

Czasopisma filozoficzne /polskie/. W poniższym zestawieniu są uwzględnione nie tylko wydawnictwa ściśle periodyczne /miesięczniki, kwartalniki, roczniki/, lecz także wydawnictwa ciągle nieperiodyczne /tzn. ukazujące się w różnych odstępach czasowych/, jeżeli każdy tom lub zeszyt jest zbiorem rozpraw i artykułów różnych autorów pod wspólną redakcją. Wydawnictwa są uporządkowane chronologicznie według roku założenia.

Zestawienie polskich czasopism filozoficznych

..., założony przez Wła-
dysława i redagowany prze-
stał później przez War-
szawę pod redakcją Wła-
dysława w latach 1939-1946/ do
jego rocznik XLV. Prze-
ciągłością czasopisma filozoficz-
nego z końca XIX w. i w
XIX w. został dołączony
rocznik XLVI-XLII /1923-1946/
1911 i wydawany przez
wówczas jako miesięcznik,
w różnych odstępach czasu.
Przejęty przez Polskie
Związki na kwartalnik,
do r.1950 - dwa tomy
roczne; wznowiony w r.1958
rocznik. Jest organem in-
ternacjonalnym, tematy aktualne, recenzje
i kronikę wydarzeń w

Czasopisma filozoficzne /polskie/. W poniższym zestawieniu są uwzględnione nie tylko wydawnictwa ściśle periodyczne /miesięczniki, kwartalniki, roczniki/, lecz także wydawnictwa ciągle nieperiodyczne /tzn. ukazujące się w różnych odstępach czasowych/, jeżeli każdy tom lub zeszyt jest zbiorem rozpraw i artykułów różnych autorów pod wspólną redakcją. Wydawnictwa są uporządkowane chronologicznie według roku założenia.

1/ Przegląd Filozoficzny, kwartalnik, założony przez Władysława Weryną w r. 1897 w Warszawie, wydawany i redagowany przezem do jego śmierci w r. 1916, przejęty został później przez Warszawskie Towarzystwo Filozoficzne i wychodził pod redakcją Władysława Tatarkiewicza /z przerwą wojenną w latach 1939-1946/ do końca roku 1949, w którym wyszedł ostateczny jego rocznik XLV. Przegląd Filozoficzny był naczelnym polskim czasopismem filozoficznym, obrazującym stan polskiej filozofii z końca XIX w. i w pierwszej połowie XX w. Rejestr 25 roczników został dołączony do rocznika XLV /1922/, a rejestr roczników XVI-XLII /1923-1946/ do rocznika XLII /1946/.

2/ Kuch filozoficzny, założony w r. 1911 i wydawany przez Kazimierza Twardowskiego we Lwowie, pierwotnie jako miesięcznik, po pierwszej wojnie ukazywał się w rzadszych odstępach czasu. Po śmierci założyciela w r. 1938 został przejęty przez Polskie Towarzystwo Filozoficzne we Lwowie i zamieniony na kwartalnik, wychodził /z przerwą wojenną 1939-1948/ do r. 1950 - dwa tomy powojenne XVI i XVII ukazały się w Toruniu; wznowiony w r. 1958 pod redakcją Tadeusza Czeżowskiego w Toruniu. Jest organem informacyjnym, podaje krótkie artykuły na tematy aktualne, recenzje, streszczenia odczytów, bibliografię i kronikę wydarzeń w dziedzinie filozofii.

3/ Archiwum Komisji do badania historii filozofii w Polsce, wydawnictwo ciągłe, nieperiodyczne, wydawane przez Akademię Umiejętności w Krakowie /później Polską Akademię Umiejętności/ jako organ Komisji historii filozofii w Polsce, której przewodniczył Ignacy Chrzanowski. W okresie od r.1915 do 1937 wyszło sześć tomów. Po wojnie wydawnictwo nie zostało podjęte.

4/ Kwartalnik Filozoficzny, założony w r.1922 przez Władysława Heinricha i wydawany przez Polską Akademię Umiejętności w Krakowie, zawierał głównie artykuły z dziedzin historii filozofii, teorii poznania oraz filozoficznych zagadnień nauk przyrodniczych. Redakcją objął po Władysławie Heinrichu Zygmunt Zawirski, a następnie Roman Ingarden. Czasopismo wychodziło /z przerwą wojenną w latach 1939-1945/ do r.1950 i zakończyło swe istnienie po wydaniu zeszytu 1-2 tomu XIX.

5/ Travaux du laboratoire de psychologie expérimentale de l'Université de Cracovie, założone i redagowane przez Władysława Heinricha, wydawane przez Polską Akademię Umiejętności, podawało prace wychodzące z pracowni pod jego kierownictwem. Ukazały się dwa tomy, w r.1924 i w r.1938.

6/ Biuletyn Koła Psychologicznego, kwartalnik założony w r.1925 i redagowany przez Józefę Joteyko przy Instytucie Pedagogicznym w Warszawie, po ukazaniu się pierwszego rocznika został przemianowany na Polskie Archiwum Psychologii /zob. 7/.

7/ Polskie Archiwum Psychologii, kwartalnik wychodzący od r.1926 w Warszawie pod redakcją Józefy Joteyko jako dalszy ciąg Biuletynu Koła Psychologicznego /zob.6/, był poświęcony zagadnieniom psychologii teoretycznej i stosowanej. Po śmierci Józefy Joteyko w r.1929 i po wyjściu tomu V w r.1931 nastąpiła dwuletnia przerwa w wydawaniu pisma. W r.1933 objął redakcję Stefan Bala. Począwszy od tomu XI z r.1936 czasopismo przyjęło nazwę Psychologia Wychowcza /zob.11/.

8a 6
Studia Logica. Pod tym tytułem Seminarium Filizoficzne Wydziału Matema-
tyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Warszawskiego, stworzone i kierowane przez
Prof. Dra Jana Łukasiewicza, zaczęło publikować pod jego redakcją wydawnictwo,
poświęcone logice i jej historii. Nr 1 tego wydawnictwa zawiera rozprawę Sta-
nisiława Jaśkowskiego ... Warszawa 1934.

(Ru.Fil. XIII, s.120 b)

8/ Kwartalnik Psychologiczny, organ Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, założony w r.1927 i wydawany w Poznaniu przez Stefana Białowskiego, wychodził z przerwą wojenną /1939-1945/ do r.1949. Ukazało się w ciągu tego czasu czternaście tomów. Czasopismo drukowało obszerniejsze artykuły i rozprawy autorów polskich i obcych w różnych językach.

9/ Studia Filozoficzne, rocznik założony we Lwowie w r.1935 przez Polskie Towarzystwo Filozoficzne, redagowany przez Kazimierza Twardowskiego, Romana Ingardena i Kazimierza Ajdukiewicza w językach angielskim, francuskim i niemieckim, zamieszczał obszerniejsze rozprawy i sprawozdania informujące o polskich pracach filozoficznych. Czasopismo przestało wychodzić w r.1951; ukazało się cztery tomy w latach 1935, 1937, 1948 i 1951.

10/ Prace Instytutu Psychologicznego Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, wydawnictwo ciągłe, nieperiodyczne, pod redakcją Mieczysława Krutza, publikowało prace wykonane w kierowanym przez niego zakładzie. W latach 1935-1938 wyszło cztery zeszyty.

11/ Psychologia Psychosocjalna, kwartalnik wydawany w Warszawie przez Związek Nauczycielstwa Polskiego jako dalszy ciąg Polskiego Archiwum Psychologii /zob.7/ pod redakcją Stefana Balaya, wychodził od r.1938, z przerwą wojenną 1939-1946, do r.1949, w którym ukazał się tom XIV jako ostatni.

12/ Collectanea Logica, czasopismo międzynarodowe, poświęcone badaniom logicznym, zostało założone w r.1938 w Warszawie przez Jana Łukasiewicza. Cały nakład pierwszego tomu opłonął w drukarni w czasie walk 1939 r. Ucalały jedynie odbitki zawierające rozprawy Stanisława Leśniewskiego.

13/ Polski Przegląd Tomistyczny, czasopismo założone w r.1939 przez Dominikanów w Warszawie, poświęcone zagadnieniom

tomizmu ze szczególną uwzględnieniem filozofii; Ukazał się zeszyt pierwszy pod redakcją I.W. Bocnańskiego. Po wojnie czasopismo nie zostało wznowione.

14/ Myśl Współczesna, miesięcznik wychodzący w Łodzi od r.1946 pod redakcją komitetu, w którego skład wchodził m.i. Józef Chłasiński, Tadeusz Kotarbiński, Adam Schaff i Stefan Żółkiewski, miał za cel odwołanie do stanowiska postępczego wszelkie zagadnienia rzeczywistości przyrodniczej i humanistycznej. Zawierał liczne artykuły treści filozoficznej. Przeszedł wyczerpanie z końca roku 1950. Ukazało się łącznie 55 zeszytów.

15/ Prace Filozoficzne, wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, założone w r.1948 przez Józefa Festuszkę, drukuje prace filozoficzne, przedstawiane przez członków Towarzystwa. Kolejne zeszyty są poświęcone poszczególnym dyscyplinom filozoficznym.

16/ Myśl Filozoficzna, kwartalnik - potem dwumiesięcznik, został założony w r.1951 i był wydawany przez Komitet Filozoficzny Polskiej Akademii Nauk pod naczelną redakcją Adama Schaffa. Miał w programie szerzenie materializmu dialektycznego i historycznego. Wychodził do r.1957, ukazało się 29 zeszytów; dodatek p.t. "Myśl Filozoficzna - Przekłady" obejmuje 7 zeszytów.

17/ Studia Logica, wydawnictwo ciągle nieperiodyczne, założone w r.1953, wychodzi tomasz, mniej więcej w odstępach rocznych, staraniem Instytutu Filozoficznego Polskiej Akademii Nauk pod redakcją naczelną Kazimierza Ajdukiewicza. Drukuję rozprawy i artykuły z zakresu logiki w języku polskim lub w językach obcych, zawiera także dział sprawozdawczy z bieżącej literatury logicznej.

18/ Studia Psychologiczne, wydawnictwo ciągłe nieperiodyczne, założone w r.1956, wychodzi tomami, mniej więcej w rocznych odstępach, staraniem Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk pod redakcją Tadeusza Tomaszewskiego, zamieszcza obszerniejsze prace z psychologii eksperymentalnej.

19/ Studia Filozoficzne, dwumiesięcznik wydawany od r.1957 przez Instytut Filozoficzny Polskiej Akademii Nauk pod redakcją Komitetu. Pismo publikuje artykuły i sprawozdania z zakresu wszystkich dyscyplin filozoficznych, reprezentujące różne kierunki myślenia filozoficznego w granicach określonych rygorami poprawności naukowej i zasadami myślenia racjonalnego.

20/ Archiwum Historii Filozofii i Myśli Społecznej, wydawnictwo ciągłe nieperiodyczne, wychodzi od r.1957 staraniem Instytutu Filozoficznego Polskiej Akademii Nauk mniej więcej w odstępach półrocznych, jest redagowane przez Komitet. Publikuje rozprawy, materiały źródłowe i sprawozdania.

Hasła oddane
do opracowania
oznaczone u spisu
zwoleń: ✓

Strona 12

Spis hasel Słownika Filozofii w Polsce

- Kopernik Mikołaj
- Modrzewski Frych A.
- Kołłątaj Hugo
- Stasieć Stanisław
- Krzywicki Ludwik

[Bez filozofii
średniowiecznej
oraz bez filozofii
scholastycznej
XVI - XVII]

Hasła biograficzne do Słownika Filozofii w Polsce

Hasta oddane
do opracowania
oznaczono w spisie
zawołaniem: ✓

Spis Insetów Słownika Filozofii w Polsce

[Bez filozofii
średniowiecznej
oraz bez filozofii
scholastycznej
XVI - XVII ✓]

Strona 12

- ✓ Kopernik Mikołaj
- ✓ Mościcki Frycz A.
- ✓ Kollataj Hugo
- ✓ Steczko Stanisław
- ✓ Krzywicki Ludwik

Strona 10

- ✓ Cieszkowski August
- ✓ Dembowski Edward
- ✓ Hochmacki Maurycy
- Brzozowski Stanisław
- ✓ Łukasiewicz Jan

Strona 8

- ✓ Soeryn Faust
- ✓ Śniadecki Jędrzej
- Śniadecki Jan
- Reine Wroński
- ✓ Kaniowski Henryk
- ✓ Lalowel Joachim
- ✓ Chwistek Leon
- Świętochowski Aleksander

Strona 7

- ✓ Petrycy z Pilzna

Strona 6

- Trentowski Bronisław
- Abramowski Edward
- ✓ Czarnowski Stefan
- Twardowski Kazimierz
- Znaniecki Florian

Strona 5

- ✓ Idzelt Karol
- Witkiewicz Stanisław Ignacy

Strona 4 XVI - XVII

- ✓ Mallinack
- ✓ Konarski J.
- ✓ Ostroróg J.
- Smiglecki B.
- XVIII ✓ Jędrzejowski Fr. S.
- Konarski St.
- Łęczyński Stanisław
- XIX ✓ Górnchowski Józef
- ✓ Rzewuski Henryk
- XX ✓ Keilon Krzysztof Kazimierz
- Łęczyński Stanisław
- ✓ Luksemburg Róża
- ✓ Makrburg Adam

Stron 5 XVI - XVII

- ✓ Budny Szymon
- ✓ Burski Adam
- Crell Jan
- ✓ Grzegorz z Sanoka
- Jenston Jan ~~ginski Jakub~~
- Keckerman B.
- ✓ Przypkowski Sam
- ✓ Skarga Piotr
- Stegman Joachim
- Wisnowaty Andrzej
- Wolzen J. L.

XVIII ✓

- ✓ Harbutt Kazimierz
- Haruszenion Adam
- Nikuta Marcin
- Popkanski Antoni
- ✓ Potocki St. K.
- Stroynowski Hieronim
- Wisniewski Antoni

XIX ✓

- ✓ Kremer Józef
- Królikowski K. L.
- ✓ Urcell Stanisław
- Szaniawski J. K.
- Supiński Józef
- Mickiewicz Adam

XX ✓

- ✓ Bieganski Władysław
- Dawid J. K.
- Kozłowski W. M.
- Malinowski Bronisław
- Metallman Joachim
- Michalski Konstanty
- Petrzycki Leon
- Witwicki Władysław

Stron 2 XVI - XVII

- ✓ Magni Walerian
- ✓ Orzechowski J.
- Szlichtyng Jozasz /2,5/
- Chróścickowski Szymon
- Kraecki Ignacy
- Potocki Jan

XVIII ✓

XIX ✓

- ✓ Dwigird Antoni
- Grabowski Michał
- Kraslinski Zygmunt
- Kraszowski Józef Ignacy
- Norwid Cyprian
- Towinański Andrzej
- ✓ Wisniewski Michał

XX ✓

- Zieniecka Eleonora
- Bornstein Benedykt
- Danin Borkowski St.
- Guplowicz Ludwik
- Halpern Myslicki Ignacy
- Handelman Marcell
- Heinrich Władysław
- Hessen Sergiusz
- Kroński Tadeusz
- Lutosławski Wincenty
- Łempicki Zygmunt
- ✓ Massonius Marian
- Ochorowicz Julia

Stron 2

- ✓ Radliński Ignacy
- Rubeżyński Witold
- ✓ Rudziński Stefan
- Straczeński Marcey
- Struve Henryk
- Żwirski Bygmunt
- Zieliński Tadeusz
- Żuławski Jerzy

Stron 1,5 XVI - XVII

XIX

- ✓ Flamentinus Jan
- Wolan Andrzej
- Bentkowski Feliks
- ✓ Bechwie Florian
- Brodziński Kazimierz
- ✓ Chłędowski Walenty
- Chodakowski Zorian Bożego
- Chotoniowski Stanisław
- ✓ Czynski Jan
- Gończyński Seweryn
- ✓ Heitman Wiktor
- Hobwiński Ignacy
- ✓ Jasiński Feliks
- ✓ Kępowiecki Tadeusz
- ✓ Majorkiewicz Jan
- Ostrowski J. B.
- Rosowski Leon
- Semenenko Piotr
- Słowacki Juliusz
- Szymon Krystyna Iach
- Ściegienny Piotr
- ✓ Świętosławski Zenon
- ✓ Tyszyński Aleksander

Stron 1 XVI - XVII

XVIII

- Adam z Bockyria
- Crucius Florian
- Czechowie Marcin
- Glaber Andrzej
- ✓ Godliński Wawrzyniec
- ✓ Grzegorz Paweł
- Kochanski Adam
- ✓ Lyszczyński Kazimierz /1,5/
- Makowski Jan
- Marcius z Pilane
- ✓ Hościelki Mikołaj
- Nicolai Henryk
- Piotr z Gontądza
- ✓ Aucht J. H.
- Albertrandi Jan
- Bogusłowski K.
- Czacki Tadeusz
- Czartoryski A. K.
- Czecron S.
- Dobrzemien Benedykt
- Garycki Bonifacy
- Golański F. H.
- ✓ Gutkowski Wojciech
- Hanow M. Ch.
- Karczewski Wincenty Rooh

Stron 1

- Karpiński Franciszek
- ✓ Kluk Krzysztof
- Kopczyński Onufry
- Kowalski Jan
- Kozaczyński Michał
- Langnich Gottfried
- ✓ Ładowski-Rezigiuss
- Łęcki J.
- Łuski Stefan
- Maizon Salomon
- Mizler de Koloff
- Nieniewicz J.U.
- Piranowicz Grzegorz
- Podlesiecki Al.
- Potocki Ignacy
- ✓ Przeczyński P.
- Rogaliński Józef
- Rudziński Andrzej
- Skarżewski K.J.
- Sołtykowski J.
- ✓ Stępiński K.
- Surowiecki Karol
- Świątkowski Marcin
- Świkowski Piotr
- Trembecki Stanisław
- Węglerski T.K.
- Wilczek Ignacy
- Włodek Ignacy
- ✓ Woroniec Paweł
- Wybiński Józef
- Sukaty Antoni
- Bychowicz J.
- Cegielski Hipolit
- Dworzaczek Ferd. G. K.
- Ehrenberg Gustaw
- Estkowski Szaryst
- Groddek G.
- ✓ Heleel Antoni Zygmunt
- Heylman Karol August
- Hoffman Karol
- ✓ Hube Romuald
- Jankowski J. E.
- Jastrzębowski Wojciech
- Jarosiński Feliks
- Kiekozowski Ignacy Skarbek
- ✓ Klacsko Julian
- Kozłowski Feliks A.
- ✓ Morzycki Antoni
- Osipiński L.
- Podolecki Jan K.
- Rzuciński Jan K.
- Serwatowski Walerian
- Skarbek Fryderyk
- Słotwiński Feliks
- ✓ Szczepiowski Jytus
- ✓ Szulc Dominik
- ✓ Wielopolski Aleksander
- Wróblewski Walerian
- Zabellewicz A. L.
- ✓ Zechowski Józef

XIX ✓

Stron 1 Xx ✓

- Baley Stefan
- Boudoin de Courtenay J.
- Białobrzęski Czesław
- Birkenmajer J.
- Blaustein I.
- Borowski Marian
- Bruckner Aleksander
- Chmaj Ludwik
- Chmielowski Piotr
- Czuj Jan
- Dickstein Samuel
- Dzieduszycki Wojciech
- Erdmann Edmund T.
- Gabryl Franciszek
- Hossliasson Lindenbaumowa Janina
- ✓ Irzykowski Karol
- Kozłowski ~~Krzysztof~~ Franciszek
- Krupiński Franciszek
- Krusiński Stanisław
- Łande Jerzy
- Łajewski Grzegorz
- Horawski Marian
- Niemojewski Andrzej
- Paulicki Stefan
- Raciborski Al.
- Salamucha Jan
- Smoluchowski ~~Marian~~
- ✓ Sobeski Michał
- Sleszyński Jan
- Rychliński Stanisław
- Wartenberg M.
- Weryha Władysław
- Woroniecki Jacek
- Zdziechowaki M.
- Złotnicki Antoni
- Zótkowski Adam

Wzmianki XVI-XVII

- Arnoldus Mikołaj
- Andronicus Tranguil. mł.
- Bieliniński Daniel
- Brożek Jan
- Brzeźnicki Jakub
- Corvinus Wawrzyniec
- ✓ Drużbicki Kasper
- ✓ Farnowski St.
- ✓ Fredro A.M.
- Gliczner Grzegorz
- ✓ Gosiński Adam
- Horowicz Abraham
- Hozjusz Stanisław
- Iłowaki Stanisław
- ✓ Isserles Mojżesz
- ✓ Izaak z Trok
- Kajałowicz Wojciech
- Korona Marek
- Krośniewski Baltazar
- ✓ Krzysztańowie St.
- ✓ Lubieniecki St.
- ✓ Luria Salomon
- Łanski Jan
- Makowski Szynon

Wamianki

- ✓ Miaskowski Adrian
  - ✓ Niidecki Patrycy Andrzej
  - ✓ Niemojewski ~~Piotr~~ Jan
  - Nowopoleczyk Wojciech
  - ✓ Olizarowski ~~Arystus~~ *Polanus Arystus*
  - Hostenachier J. K.
  - Samuel z Lublina
  - Sandus Krzysztof
  - Sartorius Jan
  - Schaeve Henryk
  - Stegman J. M.
  - ✓ Szczerbina Paweł
  - ✓ Szydkowski Jan
  - Tabolaki Adam
  - Tylkowski W.
  - Ursinus Jan
  - ✓ Wargzewicki Krzysztof
-
- XVIII
- Angiolin Józef
  - Arakielowicz Grzegorz
  - Bachniński Bonawentura
  - Baniszewska Jan
  - Bassat Francois
  - Bieliński Fr.
  - Bielski Szymon
  - Binikowski Fr.
  - Bohomolec Fr.
  - Bohomolec Jan
  - Borowski Fr.
  - Broniński Andrzej
  - Bugajewicz D.
  - Bykowski Ignacy
  - Caraccioli A.
  - Chmielewski Benedykt
  - Chodani Jan
  - Chreptowicz Joachim
  - Cyankiewicza Andrzej
  - Czacki Michał
  - Czech Józef
  - Dmochowski Fr. Ksawery
  - Engelke
  - Ewerbeck
  - Fijałkowski M.
  - Garczyński Stefan
  - Giery Ignacy
  - Gruszczyński Walerian
  - Gerka Klemens
  - Hube Michał
  - Huszarzewicz Tomasz
  - Iwabicki Jan
  - Jabłonowska Anna
  - Jabłonowski Stanisław
  - Jasiński Jakub
  - Jarkowski Antoni
  - Jaskiewicz Nikołaj
  - Jaworski Stanisław
  - Jesierski Joachim
  - Kadłubowski Michał
  - Kaliński Wilhelm
  - Kaliczewski Celestyn
  - Kamiński Adolf
  - Karpowicz Michał
  - Karwiński D. St.

Wznianki

- Kempski Adam
- Kitowicz Andrzej
- Kleczewski St.
- Kłossowski Walentyn
- Krajewski Michał Dymitr
- ✓ Lenkiewicz Jędrzej
- ✓ Linowski Zygmunt
- Iłpiński Józef
- ✓ Iisikiewicz Józef
- Majewski J. Skoroobód
- Malczewski Adam Skarbek
- Markiewicz Andrzej
- Markiewicz Roman
- Masalski Ignacy
- Miaskowski Adrian
- Michałowski Szczepan
- Minasowicz J. B.
- Młocki Tadeusz
- ✓ Młazek Michał
- Nowicki Jan
- Majchrowicz Sz.
- ✓ Makayanowicz
- ✓ Obniński Józef
- ✓ Ossoliński J. M.
- Ostrowski Kazimierz
- ✓ Pobiedzkiński Gryfin
- Poniatowski St. August
- Poniński Antoni
- Portalupi
- Putanowicz J.
- Radliński Józef
- Radomiński Jan Alojzy
- Starczyński Fr.
- Sierakowski Wacław
- Sikoraki Kazimierz
- Skorulski Antoni
- Skrzetuski Wincenty
- Słowacki Muzebiusz
- Surowiecki Wawrzyniec
- Szadurski St.
- Szymanowski Józef
- Święciecki Konstanty
- Thunicki Wacław
- Tomaszewski Augustyn
- ✓ Tori Józef
- Wychowski Szymon
- Wyrwicz Karol
- Zakiewicz Mikołaj
- Zakuski Andrzej
- Zakuski Józef
- Znosko Jan
- ✓ Ankwicz Julian
- Baliński Karol
- Berwiński Ryszard
- Baliński Michał
- Bobrowski "an
- Bohusz Szyszko Michał
- Bratkowski St.
- Bronikowski Antoni
- Chojnacki Wojciech
- Chwalibóg Józef
- Cybulski Wojciech

XIX

Wzmianki

- Czajkowski J.A.
- Danielewicz Konstanty
- Dzieduszycki Tytus
- Forster Karol
- Galli E.H.
- Gliszczynski Michał
- Grabowski Leon
- Gruszczynski St.
- Hollaenderski Leon
- Jakubowski Leopold
- Jakubowicz Maksymilian
- ✓ Janowski Jan Nepomucen
- Janowski Ludwik
- Jeżowski J.
- Kajsiewicz Hieronim
- Kamiński Jan Nep.
- Kaszewski Kazimierz
- Kłodziński Jan
- Kosiński Władysława
- Kozłowski Felicjan Ant.
- Królikowski Józef Fr.
- Kryliński Dominik
- Krzyżanowski Adrian
- Kudasiwicz Adam
- ✓ Lewestam Fr. H.
- Livittoux Henryk
- Linde Samuel Bogumił
- Łętowski Ludwik
- Łukasiewicz Józef
- Maciejowski Fr.
- Matecki Antoni
- ✓ Marcinkowski Antoni
- Macheryński Karol
- Morawski Andrzej
- Motty Marcell
- Mrongowina K.C.
- Muczkowski J.
- Niedźwiedzki Leonard
- ✓ Ordega Józef
- Orzechowski Ignacy
- Otto Leopold
- Pilat St.
- Plebański Kazimierz
- ✓ Pol Wincenty
- Potecki Tomasz
- Rychter Ignacy L.
- Rymarzewicz Jan
- Schnitt Henryk
- Sieniński Lucjan
- Sierociński Teodozy
- Stadnicki Antoni
- Stanisławski Antoni
- Szkałski V.F.
- Thia Alexander
- Trykowski Ludwik
- Urnowski Xiemens
- Salewski Antoni
- Waszkiewicz Jan
- Wigura Franciszek
- Wołowski Ludwik
- Zaborowski Lucjan
- Zochowski Feliks

Wzmianki

XXV

Zydzkiewicz Antoni
Adler Bail
Ajdukiewicz Kazimierz
Appel Karol
Aszkenazy H.
Asserodobraj Kula Nina
Augustynek Zdzisław
Bacsko Bronisław
Baliński Zygmunt
Bandrowski Bronisław
Bar Adam
Baranowski A. ks.
Barycz Henryk
Braunfeld A.
Bauman Zygmunt
Balmout Leo
Berętyński Kazimierz
✓ Białobłocki B.
Siegeleson B.
Bieliński Józef
Biernacki Edmund
Bilickiewicz Tadeusz
Birkenmajer Aleksander
Blichowski Stefan
Błaszynski Kazimierz
Bobiński St.
Bobrzyński Michał
Bochański I. M.
Bogański Feliks
Braun Jerzy
Bruner Ludwik
Bukowski Julian
Caro L.
Chałasiński Józef
Chojnacki Piotr ks.
Chomicz Paulin
Chodkowski Wł. S. ks.
Chojnowski Mieczysław
Chwieńkowski Józef
Chrzanowski Ignacy
Ciemniawski Jan ks.
Cohn A. J.
Czajkowski Stanisław
Czerkaski Eusebiusz
Czetowski Tadeusz
Dalsenberg Władysław
Daszyńska-Galińska Zofia
Dębeka Izydora
Dębiński Michał Wł. ks.
Dobrowolski Antoni B.
Bobrzyńska Rybicka L.
Doroszewski Witold
Drewnowski J. Fr.
Drogoszewska A.
Dryjaki Albert
Dux Samuel
Dygasiński Adolf
Elgor Antoni August
Eilstein Helena
Elsenberg Henryk
Feldman Wilhelm
Filozofówna Irena

Fischer Franciszek
✓ Fik Ignacy
Frankel Karol
Fritzhand Marek
Galecki
Gansiniec Ryszard
Garbowski Tadeusz
Garfein Garski Stanisław
Gawecki Bolesław J.
Goldberg Henryk
Gordon Mieczysław
Gosiewski Władysław
Górski Artur
Górski Konrad
Grabski Stanisław
Gregorowicz Jan
Greniewski Henryk
Gromska Daniela
Gregorczyk Andrzej
Hankiewicz Kl.
Haraszek Stefan
Heisman Marian
Hempel Jan
Herbs Aleksander
Heryng Zygmunt
Hiz Henryk
Hochfeld Julian
Hochfeldowa Anna
Horodyński Władysław
Hoyer Henryk
Igel Salomea
Indan Franciszek
Ingarden Roman
Iwańska Alicja
Iwanicki ks.
Jakubanis
Jakubisiak Augustyn ks.
Jankowski Józef
Jaroszyński B.
Jasinowski Bogumił
Jordan Zbigniew
Joteyko Józefa
Kaszorowski
Kalincwski
Kaszewski Kazimierz
Keller Józef
Klerzkowski Bohdan
✓ Kleiner Julian
Klepacz Michał ks.
Klinke F. T. J. ks.
Kłoskowska Antonia
Kłósek ks.
Kobyłecki Stanisław
Kodisowa Józefa
Kokoszyńska-Lutczanowa Maria
Kopłakowski Leszek
Konczewska Helena
Koneczny Feliks
Korcik ks.
Kot Stanisław
Kotarbińska Janina
Kotarbiński Tadeusz
Kowalewski Kazimierz ks.

Wzrostki

Kozłowski F.
Kozubski Zygmunt ks.
Krajewski Władysław
Kramsztyk Stanisław
Krapiec A. ks.
Kroczyński Jerzy
Kreutz H.
Kridl Manfred
Krokiewicz Adam
Krońska Irena
Krośniński Andrzej ks.
Kucharski Paweł
Kulczycki Ludwik
Kwiatkowski Fraks.
Legowicz Jan
Lassota W.
Leszczyński Jan
Lewkowiec Jakub
Librachowa Maria
Limnowski Bolesław
Litwin Jakub
Loria Stanisław
Lutman Roman
Lutyński Jan
Łoś Jerzy
Zubnicki Narcyz
Luszczewska-Romahnowa Seweryna
Makarewicz J.
Marchlewski Julian
Martel Arol
Mastelski J.
Matuszewski Ignacy
Mazurkiewicz Jan
Mehlberg Henryk
Morczyng Henryk
Mioński Bolesław
Milbrandt
Milkowski Zygmunt
Minkowski H.
Minkiewicz Romuald
Mirek Fr. ks.
Molicki A.
Morawski Stefan
Mossdorf Janusz
Mostowski Andrzej
Myszkowski Zygmunt
Nałkowski Wacław
Narajewski St. ks.
Nataszon Ludwik
Nawroczyński Bogdan
Nieniryca J.
Niencjewski Andrzej
Niewiadomski Wincenty
Nitecki Marian ks.
Nowicki Andrzej
Nowiński Czesław
Nuckowski Jan
Nussbaum Henryk
Ossowska Maria
Ossowski Stanisław
Pasenkiewicz Kazimierz
Pastuska Józef ks.

Wzrostki

Pechnik Aleksander ks.
Pole Jerzy
Peretiatkowiez Antoni
Perlmutter S.
Peniązek Cz.
Pieter Józef
Pietrskiewicz T.
Płomiński Eugeniusz
Podgórski Kl.
Potempa W.F. ks.
Potocki J.K.
Radziszewski Idzi ks.
Radziszewski Rafał
Rajgródzki
Rembieliński A.
Romancowski Henryk
Rowiś Henryk
Rozwodowski Aleksander ks.
Rutkiewicz Bohdan
Sawicki Fr. ks.
Schaff Adam
Schayer Stanisław
✓Segał Jakub
Siekierska Jadwiga
Silberstein L.
Sinko Tadeusz
Siwek Paweł ks.
Skórci Aleksander
Skrochowski Ignacy
Słupecki Jerzy
Smoleński Władysław
Smolikowski S.
Sobociński B.
Sosnicki Kazimierz
Spasowski Władysław
Stam Edward
Stępa Jan ks.
Stögbauer Adam
✓Strzebiński Władysław
Suchodolski Bogdan
Suszko Roman
✓Sygietyński Antoni
Szański Klemens
Szczerbański Jan
Szczerbowicz W.L.
Szczerkiewicz Tadeusz
Szewczuk Włodzisław
Szujski Józef
Szuman Stefan
Szumowski Władysław
Szydlowski
Szyfman Leon
Szykowski
Szymański Antoni ks.
Szyszyko Wincenty
Świątek Stefan
Tarski Alfred
Tatarkiewicz Władysław
Tennenbaumówna A.
Tomaszewski Tadeusz
Tomkiewicz St.
Tur

Namianki

Ujejski Józef
Wais Kazimierz ka.
Wallis Mieczysław
Wassenberg J.
Wąsik Wiktor
Widerszpil S.
Wiegner Adam
Winiarski Leon
Witkiewicz St.
Wize Kazimierz Filip
Wojnał Sojecka Janina
Wróblewski Kazimierz
Wrzosek Adam
Wścielica Władysław
Wyszótkowska Anna
Ziemski Stefan
Znamierowski Czesław
Żeleński Eryk Tadeusz
Żuliński Tadeusz

Słownik Filozofii w Polsce - Informacja dla autorów

Słownik Filozofii w Polsce obejmuje historię filozofii

w Polsce od średniowiecza do współczesności.

el osobowych.

otowych, omawiają-

e, które nie dają

, a zasługują na

mi przez autora.

Słownik Filozofii w Polsce - Informacja dla autorów

zoficznego

odkreśleniem naj-

lub pseudonimy.

1846 /o. Jeżeli da-

odać należy dane

1680 /o. Jeżeli

tem spórów, należy

ajnika /np. ?1620 -/

się należy

wpada działalność

tego autora / np.

c/ Zawód lub określenie typu działalności podaje się
w haśle w tych jedynie wypadkach, gdy autor zajmo-

02020(82)

Słownik Filozofii w Polsce - Informacja dla autorów

Słownik Filozofii w Polsce obejmuje historię filozofii w Polsce od średniowiecza do czasów najnowszych.

Słownik ułożony jest w porządku alfabetycznym haseł osobowych.

Dodatkowo wprowadza się kilkanaście haseł przedmiotowych, omawiających takie zjawiska kultury filozoficznej w Polsce, które nie dają się wyłożyć należycie przy okazji hasła osobowego, a zasługują na wyeksponowanie.

Wszystkie artykuły SF w P są artykułami podpisanymi przez autora.

Hasła osobowe. Artykuł składa się z :

- 1/ hasła
- 2/ danych biograficznych
- 3/ charakterystyki stanowiska filozoficznego
- 4/ informacji bibliograficznej

1. Hasło zawiera:

- a/ Nazwisko. Imię lub imiona / z podkreśleniem najczęściej używanego /. Pseudonim lub pseudonimy.
- b/ Daty ramowe życia / np. 1822 - 1846 /. Jeżeli daty te nie są dokładnie znane, podać należy dane przybliżone /np. ok. 1620 - ok. 1680 /. Jeżeli któraś z tych dat jest przedmiotem spórów, należy dać temu wyraz przez życie pytańnika /np. ?1620 -/
W niektórych wypadkach zadowolić się należy wskazaniem okresu, na który przypada działalność lub rozkwit działalności omawianego autora / np. druga połowa XIV w /.
- c/ Zawód lub określenie typu działalności podaje się w hasle w tych jedynie wypadkach, gdy autor zajmo-

02026182

wał się problematyką filozoficzną na marginesie działalności w innej jakiej dziedzinie / np. Żochowski Józef ...fizyk, nauczyciel /.

2. Dane biograficzne podaje się z reguły we wstępie artykułu. W artykułach o dużej objętości / 6 - 12 str /, gdy wymaga tego dobro tekstu, autor może zmienić strukturę artykułu stosownie do uznania. Dane biograficzne zawierać winny :

a/W artykułach, których rozmiar przekracza 4 strony maszynopisu - dzień, miesiąc, rok, miejsce urodzenia / w wypadku miejscowości mało znanych należy bliżej określić je geograficznie /, datę śmierci. Gdy brak danych szczegółowych - posłużyć się należy informacją przybliżoną wg. przyjętych zasad /por. Hasło pkt.b/

W artykułach poniżej 4 stron maszynopisu dane powyższe zastąpione są przez zawarte w hasle daty ramowe życia.

b/Wykształcenie, tytuły naukowe. Bliższą charakterystykę wykształcenia, np. charakterystykę studiów, podawać należy tylko w tych wypadkach, gdy odegrały one istotną rolę w kształtowaniu się postawy filozoficznej omawianego autora.

c/Przebieg życia i działalności, naukowej, publicznej, zawodowej. Bieg życia ujmować należy w zasadzie chronologicznie, autorowi artykułu pozostawia się jednak, zwłaszcza w artykułach o większym rozmiarze, swobodę innego ujęcia, o ile uzna to za celowe.

Informacja biograficzna nie powinna być zbyt rozbudowana. W artykułach o rozmiarze poniżej 4 stron nie może przekraczać 1/4 tekstu.

3. Charakterystyka stanowiska filozoficznego

Autorowi artykułu pozostawia się całkowitą swobodę co do wewnętrznej struktury tej części, hierarchizacji problematyki etc.

Charakterystyka stanowiska filozoficznego włączać jednak winna:

a/Doktrynalną kwalifikację omawianych poglądów i odniesienie ich do szerszych całości życia intelektualnego. Ma to szczególnie doniosłe znaczenie dla artykułów krótkich, poniżej 4 stron maszynopisu, gdzie kwalifikacja doktrynalna służy zwięzłej charakterystyce zasadniczych tendencji omawianego stanowiska i niejednokrotnie zastępuje bliższą ich analizę.

O ten sposób wyłożenia zabiegać należy także w wypadkach, gdy przyporządkowanie omawianego autora do określonego prądu filozoficznego może mieć charakter jedynie hipotetyczny.

b/Informację o zasadniczych dziełach omawianego autora bądź z zakresu filozofii bądź o znaczeniu filozoficznym. Informacja taka może być bądź wyodrębniona /należy jednak wtedy, co tyczy zwłaszcza artykułów krótkich, rozważyć, czy nie przesunąć jej do części bibliograficznej / bądź podana przy okazji omawiania życiorysu lub poszczególnych elementów doktryny. W wypadkach, gdy istnieje duży odstęp czasowy między datą napisania a datą druku dzieła, podaje się daty obydwie. W tekstach poniżej 1 strony maszynopisu informacje te zawarte są z reguły w informacji bibliograficznej.

4. Informacja bibliograficzna zawiera :

a/Informację o wydaniach dzieł omawianego autora.

Jeżeli istnieje wydanie zbiorowe dzieł - należy się

do niego ograniczyć; w wypadku kilku wydań - wskazać wydanie najlepsze.

Podać należy także wydania zbiorowe rozpoczęte.

Jeżeli brak zbiorowego wydania - wymienia się najważniejsze dzieła filozoficzne lub dzieła najważniejsze ze względu na treści filozoficzne w wydaniach krytycznych; jeżeli wydań krytycznych brak - podaje się wydanie pierwsze.

b/Informację o rękopisach, wraz z podaniem miejsca przechowywania pułczyny rękopiśmiennej, podaje się tylko w artykułach powyżej 6 stron maszynopisu. Ograniczenie powyższe nie dotyczy haseł z zakresu polskiej filozofii średniowiecznej.

c/Informację o opracowaniach, ograniczoną do podstawowych opracowań monograficznych.

Informacje bibliograficzne podawać należy w sposób następujący :

a/nazwisko autora

b/pierwsza litera imienia autora

c/tytuł dzieła. Tytuł można podać w formie skróconej lecz takiej, aby nie budził wątpliwości.

d/Miejsce i rok wydania. Miejsce wydania - w języku oryginału. Miejsce wydania skraca się następująco: Kraków - Kr., Lwów - Lw., Poznań - P., Warszawa - W., Wrocław - Wr., /np. Koźlakowski L. "Jednostka i nieskończoność", W. 1958 /.

W informacjach bibliograficznych umieszczonych we wzmiankach / 10 - 12 wierszy maszynopisu / podaje się tylko rok wydania.

e/Tom, ew. stronę. Tom oznacza się cyfrą rzymską, strony - arabskimi, bez żadnych znaków pisarskich /np. III 330 /. Jeżeli oprócz tomu wymienić wypada serię, zeszyt, itp., wówczas tom oznacza się literą t., zeszyt - literą z., serię - S., numer - nr.

O ile dzieło zawiera indeks lub nie budzący wątpliwości spis treści - podawanie strony jest już zbędne.

f/W tytułach dzieł zwartych wielką literę zachowuje tylko wyraz pierwszy. W tytułach czasopism każdy element tytułu pisze się z wielkiej litery. Tytuły czasopism podaje się bez cudzysłowu, w pełnym brzmieniu.

g/Pozycje bibliograficzne oddziela się średnikiem, zachowując ciągłość w sposobie pisania.

Redakcja zamawia artykuł, dostarczając trzy egzemplarze pisemnej propozycji, która zawiera :

temat artykułu

rozmiar artykułu według stron maszynopisu /włączając w to bibliografię /

termin nadesłania artykułu

termin, do którego redakcja jest związana swoją propozycją.

Autor przyjmuje propozycję przez podpisanie i odesłanie w oznaczonym terminie wszystkich trzech egzemplarzy propozycji. Od tej chwili uważa się umowę za zawartą. Jeden egzemplarz umowy podpisanej przez zleceniodawcę redakcja przesyła autorowi.

Jeżeli autor nie dotrzyma terminu nadesłania artykułu, redakcja może uznać umowę za rozwiązaną i zawrzeć umowę z innym autorem ; w tym ostatnim wypadku autor traci prawo do honorarium, nawet gdyby nadesłał artykuł w terminie późniejszym.

Redakcja zastrzega sobie prawo wprowadzenia do artykułu zmian zarówno formalnych jak treściowych. Zmiany formalne i sprostowania ewidentnych błędów nie wymagają akceptacji autora, do innych zmian autor ustosunkowuje się najpóźniej przy okazji pierwszej korekty

szpaltowej. Brak zwrotu korekty w oznaczonym terminie oznacza akceptację zmian. W wypadku większej ilości zmian, redakcja porozumiewa się z autorem przed oddaniem artykułu do składania. Jeżeli redakcja uzna artykuł za nieodpowiedni, może go odrzucić. Autor ma prawo zwrócić się wówczas do Rady Naukowej Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, prosząc o zacpinowanie artykułu.

Jeżeli już po przyjęciu artykułu redakcja otrzyma inne opracowanie tego samego tematu, które wyda się bardziej odpowiednie - może wówczas artykuł zwrócić, autor zachowuje jednak prawo do honorarium.

Jeżeli artykuł przekracza ustalone rozmiary, redakcja ma prawo bez porozumienia się z autorem dokonać koniecznych skrótów.

Honorarium oblicza się w granicach druku.

Autor otrzymuje do wglądu pierwszą korektę szpaltową. Jeżeli poczynione przez autora w korekcie zmiany przekraczają 3%, koszt przelewu ponosi autor.

Uwzględnienie poprawek wprowadzonych przez autora po nadesłaniu artykułu zależy od uznania redakcji.

Korektę zwraca autor w terminie na niej oznaczonym. Nieodesłanie korekty nie wstrzymuje druku.

Uwagi techniczne

Przy opracowywaniu artykułów posługiwać się należy przyjętą terminologią historyczno - filozoficzną i filozoficzną, nie dążąc do zastąpienia ani słownika pojęć filozoficznych, ani słownika filozofii powszechnej.

Stosować należy powszechnie przyjęte skróty / ob., prof., etc. /

Artykuł powinien być szczegółowo opracowany pod względem stylistycznym, językowym, przestankowania etc. Język artykułów powinien być zwięzły, styl dostosowany do charakteru wydawnictwa.

Unikać należy praesens historicum.

Artykuł dostarczyć należy w 3 egzemplarzach maszynopisu, licząc 1800 znaków pisarskich na stronę. Na jednej stronie maszynopisu może znajdować się najwyżej 5 poprawek atramentowych, inaczej koszt przepisania obciąża autora.

Artykuł podpisuje się pełnym imieniem i nazwiskiem, bez tytułów.

Słownik Filozofii w Polsce - Informacja dla autorów

Słownik Filozofii w Polsce obejmuje historię filozofii w Polsce od średniowiecza do czasów najnowszych.

Słownik ułożony jest w porządku alfabetycznym haseł osobowych.

Dodatkowo wprowadza się kilkanaście haseł przedmiotowych, omawiających takie zjawiska kultury filozoficznej w Polsce, które nie dają się wyłożyć należycie przy okazji hasła osobowego, a zasługują na wyeksponowanie.

Wszystkie artykuły SF w P są artykułami podpisanymi przez autora.

Hasła osobowe. Artykuł składa się z :

- 1/ hasła
- 2/ danych biograficznych
- 3/ charakterystyki stanowiska filozoficznego
- 4/ informacji bibliograficznej

1. Hasło zawiera:

- a/ Nazwisko. Imię lub imiona / z podkreśleniem najczęściej używanego /. Pseudonim lub pseudonimy.
- b/ Daty ramowe życia / np. 1822 - 1846 /. Jeżeli daty te nie są dokładnie znane, podać należy dane przybliżone /np. ok. 1620 - ok. 1680 /. Jeżeli któraś z tych dat jest przedmiotem sporów, należy dać temu wyraz przez życie pytajnika /np. ?1620 -/. W niektórych wypadkach zadowolić się należy wskazaniem okresu, na który przypada działalność lub rozkwit działalności omawianego autora / np. druga połowa XIV w /.
- c/ Zawód lub określenie typu działalności podaje się w hasło w tych jedynie wypadkach, gdy autor zajmo-

wał się problematyką filozoficzną na marginesie działalności w innej jakiej dziedzinie / np. Żochowski Józef ...fizyk, nauczyciel /.

2. Dane biograficzne podaje się z reguły we wstępie artykułu. W artykułach o dużej objętości / 6 - 12 str /, gdy wymaga tego dobro tekstu, autor może zmienić strukturę artykułu stosownie do uznania. Dane biograficzne zawierać winny :

a/W artykułach, których rozmiar przekracza 4 strony maszynopisu - dzień, miesiąc, rok, miejsce urodzenia / w wypadku miejscowości mało znanych należy bliżej określić je geograficznie /, datę śmierci. Gdy brak danych szczegółowych - posłużyć się należy informacją przybliżoną wg. przyjętych zasad /por. Hasło pkt.b/

W artykułach poniżej 4 stron maszynopisu dane powyższe zastąpione są przez zawarte w hasle daty ramowe życia.

b/Wykształcenie, tytuły naukowe. Bliższą charakterystykę wykształcenia, np. charakterystykę studiów, podawać należy tylko w tych wypadkach, gdy odegrały one istotną rolę w kształtowaniu się postawy filozoficznej omawianego autora.

c/Przebieg życia i działalności, naukowej, publicznej, zawodowej. Bieg życia ujmować należy w zasadzie chronologicznie, autorowi artykułu pozostawia się jednak, zwłaszcza w artykułach o większym rozmiarze, swobodę innego ujęcia, o ile uzna to za celowe.

Informacja biograficzna nie powinna być zbyt rozbudowana. W artykułach o rozmiarze poniżej 4 stron nie może przekraczać 1/4 tekstu.

3. Charakterystyka stanowiska filozoficznego

Autorowi artykułu pozostawia się całkowitą swobodę co do wewnętrznej struktury tej części, hierarchizacji problematyki etc.

Charakterystyka stanowiska filozoficznego włączać jednak winna:

a/Doktrynalną kwalifikację omawianych poglądów i odniesienie ich do szerszych całości życia intelektualnego. Ma to szczególnie doniosłe znaczenie dla artykułów krótkich, poniżej 4 stron maszynopisu, gdzie kwalifikacja doktrynalna służy związanej charakterystyce zasadniczych tendencji omawianego stanowiska i niejednokrotnie zastępuje bliższą ich analizę.

O ten sposób wyłożenia zabiegać należy także w wypadkach, gdy przyporządkowanie omawianego autora do określonego prądu filozoficznego może mieć charakter jedynie hipotetyczny.

b/Informację o zasadniczych dziełach omawianego autora bądź z zakresu filozofii bądź o znaczeniu filozoficznym. Informacja taka może być bądź wyodrębniona /należy jednak wtedy, co tyczy zwłaszcza artykułów krótkich, rozważyć, czy nie przesunąć jej do części bibliograficznej / bądź podana przy okazji omawiania życiorysu lub poszczególnych elementów doktryny. W wypadkach, gdy istnieje duży odstęp czasowy między datą napisania a datą druku dzieła, podaje się daty obydwie. W tekstach poniżej 1 strony maszynopisu informacje te zawarte są z reguły w informacji bibliograficznej.

4. Informacja bibliograficzna zawiera :

a/Informację o wydaniach dzieł omawianego autora.

Jeżeli istnieje wydanie zbiorowe dzieł - należy się

do niego ograniczyć; w wypadku kilku wydań - wskazać wydanie najlepsze.

Podać należy także wydania zbiorowe rozpoczęte.

Jeżeli brak zbiorowego wydania - wymienia się najważniejsze dzieła filozoficzne lub dzieła najważniejsze ze względu na treści filozoficzne w wydaniach krytycznych; jeżeli wydań krytycznych brak - podaje się wydanie pierwsze.

b/Informację o rękopisach, wraz z podaniem miejsca przechowywania pułczyny rękopiśmiennej, podaje się tylko w artykułach powyżej 6 stron maszynopisu. Ograniczenie powyższe nie dotyczy haseł z zakresu polskiej filozofii średniowiecznej.

c/Informację o opracowaniach, ograniczoną do podstawowych opracowań monograficznych.

Informacje bibliograficzne podawać należy w sposób następujący :

a/nazwisko autora

b/pierwsza litera imienia autora

c/tytuł dzieła. Tytuł można podać w formie skróconej lecz takiej, aby nie budził wątpliwości.

d/Miejsce i rok wydania. Miejsce wydania - w języku oryginału. Miejsce wydania skraca się następująco: Kraków = Kr., Lwów = Lw., Poznań = P., Warszawa = W., Wrocław = Wr., /np. Hołakowski L. "Jednostka i nieskończoność", W. 1958 /.

W informacjach bibliograficznych umieszczonych we wzmiankach / 10 - 12 wierszy maszynopisu / podaje się tylko rok wydania.

e/Tom, ew. stronę. Tom oznacza się cyfrą rzymską, strony - arabskimi, bez żadnych znaków pisarskich /np. III 330 /. Jeżeli oprócz tomu wymienić wypada serię, zeszyt, itp., wówczas tom oznacza się literą t., zeszyt - literą z., serię - S., numer - nr.

O ile dzieło zawiera indeks lub nie budzący wątpliwości spis treści - podawanie strony jest już zbyteczne.

f/W tytułach dzieł zwartych wielką literę zachowuje tylko wyraz pierwszy. W tytułach czasopism każdy element tytułu pisze się z wielkiej litery. Tytuły czasopism podaje się bez cudzysłowu, w pełnym brzmieniu.

g/Pczyroje bibliograficzne oddziela się średnikiem, zachowując ciągłość w sposobie pisania.

Redakcja zamawia artykuł, dostarczając trzy egzemplarze pisemnej propozycji, która zawiera :

temat artykułu

rozmiar artykułu według stron maszynopisu /włączając w to bibliografię /

termin nadesłania artykułu

termin, do którego redakcja jest związana swoją propozycją.

Autorem przyjmuje propozycję przez podpisanie i odesłanie w oznaczonym terminie wszystkich trzech egzemplarzy propozycji. Od tej chwili uważa się umowę za zawartą. Jeden egzemplarz umowy podpisanej przez zleceńodawcę redakcja przesyła autorowi.

Jeżeli autor nie dotrzyma terminu nadesłania artykułu, redakcja może uznać umowę za rozwiązaną i zawrzeć umowę z innym autorem ; w tym ostatnim wypadku autor traci prawo do honorarium, nawet gdyby nadesłał artykuł w terminie późniejszym.

Redakcja zastrzega sobie prawo wprowadzenia do artykułu zmian zarówno formalnych jak treściowych. Zmiany formalne i sprostowania ewidentnych błędów nie wymagają akceptacji autora, do innych zmian autor ustosunkowuje się najpóźniej przy okazji pierwszej korekty

szpaltowej. Brak zwrotu korekty w oznaczonym terminie oznacza akceptację zmian. W wypadku większej ilości zmian, redakcja porozumiewa się z autorem przed oddaniem artykułu do składania. Jeżeli redakcja uzna artykuł za nieodpowiedni, może go odrzucić. Autor ma prawo zwrócić się wówczas do Rady Naukowej Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, prosząc o zaopiniowanie artykułu.

Jeżeli już po przyjęciu artykułu redakcja otrzyma inne opracowanie tego samego tematu, które wyda się bardziej odpowiednie - może wówczas artykuł zwrócić, autor zachowuje jednak prawo do honorarium.

Jeżeli artykuł przekracza ustalone rozmiary, redakcja ma prawo bez porozumienia się z autorem dokonać koniecznych skrótów.

Honorarium oblicza się w granicach druku.

Autor otrzymuje do wglądu pierwszą korektę szpaltową. Jeżeli poczynione przez autora w korekcie zmiany przekraczają 3%, koszt przelewu ponosi autor.

Uwzględnienie poprawek wprowadzonych przez autora po nadesłaniu artykułu zależy od uznania redakcji.

Korektę zwraca autor w terminie na niej oznaczonym. Nieodesłanie korekty nie wstrzymuje druku.

Uwagi techniczne

Przy opracowywaniu artykułów posługiwać się należy przyjętą terminologią historyczno - filozoficzną i filozoficzną, nie dążąc do zastąpienia ani słownika pojęć filozoficznych, ani słownika filozofii powszechnej.

Stosować należy powszechnie przyjęte skróty / ob., prof., etc. /

Artykuł powinien być szczególnie opracowany pod względem stylistycznym, językowym, przestankowania etc. Język artykułów powinien być zwięzły, styl dostosowany do charakteru wydawnictwa.

Unikać należy praesens historicum.

Artykuł dostarczyć należy w 3 egzemplarzach maszynopisu, licząc 1800 znaków pisarskich na stronę. Na jednej stronie maszynopisu może znajdować się najwyżej 5 poprawek atramentowych, inaczej koszt przepisania obciąża autora.

Artykuł podpisuje się pełnym imieniem i nazwiskiem, bez tytułów.

urodzony w Niedzinie,

Twardowski, Kazimierz (1866-1938), ^{Tam} ukończył szkołę średnią w Akademii Terecjańskiej, a w Uniwersytecie Wiedeńskim odbywał studia wyższe w zakresie filozofii pod kierunkiem Franciszka Brentany oraz w zakresie matematyki i fizyki; zakończył je doktoratem z filozofii w r. 1891, w r. 1894 uzyskał stopień docenta prywatnego w tym samym uniwersytecie, a w r. 1895 został profesorem filozofii w Uniwersytecie Lwowskim. Na tym stanowisku pozostał aż do śmierci - ostatecznie, gdy wskutek złego stanu zdrowia przeszedł w r. 1930 na emeryturę,

nia filozoficzne o cha-
o charakterze osobistym
ej poddania się wszyst-
eznego poglądu na świat,
owe, które stopniowo
wemu; ^{To jednak,} ~~pozostając jednak,~~
entaryczne i niewykoń-
dziedziny psychologii,
nich mają za przedmiot
i sady oraz analizę sto-
zede wszystkim uzyskanie

działalnością nauczy-
stów, lecz także charak-
lom wymagań, jak własnym
ładności, rzetelności
wybitnymi nauczycielami
~~profesorami~~ ^{profesorami} y nich zajęły Katedry uni-
w. stał się twórcą liczn-
ka szkoła logiczna o świa-
icznym i twórczą inicja-
auki i szkolnictwa

arium filozoficzne w r.
eroko u nas ^{Także} dziś stosowa-
nia z zakresu psycholo-
w r. 1907 ^{uniwersytecka} na ~~pracownię psy~~
~~i szkolnictwa~~. Założył
, ~~ixxxgaxixxwaxpaxkixx~~
ele, kier ^{po} nim do końca
zdu Lekarzy i przyrodników
jazdy filozoficzne; ^{jego}
zy taki zjazd we Lwowie
go tych zjazdów. Gdy w r.

Twardowski Kazimierz

1907 Władysław Weryho założył w Warszawie pierwsze polskie czasopismo filo-
zoficzne "Przegląd filozoficzny", Tw. objął lwowska filię redakcji. W r. 1911
zaś założył "Ruch Filozoficzny" i jako redaktor i wydawca ~~wydał~~ ^{wydał} do r. 1937

Rietowca nim

wrodzony w biednie,

Twardowski, Kazimierz (1866-1938), ^{tam ukończył szkołę średnią w Akademii} Terezańskiej, ^z w Uniwersytecie Wiedeńskim odbywał studia wyższe w zakresie filozofii pod kierunkiem Franciszka Brentany oraz w zakresie matematyki i fizyki; zakończył je doktoratem z filozofii w r. ~~1901~~¹⁸⁹¹, w r. ~~1904~~¹⁸⁹⁴ uzyskał stopień docenta prywatnego w tym samym uniwersytecie, a w r. 1895 został profesorem filozofii w Uniwersytecie Ewowskim. Na tym stanowisku pozostał aż do śmierci - ostatnio, gdy wskutek złego stanu zdrowia przeszedł w r. 1930 na emeryturę, jako profesor honorowy. [Tw. starannie rozróżniał badania filozoficzne o charakterze naukowym od filozoficznego poglądu na świat o charakterze osobistym i wymagał od filozofii jako dyscypliny uniwersyteckiej poddania się wszystkim wymogom metody naukowej. Nie lekceważąc filozoficznego poglądu na świat, przeciwstawiał go nauce jako stadium myśli przednaukowe, które stopniowo w miarę postępu nauk może być poddawane ujęciu naukowemu; ^{To jednak} ~~pozostaje~~ ~~je~~ ~~dnak~~, jak długo nauka zdolna jest do rozwoju, zawsze fragmentaryczne i niewykonczone. Prace naukowe Tw. dotyczą głównie zagadnień z dziedziny psychologii, logiki, etyki i historii filozofii, najważniejsze z nich mają za przedmiot poznawcze zjawiska psychiczne, wyobrażenia, pojęcia i sady oraz analizę stosunku ich treści do przedmiotu. Dążeniem ^{tych prac} ~~ich~~ jest przede wszystkim uzyskanie jasności i ścisłości podstawowych ^{określeń} ~~pojęć~~ i rozróżnień.

Działalność naukowa Tw. blisko łączyła się z jego działalnością nauczycielską, której celem było kształcenie nie tylko umysłów, lecz także charakterów, ~~przez wyrabianie~~ ^{zarówno droga stawianych uczniom wymagań, jak własnym przykładem nauczyciela} ~~sumienności,~~ ^{wdrażać do} wytrwałości, ^{dokładności,} rzetelności i odwagi przekonań. ~~xxxxxx~~ Jego uczniowie stali się wybitnymi nauczycielami w szkołach ogólnokształcących, a kilkunastu spośród nich zajęło ^{jako wybitni profesorowie} katedry uniwersyteckie we wszystkich polskich uniwersytetach. Tw. stał się twórcą licznej szkoły filozoficznej, z której wyłoniła się polska szkoła logiczna o światowym znaczeniu. Obdarzony wybitnym talentem pedagogicznym i twórczą inicjatywą. ~~xxxxxx~~ ~~wybitne zasługi na polu organizacji nauki i szkolnictwa~~

Tw. stworzył pierwsze w Polsce uniwersyteckie seminarium filozoficzne w r. 1897 i wprowadził nowe formy zajęć seminaryjnych, szeroko u nas dziś stosowane, on również zorganizował ^{w r. 1901} pierwsze w Polsce ćwiczenia z zakresu psychologii eksperymentalnej, które przekształcił następnie w r. 1907 ^{uniwersytecka} ~~na~~ ^{wybitne zasługi na polu organizacji nauk i szkolnictwa} ~~pracownie~~ ^{psychologiczna} ~~na~~ ~~szkolnictwa~~. Założył

Polskie Towarzystwo Filozoficzne we Lwowie w r. 1904, ~~xxxxxxixzwnaxpaxkixx~~ ~~zjxxtxxfikozofiazxxxixxixxixx~~ i stanął na jego czele, kierując nim do końca życia. W r. 1907 zorganizował sekcję filozoficzną Zjazdu Lekarzy i przyrodników polskich, z której ~~wyłonila~~ ^{wyłonila} się następnie polskie zjazdy filozoficzne; jego staraniem i pod jego przewodnictwem odbył się pierwszy taki zjazd we Lwowie w r. 1923; odtąd stał stale na czele Komitetu ogólnego tych zjazdów. Gdy w r. 1907 Władysław Weryho założył w Warszawie pierwsze polskie czasopismo filozoficzne "Przegląd filozoficzny", Tw. objął lwowską filię redakcji. W r. 1911 zaś założył "Ruch Filozoficzny" i jako redaktor i wydawca ~~wydaje~~ ^{wydaje} do r. 1937,

Rietowca nim

wydejsze

trzytności tomów tego czasopisma. W r. 1912 zorganizował redakcję polskiego działu międzynarodowej bibliografii filozoficznej.

Niemniej czynny był Tw. na polu organizacji szkolnictwa. ~~Wskazywał na konieczność dopuszczenia kobiet do studiów uniwersyteckich, przekazywał polskie szkoły średnie świadectw dojrzałości polskich szkół średnich, powstałych po strajku szkolnym z r. 1904 na terenie zaboru rosyjskiego na rzecz uznania ich świadectw dojrzałości w Galicji.~~ Działalność ~~czynną i skuteczną na rzecz dopuszczenia kobiet do studiów uniwersyteckich~~

kształcenie nauczycieli szkół średnich, ~~organizacja~~ nauczanie propedeutyki filozofii w szkole średniej, studia uniwersyteckie kobiet, organizacja administracji uniwersyteckiej, to niektóre ~~ważniejsze~~ dziedziny jego skutecznych zabiegów. W latach 1905-1911 stał na czele Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych we Lwowie i doprowadził tę ~~organizację~~ do pełnego rozkwitu, zdobywszy dla niej ~~nie~~ niezwykle autorytet u władz szkolnych i w społeczeństwie. Za jego prządów Towarzystwo przystąpiło do opracowania szerokiego planu organizacji szkolnictwa ~~w Polsce~~, plan ten łącznie z innymi projektami przygotowywanymi w organizacjach nauczycielskich warszawskich stał się podstawą późniejszych prac Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w tym zakresie.

~~Bibliografia~~ Ważniejsze publikacje Tw.: Zur Lehre vom Inhalt und Gegenstand der Vorstellungen (1894), Wyobrażenia i pojęcia (1898), O tak zwanych prawdach względnych (1900), ~~O~~ czynnościach i wytworach (1912), Rozprawy i artykuły filozoficzne (1927), ~~Zasadnicze~~ pojęcia dydaktyki i logiki (1901) ~~O~~ filozofii średniowiecznej wykładów sześć (1910) ~~Mowy i rozprawy z okresu działalności w Towarzystwie nauczycieli szkół wyższych (1912)~~
O dostojenstwie uniwersytetu (1933)

Życiorys i bibliografia pism w Ruchu Filozoficznym t. XIV nr 1-3 (1938),
nadto: Kazimierz Twardowski. Nauczyciel - uczony - obywatel. (1938).

praca zbiorowa

Twarcowski, Kazimierz /1866-1938/, urodzony w Wiedniu, tam ukończył szkołę średnią w Akademii Terezjańskiej, w Uniwersytecie Wiedeńskim odbywał studia wyższe w zakresie filozofii pod kierunkiem Franciszka Brentany oraz w zakresie matematyki i fizyki; zakończył je doktoratem z filozofii w r.1891, w r.1894 uzyskał stopień docenta prywatnego w tym samym uniwersytecie, a w r.1895 został profesorem filozofii w Uniwersytecie Lwowskim. Na tym stanowisku pozostał aż do śmierci - ostatecznie, gdy wskutek złego stanu zdrowia przeszedł w r.1930 na emeryturę, jako profesor honorowy.

Tw. starannie rozróżniał badania filozoficzne o charakterze naukowym od filozoficznego poglądu na świat o charakterze osobistym i wymagał od filozofii jako dyscypliny uniwersyteckiej poddania się wszystkim wymogom metody naukowej. Nie lekceważąc filozoficznego poglądu na świat, przeciwstawiał go nauce jako stadium myśli przednaukowe, które stopniowo w miarę postępu nauk może być poddawane ujęciu naukowemu; to jednak pozostaje, jak długo nauka zdolna jest do rozwoju, zawsze fragmentaryczne i niewykończone. Prace naukowe Tw. dotyczą głównie zagadnień z dziedziny psychologii, logiki, etyki i historii filozofii, najważniejsze z nich mają za przedmiot poznawcze zjawiska psychiczne, wyobrażenia, pojęcia i sądy oraz analizę stosunku ich treści do przedmiotu. Dążeniem tych prac jest przede wszystkim uzyskanie jasności i ścisłości podstawowych określeń¹ rozróżnień.

Działalność naukowa Tw. blisko łączyła się z jego działalnością nauczycielską, której celem było kształcenie nie tylko umysłów, lecz także charakterów; zarówno drogą stawianych uczniom wymagań, jak własnym przykładem nauczyciela, wdrażał do wytrwałości, sumienności i dokładności, rzetelności i odwagi przekonań. Jego uczniowie stali się wybitnymi nauczycielami w szkołach ogólnokształcących, a kilkunastu spośród nich zajęło jako profesorowie katedry uniwersyteckie we wszystkich polskich uniwersytetach. Tw. stał się twórcą licznej szkoły filozoficznej, z której wyliczają się polska szkoła logiczna o światowym znaczeniu. Obdarzony wybitnym talentem pedagogicznym i

twórczą inicjatywą stworzył pierwsze w Polsce uniwersyteckie seminarium filozoficzne w r.1897 i wprowadził nowe formy zajęć seminaryjnych, szeroko u nas także dziś stosowane, on również zorganizował w r.1901 pierwsze w Polsce ćwiczenia z zakresu psychologii eksperymentalnej, które przekształcił następnie w r.1907 na uniwersytecką pracownię psychologiczną.

Tw. ma wybitne zasługi na polu organizacji nauk. Założył Polskie Towarzystwo Filozoficzne we Lwowie w r.1904 i stanowiący na jego czele kierował nim do końca życia. W r.1907 zorganizował sekcję filozoficzną Zjazdu Lekarzy i przyrodników polskich, z której wyłoniły się następnie polskie zjazdy filozoficzne: pierwszy taki zjazd odbył się we Lwowie w r.1923, jego staraniem i pod jego przewodnictwem; odtąd stał stale na czele Komitetu ogólnego tych zjazdów. Gdy w r.1907 Władysław Weryho założył w Warszawie pierwsze polskie czasopismo filozoficzne "Przegląd filozoficzny", Tw. objął lwowską filię redakcji. W r.1911 zaś założył "Ruch Filozoficzny" i jako redaktor i wydawca kierował nim do r.1937, wydając trzynaście tomów tego czasopisma. W r.1912 zorganizował redakcję polskiego działu międzynarodowej bibliografii filozoficznej.

Niemniej czynny był Tw. na polu organizacji szkolnictwa. Kształcenie nauczycieli szkół średnich, nauczanie propedeutyki filozofii w szkole średniej, studia uniwersyteckie kobiet, organizacja administracji uniwersyteckiej, to niektóre dziedziny jego skutecznych zabiegów. W latach 1905-1911 stał na czele Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych we Lwowie i doprowadził je do pełnego rozkwitu, zdobywszy dlań niezwyklej autorytet u władz szkolnych i w społeczeństwie. Za jego rządów Towarzystwo przystąpiło do opracowania szerokiego planu organizacji szkolnictwa średniego w Polsce, plan ten łącznie z innymi projektami przygotowanymi w organizacjach nauczycielskich warszawskich stał się podstawą późniejszych prac Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenie Publicznego w tym zakresie.

Ważniejsze publikacje Tw.: Zur Lehre vom Inhalt und Gegenstand der Vorstellungen /1894/, Wyobrażenia i pojęcia /1898/, O tak zwanych prawdach względnych /1900/, Zasadnicze pojęcia dydaktyki i logiki /1901/, O filozofii średniowiecznej wykładów sześć /1910/, Mowy i rozprawy z okresu działalności w Towarzystwie nauczycieli szkół wyższych /1912/, O czynnościach i wytworach /1912/, Rozprawy i artykuły filozoficzne /1927/, O dostojności uniwersytetu /1933/.

Życiorys i bibliografia pisł w Kuehu Filozoficznaya t.KIV nr 1-3 /1938/, nato: Kazimierz Twardowski. Nauczyciel - uczoney - obywatel /praca zbiorowa, 1938/.

26

Twardowski, Kazimierz /Jerzy Adolf ze Skrzypny/ urodził się 20 października 1866 r. w Wiedniu, jako syn Rady Dworu Piusa i Malwiny z Kubałów. W wiedeńskim Theresianum złożył z odznaczeniem egzamin dojrzałości w r. 1885, poczem w ciągu czterech lat 1885-1889 odbywał studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu w Wiedniu, gdzie najbliższymi jego nauczycielami byli Franciszek Brentano i gdzie uzyskał w r. 1891 stopień doktora filozofii na podstawie rozprawy "Idee und Perzeption, eine erkenntnistheoretische Untersuchung aus Descartes" oraz egzaminów ścisłych z filozofii i filologii klasycznej, z matematyki i fizyki. Na tym samym wydziale otrzymał w r. 1894 veniam legendi z filozofii, przedłożywszy pracę habilitacyjną "Zur Lehre vom Inhalt und Gegenstand der Vorstellungen". Przez krótki czas pracował jako urzędnik biura matematycznego w wielkim zakładzie ubezpieczeniowym w Wiedniu, poczem w r. 1895 został mianowany profesorem filozofii na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Lwowskiego. Tam pełnił obowiązki profesorskie aż do przejścia na emeryturę w r. 1930, pozostał jednak aż do śmierci związany z Uniwersytetem jako profesor honorowy. Zmarł we Lwowie 11 lutego 1938 r.

W czasie swej pracy uniwersyteckiej rozwinął wielostronną działalność naukową, nauczycielską i organizacyjną. Jej owocem było wykształcenie + oprócz szerokiej rzeszy nauczycieli szkół średnich - licznych nauczycieli akademickich, którzy objęli katedry filozofii lub psychologii we wszystkich uniwersyteckich miastach Polski, założenie Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, organizacja polskich zjazdów filozoficznych, których odbyło się trzy do roku 1939, wydawnictwo czasopisma Ruch Filozoficzny

- żeby wymieniać tylko sprawy najważniejsze. Nie uchylał się od współudziału w żadnej poważnej akcji uniwersyteckiej i naukowej, poza tym zaś brał udział w wielu innych akcjach społecznych, odpowiadających jego kompetencji i stanowisku. Toteż cieszył się w całej Polsce niezwykłym poważaniem, którego przejawem były liczne godności i odznaczenia.

U podstaw pracy naukowej Twardowskiego leżały założenia dotyczące programu i metody badań filozoficznych. Postulował uprawianie filozofii naukowej, to jest stosującej metody naukowe, a nie takiej, która opiera się na przeświadczeniach osobistych, choćby te wydawały się najbardziej nieodparte; wyznaczającej sobie cele badania leżące w zakresie świata dostępnego badaniu naukowemu, a nie takie, które by miały rozwiązywać najdalejsze zagadnienia światopoglądowe. Stosował zarazem metodę, którą przejął od swego nauczyciela Brentana i którą nazywał analityczną. Metoda ta różni się zasadniczo od metody analizy genetycznej, wprowadzonej do filozofii przez Locke'a, która - traktując naukę od strony psychologicznej - usiłowała sprowadzić całe poznanie do pierwotnych elementów psychicznych. Główną metodą natomiast jest stosowana w metodologii nauk do analizy i opisu metod badania naukowego w ogóle, wtedy np. gdy opisuje się odmiany dowodzenia lub sprawdzania, typy teorii naukowych itp. Jest ona w zasadzie podobna do metody analitycznej zastosowanej przez Galileusza w mechanice /jakkolwiek bez wprowadzania stosunków ilościowych i aparatu matematycznego/, a polega na tym, że szuka się, na niewielu prostych przykładach, tzw. definicji analitycznych, przez które definiuje się badane przedmioty, z tych definicji wysnuwa się twierdzenia /zwane znów analitycznymi/ i wreszcie sprawdza się owe twierdzenia empirycznie w badanej dziedzinie.

Twardowski obrał sobie za przedmiot badania ludzkie poznanie, podkreślając w ten sposób przekonanie, że naukową filozofia jest przede wszystkim teorią nauki. Zgodnie z panującymi w tych czasach poglądami badania swe rozpoczął od strony psychologii, uzupełniając je rozważaniami z zakresu, który obecnie nazywa się semantyką. Opisywał i klasyfikował poznawcze zjawiska psychiczne, dzieląc je na przedstawienia i sądy /przekonania/, przedstawienia zaś na wyobrażenia i pojęcia. Bronił idiogenetycznej /idiogenicznej/ teorii sądów, pojmując sąd jako swoiste zjawisko psychiczne, nierozkładalne na przedstawienia, wbrew zdaniu wielu filozofów, którzy uważali sądy za powiązanie przedstawień. Według teorii idiogenetycznej przedstawienie nie jest składnikiem, lecz koniecznym warunkiem sądu. Podał analizę pojęć, według której pojęcie składa się z nieokreślonego wyobrażenia podkładowego i dołączających się doń przedstawionych sądów, przypisujących przedmiotowi wyobrażenia podkładowego cechy definicyjne; np. pojęcie kwadratu składa się z wyobrażenia jakiejś płaskiej figury geometrycznej, które uzupełniamy, przedstawiając sobie, że jest prostokątna i równoboczna. Powyższa analiza jest zgodna z teorią orzeczników w logice współczesnej, gdzie wyobrażenie podkładowe jest reprezentowane przez zależną nazwę, a sąd przedstawieniowy ma swój odpowiednik w funkcji propozycjonalnej.

Szczególnie ważne okazało się rozróżnienie aktu, treści i przedmiotu przedstawień i analogicznie innych zjawisk psychicznych. Rozróżnienie to określa stosunek treści do przedmiotu inaczej, niż to się dzieje u przesłuszających części nowożytnych filozofów empirycznych i u Kanta, gdzie uważano treść za reprezentanta przedmiotu, zastępującego niejako sobą przedmiot i występującego zamiast niego. Twardowski przeciwnie ujmuje spr-

wę w ten sposób, iż treść udostępnia przedmiot, uobecniając go jak gdyby w pewnej perspektywie, tak iż różne treści informują o różnych stronach przedmiotu. Takie ujęcie stosunku treści do przedmiotu jest uzasadnieniem dla realizmu epistemologicznego i pozwala postawić wyraźną granicę między przedmiotami poznawalnymi bezpośrednio a przedmiotami hipotetycznymi.

Stosunek między aktem i treścią myślenia ujął Twardowski jako stosunek czynności do wytworu tej czynności. Myśl jako wytwór czynności myślenia przechodzi wraz z czynnością; może być jednak utrwalona w piśmie, dziełach sztuki lub techniki, które Twardowski nazywa w podwójnym znaczeniu wytworami psychofizycznymi. Mianowicie po pierwsze zawdzięczają one swe powstanie czynności fizycznej kształtowania materiału, dzięki czemu otrzymują postać fizyczną - oraz czynności psychicznej, kierującej ową czynnością fizyczną; po drugie zaś posiadają postać fizyczną i znaczenie, w których została zawarta treść myślowa, odpowiadająca czynności psychicznej, współdziałającej przy powstawaniu wytworu. One trwały wytwory psychofizyczne są składnikami kultury i stanowią przedmiot badania nauk humanistycznych. Także zaś przedmioty, którymi zajmuje się matematyka, są utrwalonymi wytworami psychofizycznymi, których znaczenie stanowią matematyczne treści myślowe - nie zaś napisani o określonych kształtach /jak sądzili jedni/, ani niezmysłowymi przedmiotami idealnymi /jak sądzili inni/. Obie strony utrwalonego wytworu psychofizycznego, kształt - np. napis - i jego znaczenie winny być należyte rozróżnione. Twardowski okazuje, rozpatrując tzw. prawdy względne, w jaki sposób brak tego rozróżnienia prowadzi do relatywizmu oraz subiektywizmu poznawczego i etycznego.

Tak zatem analizy Twardowskiego, mające swą podstawę w opisie poznawczych zjawisk psychicznych, w konsekwencjach swych dochodzą do realizmu, absolutyzmu i obiektywizmu poznawczego, to jest do stanowiska, że poznanie przez swą treść sięga do różnego od niej przedmiotu i że prawda, zawarta w sądach zarówno jak w zasadach stycznych, jest bezwzględna i obiektywna, to jest pozostaje prawdą bez względu na to, w jakich okolicznościach i dla kogo obowiązuje.

Interesowało Twardowskiego zagadnienie klasyfikacji nauk filozoficznych i wzajemnych stosunków między nimi. Tu znów punktem wyjścia była psychologia i jej stosunek do innych nauk filozoficznych, w szczególności do logiki, z drugiej zaś strony do fizjologii. We wcześniejszych pismach zajmował stanowisko psychologizmu, uważając psychologię za naukę podstawową dla innych nauk filozoficznych i łącząc z nią w szczególności logikę. Następnie jednak stanowisko to zmienił, odróżniając psychologię jako empiryczną naukę o zjawiskach psychicznych od logiki jako nieempirycznej nauki, mającej za przedmiot pewne wytwory tych zjawisk. Zawsze jednak zaliczał psychologię do nauk filozoficznych.

Ograniczając swą pracę badawczą i nauczycielską do zagadnień filozoficznych, które uważał za naukowe, Twardowski uznawał za pewne, że filozofia w swoim historycznym rozwoju obejmuje szerszy zakres, mianowicie filozoficzny pogląd na świat. Filozofii w takim ujęciu wyznaczał miejsce pośrednie między nauką, sztuką i religią. Ów filozoficzny pogląd na świat stanowiący przednaukowe stadium odpowiedzi na doniosłe życiowe zagadnienia, dostarcza naukom szczegółowym pomysłów i pojęć, przydatnych do opracowywanego przez nie naukowego światopoglądu; wzajemnie odkrycia i teorie naukowe wpływają na kształtowanie się

światopoglądu filozoficznego, ale proces zbliżenia się obu światopoglądów nigdy nie dobiegnie zakresu. Zgodnie z owym szerokim pojęciem filozofii Twardowski kształtował ideał filozofa jako mędrca znającego granice nauki, zarazem zaś rozumiejącego zagadnienia światopoglądowe, wrażliwego na wartości estetyczne i kierującego się w działaniu nieugięte zasadami etycznymi. Ideał ten realizował też własnym swym życiem.

Poglądy Twardowskiego na podział i charakter filozofii znalazły wyraz w rozkładzie jego wykładów uniwersyteckich, które powtarzały się cyklicznie, obejmując kolejno /w kursie ogólnym lub w wybranych działach/ psychologię, logikę, historię filozofii oraz etykę; nie było przeto w nich wykładów systematycznych ani z teorii poznania, ani z metafizyki, lecz zagadnienia z tych dziedzin były traktowane tylko historycznie; wykłady z etyki miały inną postać niż wykłady z psychologii i logiki, dawały mianowicie przegląd kierunków etycznych, uzupełniony wykładem, zmierzającym poprzez krytykę sceptycyzmu etycznego do określenia etyki naukowej.

Dotyczy podziału nauk na aprioryczne i empiryczne uzyskuje u Twardowskiego nowe ujęcie, mianowicie zostaje oparty na rozróżnieniu metod uzasadniania stosowanych w naukach jednego i drugiego rodzaju.

Do powyższych przewodnich tematów myśli Twardowskiego dołącza się mnóstwo, rozsianych po różnych drobnych publikacjach i wykładach, historycznych i merytorycznych uwag z zakresu metodologii badań naukowych, rozróżnień znaczeniowych i słownictwa filozoficznego, układających się w całość poglądu na to, czym jest nauka w ogóle, a filozofia w szczególności.

Najważniejsze publikacje Twardowskiego: Zur Lehre von

Inhalt und Gegenstand der Vorstellungen, Wien 1894; Wyobrażenia i pojęcia, Lw. 1898; O psychologii, jej przedmiocie, zadaniach, metodzie stosunku do innych nauk i o jej rozwoju, W. 1913; Rozprawy i artykuły filozoficzne, Lw. 1927. Zbiorowe wydanie pism filozoficznych w czterech tomach jest opracowane do wydania staraniem Polskiego Towarzystwa Filozoficznego.

Ważniejsze publikacje o życiu i działalności Twardowskiego: Witwicki Wł. - Kazimierz Twardowski /Przegląd Filozoficzny, XXIII/1920, s. IX-XIX/; Kazimierz Twardowski /20.X.1866-11.II. 1938/, Ruch Filozoficzny, XIV /1938/, 2-9, /Zarys biograficzny/; także Bibliografia, s. 14-39; Kazimierz Twardowski, nau-
Lw. 1938;
czyciel - uczyony - obywatel, W dwudziestolecie śmierci Kazimie-
rza Twardowskiego, Ruch Filozoficzny XIX /1959/, 1-35.

/Tadeusz Czeżowski/

Profilowa Redakcji

2

1

(1866-1938)

Asiadora /Jerzy Adolf ze Skrzypny/ Twardowski ~~urodził się~~

20 października 1866 r. w Wiedniu, jako ~~trzeci z sześciorga~~
Radcy Dworu
~~syna~~ ~~syna~~ ~~syna~~
syna Piusa i Malwiny z Kubów. W wiedeńskim Theresianum skończył
z odznaczeniem egzamin dojrzałości w r. 1885, poczem w ciągu czterech
lat 1885-1889 odbywał studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu
w Wiedniu, gdzie najbliższym jego nauczycielem był Franciszek Brentano i
gdzie uzyskał w r. 1891 stopień doktora filozofii na podstawie rozprawy
"Idee und Perception, eine erkenntnistheoretische Untersuchung aus
Descartes" oraz egzaminów ścisłych z filozofii i filologii klasycznej,
z matematyki i fizyki. Na tym samym wydziale otrzymał w r. 1894
veniam legendi z filozofii, przedłożywszy pracę habilitacyjną
"Zur Lehre vom Inhalt und Gegenstand der Vorstellungen". Przez krótki
czas pracował jako urzędnik biura matematycznego w wielkim zakładzie
ubezpieczeniowym w Wiedniu, poczem w r. 1895 został mianowany
profesorem filozofii na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu
Lwowskiego. Tam pełnił obowiązki profesorskie aż do przejścia na
emeryturę w r. 1930, pozostał jednak aż do śmierci związany z
Uniwersytetem jako profesor honorowy. Zmarł we Lwowie 11
lutego 1938 r.

W czasie swej pracy uniwersyteckiej rozwinął wielostronną
działalność naukową, nauczycielską i organizacyjną. Jej owocem
było wykształcenie - oprócz szerokiej rzeszy nauczycieli szkół
średnich - licznych nauczycieli akademickich, którzy objęli katedry
filozofii lub psychologii we wszystkich uniwersyteckich miastach
Polski, założenie Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, organizacja
polskich zjazdów filozoficznych, których odbyło się trzy do roku
1939, wydawnictwo czasopisma *Such Filozoficzny* -

żeby wymieniać tylko sprawy najważniejsze. Nie uchylał się od współudziału w żadnej poważnej akcji uniwersyteckiej i naukowej, poza tym zaś brał udział w wielu innych akcjach społecznych, odpowiadających jego kompetencji i stanowisku. Toteż cieszył się w całej Polsce niezwykłym poważaniem, którego przejawem były liczne godności i odznaczenia.

U podstaw pracy naukowej Twardowskiego leżały założenia dotyczące programu i metody badań filozoficznych. Postulował uprawianie filozofii naukowej, to jest stosującej metody naukowe, a nie takiej, która opiera się na przeświadczeniach osobistych, choćby te wydawały się najbardziej nieodparte; wyznaczającej sobie cele badania leżące w zakresie świata dostępnego badaniu naukowemu, a nie takie, które by miały rozwiązywać najdaleze zagadnienia światopoglądowe. Stosował zarazem metodę, którą przejął od swego nauczyciela Brentany i którą nazywał analityczną. Metoda ta różni się zasadniczo od metody analizy genetycznej, wprowadzonej do filozofii przez Locke'a, która - traktując naukę od strony psychologicznej - usiłowała doprowadzić całe poznanie do pierwotnych elementów psychicznych. Omawiana metoda natomiast jest stosowana w metodologii nauk do analizy i opisu metod badania naukowego w ogóle, wtedy np. gdy opisuje się odmiany dowodzenia lub sprawdzania, typy teorii naukowych itp. Jest ona w zasadzie podobna do metody analitycznej zastosowanej przez Galileusza w mechanice /jakkolwiek bez wprowadzania stosunków ilościowych i aparatu matematycznego/, a polega na tym, że szuka się, na niewielu prostych przykładach, tzw. definicji analitycznych, przez które definiuje się badano przedmioty, z tych definicji wysnuwa się twierdzenia /zwane znów analitycznymi/ i wreszcie sprawdza się owe twierdzenia empirycznie w badanej dziedzinie.

Twardowski obrał sobie za przedmiot badania ludzkie poznanie, podkreślając w ten sposób przekonanie, że naukowa filozofia jest przede wszystkim teorią nauki. Zgodnie z panującymi w tych czasach poglądami badania swe rozpoczął od strony psychologii, uzupełniając je rozważaniami z zakresu, który obecnie nasywa się semantyką. Opisywał i klasyfikował poznawcze zjawiska psychiczne, dzieląc je na przedstawienia i sądy /przekonania/, przedstawienia zaś na wyobrażenia i pojęcia. Bronił idiogenetycznej /idiogenicznej/ teorii sądów, pojmując sąd jako swoiste zjawisko psychiczne, nierozkładalne na przedstawienia, wbrew zdaniu wielu filozofów, którzy uważali sądy za powiązanie przedstawień. Według teorii idiogenetycznej przedstawienie nie jest składnikiem, lecz koniecznym warunkiem sądu. Podał analizę pojęć, według której pojęcie składa się z nieokreślonego wyobrażenia podkładowego i dołączających się doń przedstawionych sądów, przypisujących przedmiotowi wyobrażenia podkładowego cechy definicyjne; np. pojęcie kwadratu składa się z wyobrażenia jakiejś płaskiej figury geometrycznej, którą uzupełniamy, przedstawiając sobie, że jest prostokątna i równoboczna.

~~Analiza ta zupełnie odpowiada analizie pojęć w współczesnej logice.~~ Szczególnie ważne okazało się rozróżnienie aktu treści i przedmiotu przedstawień i analogicznie innych zjawisk psychicznych. Rozróżnienie to określa stosunek treści do przedmiotu inaczej, niż to się działo u przeważającej części nowożytnych filozofów empirycznych i u Kanta, gdzie uważano treść za reprezentanta przedmiotu, zasłaniającego niejako sobą przedmiot i występującego zamiast niego. Twardowski przeciwnie ujmując sprawę w ten sposób, iż treść udostępnia przedmiot, uobecniając go jak gdyby w pewnej perspektywie, tak iż różne treści

*Popisza analizę
za jej zgodną z
teorią orzecznictwa
w logice współczesnej,
gdzie ~~teoria~~
wyobrażenia pod-
kładowe jest repre-
zentowane przez
zmienną ułkową,
a sąd przedstawie-
nia ma swój odpow-
iednik w funkcji
proporzycjonalnej*

informują o różnych stronach przedmiotu. Takie ujęcie stosunku treści do przedmiotu jest uzasadnieniem dla realizmu epistemologicznego i pozwala postawić wyraźną granicę między przedmiotami poznawalnymi bezpośrednio a przedmiotami hipotetycznymi.

Stosunek między aktem i treścią myślenia ujął Twardowski jako stosunek czynności do wytworu tej czynności. Myśl jako wytwór czynności myślenia przetrwa wraz z czynnością; może być jednak utrwalona w piśmie, dziełach sztuki lub techniki, które Twardowski nazywa wytworami psychofizycznymi w podwójnym znaczeniu. Mianowicie po pierwsze zawdzięczają one swe powstanie czynności fizycznej kształtowania materiału, dzięki czemu otrzymują postać fizyczną - oraz czynności psychicznej, kierującej ową czynnością fizyczną; po drugie zaś posiadają postać fizyczną i znaczenie, w którym została zawarta treść myślowa, odpowiadająca czynności psychicznej, współdziałającej przy powstawaniu wytworu. Owe trwałe wytwory psychofizyczne są składnikami kultury i stanowią przedmiot badania nauk humanistycznych. Także zaś przedmioty, którymi zajmuje się matematyka są utrwalonymi wytworami psychofizycznymi, których znaczenie stanowią matematyczne treści myślowe - nie zaś napisami o określonych kształtach /jak sądzili jedni/, ani nie-myślowymi przedmiotami idealnymi /jak sądzili inni/. Obie strony utrwalonego wytworu psychofizycznego, kształt - np. napis - i jego znaczenie winny być należycie rozróżnione. Twardowski okazuje, rozpatrując tzw. prawdy względne, w jaki sposób brak tego rozróżnienia prowadzi do relatywizmu oraz subiektywizmu poznawczego i etycznego.

Tak zatem analiza Twardowskiego, mające swą podstawę w opisie poznawczych zjawisk psychicznych, w konsekwencjach swych do-

nr 5

F Ograniczając swą pracę badawczą i nauczycielską do zagadnień filozoficznych, które uważał za naukowe, Twardowski uznawał zarazem, że filozofia w swoim historycznym rozwoju obejmuje szerszy zakres, mianowicie filozoficzny pogląd na świat. Filozofia w takim ujęciu wyznaczała miejsce pośrednie między nauką, sztuką i religią. ^{Filozoficzny} Owpogląd na świat stanowiący przednaukowe stadium odpowiedzi na doniosłe życiowe zagadnienia, dostarcza naukom szczegółowym pomysłów i pojęć, przydatnych do opracowywanego przez nie naukowego światopoglądu; wzajemnie odkrycia i teorie naukowe wpływają na kształtowanie się światopoglądu filozoficznego, ale proces zbliżania się obu światopoglądów nigdy nie dobiegł kresu. Zgodnie z owym szerokim pojęciem filozofii Twardowski kształtował ideał filozofa jako mędrca znającego granice nauki, zarazem zaś rozumiejącego zagadnienia światopoglądowe, wrażliwego na wartości estetyczne i kierującego się w działaniu ^{nieograniczone} ~~siłą~~ ~~na~~ ~~wolą~~ ~~według~~ ~~zasad~~ ~~etycznych~~. Ideał ten realizował też własnym swym życiem

chodzi o realizm, absolutyzm i obiektywizm poznawczy, to jest do stanowiska, że poznanie przez nas, treść sięga do różnego od niej przedmiotu i że prawda, zawarta w sądach zarówno jak w zasadach etycznych, jest bezwzględna i obiektywna, to jest pozostaje prawdą bez względu na to, w jakich okolicznościach i dla kogo obowiązuje.

Interesujące Twardowskiego zagadnienie klasyfikacji nauk i wzajemnych stosunków między nimi. Tu znów punktem wyjścia była psychologia i jej stosunek do innych nauk filozoficznych, w szczególności do logiki, z drugiej zaś strony do fizjologii. We wczesniejszych pismach zajmował stanowisko psychologizmu, uważając psychologię za naukę podstawową dla innych nauk filozoficznych i łącząc z nią w szczególności logikę. Następnie jednak stanowisko to zmienił, odróżniając psychologię jako empiryczną naukę o zjawiskach psychicznych od logiki jako nieempirycznej nauki, zajmującej się przedmiotem pewne wytwory tych zjawisk. Zawsze jednak zaliczał psychologię do nauk filozoficznych.

Poglądy Twardowskiego na podział ^{i charakter} filozoficznych znalazły wyraz w rozkładzie jego wykładów uniwersyteckich, które powtarzały się cyklicznie, obejmując kolejno /w kursie ogólnym lub w wybranych działach/ psychologię, logikę, historię filozofii oraz etykę; nie było przede w nich wykładów systematycznych ani z teorii poznania, ani z metafizyki, lecz zagadnienia z tych dziedzin były traktowane tylko historycznie; wykłady z etyki miały inną postać niż wykłady z psychologii i logiki, dawały mianowicie przegląd kierunków etycznych, usupelniony wykładem, zamierzającym poprzez krytykę sceptycyzmu etycznego do określania etyki naukowej.

ss. 6.

↳ Najważniejsze publikacje Twardowskiego: Zur Lehre vom Inhalt und Gegenstand der Vorstellungen, Wien 1894; Wyobrażenia i pojęcia, Lw. 1898; O psychologii, jej przedmiocie, zadaniach, metodzie stosunku do innych nauk i o jej rozwoju, W. 1913; Rozprawy i artykuły filozoficzne, Lw. 1927. Zbiorowe wydanie pism filozoficznych w czterech tomach ~~opracowane~~ jest opracowane ^{do wydania} staraniem Polskiego Towarzystwa Filozoficznego.

Ważniejsze publikacje o życiu i działalności Twardowskiego: Witwicki Wł.
- Kazimierz Twardowski (Przegląd Filozoficzny, r. XXIII/1920, s. IX-XIX);*
‡ Tamże Bibliografia, s. 14-39; †

Dawny podział nauk na aprioryczne i empiryczne uzyskuje u Twardowskiego nowe ujęcie, mianowicie zostaje oparty na rozróżnieniu metod zasadniania stosowanych w naukach jednego i drugiego rodzaju.

Do powyższych przewodnich tematów myśli Twardowskiego dołącza się mnóstwo, rozsiłanych po różnych drobnych publikacjach i wykładach, historycznych i merytorycznych uwag z zakresu metodologii badań naukowych, rozróżnień znaczeniowych i słownictwa filozoficznego, układających się w całość poglądu na to, czym jest nauka w ogóle, a filozofia w szczególności.

↳ ~~O życiu i pracach Kazimierza Twardowskiego można zaszerpnąć szlachetniejszych wiadomości w następujących publikacjach:~~

* Kazimierz Twardowski /20.X.1866 - 11.II.1938/. Ruch Filozoficzny, t. XIV /1938/, nr 1-3, s. 2-9. /Zarys biograficzny/; ✓

≠ Kazimierz Twardowski, nauczyciel - uczyony - obywatel, Rozmówienie wygłoszone na Akademii Szkolnej w Auli Uniwersytetu Jana Kazimierza 30.IV.1938. Polskie Towarzystwo Filozoficzne, Lwów 1938; s. 42.

W dwudziestolecie śmierci Kazimierza Twardowskiego /11.II.1938 - 11.II.1958/, odczyty wygłoszone w czasie Akademii Szkolnej przez Polskie Towarzystwo Filozoficzne w Warszawie 11 lutego 1959 r. Ruch Filozoficzny, t. XIX /1959/, nr 1-2, s. 1-35. +

==000==

J. T. Savi

Polskie Towarzystwo Filozoficzne podjęło wydanie zbiorowe plan filozoficznych Kazimierza Twardowskiego, mające objąć zarówno rzeczy wydane w druku, jak spuściznę rękopiśmienną wraz z tekstami wykładów. Opracowanie wykładów do druku wymaga dłuższego czasu, gdyż istnieją one w różnych redakcjach, które muszą zos-

tań ułożone i scalone; druk ich musi być przeto odłożony na później. Obecne wydanie obejmuje prace, które były publikowane, a także pozycje niepublikowane, lecz pozostawione przez Autora w stanie wykonanym. Tu jednak także musiał być dokonany wybór, w którym pominięto pozycje mało ważne, jak referaty z prac cudzych i niektóre - powtarzające się w kilku redakcjach - autoreferaty, notatki kronikarskie oraz informacyjne, umieszczane w Przeglądzie Filozoficznym, Ruchu Filozoficznym i gdzie indziej, a także przekłady z dołączonymi do nich objaśnieniami, popularne objaśnienia terminów filozoficznych w Encyklopedii Heclerzy Polskiej /Lwów 1898/. Prace, które były pisane w języku niemieckim są także w obecnym wydaniu zamieszczone w brzmieniu oryginalnym.

Trudności związane z układaniem materiału zostały rozwiązane w ten sposób, iż całe wydanie podzielono na trzy działy: I. Pisma o filozofii i poglądy na świat oraz pisma z zakresu etyki. II. Pisma z zakresu psychologii, logiki i dydaktyki. III. Pisma z zakresu historii filozofii. W każdym dziale przyjęto porządek chronologiczny dla prac większych, dookoła których zgrupowano łączące się z nimi uzupełnienia. Teksty zostały wzięte z pierwodruków, jeżeli zaś rzecz była drukowana ponownie, z ostatniego wydania przygotowanego przez Autora. Książka "Rozprawy i artykuły filozoficzne", wydana w r. 1927 przez uczniów, nie weszła do niniejszego zbioru jako całość, była bowiem zbiorem pism już poprzednio publikowanych, które obecnie znalazły się we właściwych działach. Przy każdej pozycji zaznaczono rok wydania z odesłaniem do bibliografii, dołączonej do działu I.

Przygotowując teksty do obecnego wydania dostosowano ortografię oraz interpunkcję do norm obecnie obowiązujących. Dokonano też drobnych zmian rzeczowych w przypadkach oczywistych przeoczeń lub omyłek ze strony Autora; zmiany te zaznaczono pod tekstem.

53 60

Twanowski, Kazimierz (Jerzy Adolf) ur. 20.X.1866 r. w Wiedniu, tam ~~uzyskał~~ ~~zakończył~~ ~~gimnazjum~~ ~~warshawski~~ nauki gimnazjalne i studia uniwersyteckie, tam też uzyskał docenturę z filozofii w r.1894. Pozostawał pod wpływem swojego nauczyciela uniwersyteckiego Franciszka Brentano (zob. $\rightarrow$). W r. 1895 został profesorem filozofii w Uniwersytecie Lwowskim, z którym ^{był} pozostał odtąd blisko związany aż do śmierci 11 lutego 1938 r.

Działał jako uczony, nauczyciel akademicki i organizator życia filozoficznego w Polsce. U podstawy jego pracy naukowej leżały założenia dotyczące programu i metody badań filozoficznych. Odróżniał filozofię naukową od filozoficznego poglądu na świat, który jego zdaniem przedstawia przednaukowe stadium odpowiedzi na doniosłe zagadnienia życiowe i zajmuje miejsce pośrednie między nauką, sztuką i religią. Nie przecząc doniosłości poglądu na świat i uznając, że pozostaje on w związku z rozwojem nauki, w działalności uniwersyteckiej ograniczał się do filozofii naukowej, w której stosował metodę analityczną, ~~w zasadzie podobną do metody Galileusza w fizyce, choć nie posługującą się aparatem matematycznym~~, polegającą zaś na stosowaniu starannych rozróżnień pojęciowych i dążeniu do definicji analitycznych, sprawdzanych następnie w szczegółowych zastosowaniach. Zgodnie z panującymi w tych czasach poglądami badania swe rozpoczynał od strony psychologii, uzupełniając je rozważaniami, które obecnie nazywa się semantyką. Opisywał i klasyfikował poznawcze zjawiska psychiczne, wyobrażenia, pojęcia, sądy, rozróżniając w nich akt, treść i przedmiot, przy czym pojmował rzecz w ten sposób, iż treść udostępnia przedmiot, uobecniając go jak gdyby w pewnej perspektywie, tak iż różne treści informują o różnych stronach przedmiotu. Takie ujęcie stosunku treści do przedmiotu jest uzasadnieniem dla realizmu epistemologicznego i pozwala postawić wyraźną granicę między przedmiotami danymi w obserwacji a przedmiotami hipotetycznymi. Stosunek między aktem i treścią ujął Tw. jako stosunek czynności do jej wytworu. Treści psychiczne zostają utrwalone w wytworach psychofizycznych, jak ^{np} pismo; ~~ixina~~ posiadają one kształt fizyczny i znaczenie, które jest treścią myślową. Jako wytwory kultury są one przedmiotem badania nauk humanistycznych, a podobnie przedmioty, którymi zajmuje się matematyka są utrwalonymi wytworami psychofizycznymi, których znaczenie stanowią matematyczne treści myślowe. Obie strony utrwalonego wytworu psychofizycznego winny być należycie rozróżnione. Tw. okazuje, rozpatrując tzw. prawdy względne, w jaki sposób brak tego rozróżnienia prowadzi do relatywizmu oraz subiektywizmu poznawczego i etycznego.

Jako nauczyciel akademicki Tw. wykształcił, oprócz szerokiej rzeszy nauczycieli szkół średnich, licznych nauczycieli akademickich, którzy objęli katedry filozofii lub psychologii we wszystkich uniwersyteckich miastach polski; ~~ixina~~ ~~ixina~~ ~~ixina~~ tak stał się założycielem kierunku myśli filozoficznej, ^{kontynuowanej} przez jego uczniów i, ~~ixina~~ ~~ixina~~ ~~ixina~~ oznaczonego nazwą szkoły lwowsko-Warszawskiej. Owocem działalności organizacyjnej Tw. było m.i. założenie Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, polskie zjazdy filozoficzne, ~~ixina~~ ~~ixina~~ ~~ixina~~ czasopismo Ruch Filozoficzny

i inne wydawnictwa, liczne ulotki pedagogiczne i ulotki polityczne w kolekcjach Brechtów i Winiary.

2

Najważniejsze publikacje Tw.: Zur Lehre vom Inhalt und Gegenstand der Vorstellungen, Wien 1894; Wyobrażenia i pojęcia, Lwów 1898; O psychologii, jej przedmiocie, zadaniach, metodzie, stosunku do innych nauk i o jej rozwoju, Warszawa 1913; Rozprawy i artykuły filozoficzne, Lwów 1927. Zbiorowe wydanie pism filozoficznych w czterech tomach jest opracowane do wydania staraniem Polskiego Towarzystwa Filozoficznego. Ważniejsze publikacje o życiu i działalności Tw.: Witwicki Wł. - Kazimierz Twardowski (Przegl. Filozoficzny XXIII/1920, s. IX-XIX); Kazimierz Twardowski, nauczyciel - uczonek - obywatel, Lwów 1938; W dwudziestolecie ^{śmierci} Kazimierza Twardowskiego (Ruch Filozoficzny XIX/1959, s. 1-35); Bibliografia w Ruchu Filozoficznym XIV/1938, s. 14-39.

Tadeusz Czeżowski

Salamucha, Jan (1903-1944), profesor filozofii chrześcijańskiej w Uniwersytecie Jagiellońskim, jako student teologii był zarazem uczniem profesorów Łukasiewicza i Lesniewskiego w Uniwersytecie Warszawskim, co decydująco zaważyło na kierunku jego późniejszej pracy naukowej. W czasie powstania warszawskiego był kapelanem wojskowym i zginął rozstrzelany przez Niemców. Jego prace badawcze zalegały się w dziedzinie historii filozofii starożytnej i średniowiecznej ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień logicznych, charakteryzowała je ścisłość metody, opartej na doskonałym opanowaniu znajomości źródeł i ~~unikaj~~ stosowaniu logiki nowoczesnej do interpretacji dawnych tekstów. Doprowadziło go to do szeregu odkryć szczegółowych w zakresie filozofii Arystotelesa, Tomasza z Akwinu i Ockhama. W ostatnich latach przed wojną zwrócił się nadto do zagadnień etycznych. Bibliogr.: Michalski K., Ks. Jan Salamucha (Przegl. Filozoficzny XLII/1946, s. 337-341).

Struve, Henryk (1840-1912), pochodził ze spolszczonej rodziny niemieckiej, studia uniwersyteckie odbywał w Niemczech, a po ich ukończeniu otrzymał stanowisko adiunkta i wkrótce potem profesora filozofii w świeżo założonej w Warszawie Szkole Głównej; ^{zdeparta ona,} ~~po jej~~ przekształceniu na rosyjski Uniwersytet Warszawski pozostał w nim nadal, wykładając aż do przejścia na emeryturę w r. 1903. Zasługą Str. była obrona erudycji filozoficznej zarówno przed romantycznym fantazjowaniem, jak przed publicystycznym spłyceciem. Wleczył na obie strony nie tylko licznymi artykułami w poważnych czasopismach warszawskich, lecz także wytrwałą pracą organizacyjną i wydawniczą. Oddany polskości, mimo obcego pochodzenia, nawoływał do utrzymania ciągłości rozwoju i jedności w obrębie polskiej filozofii; podtrzymywał je swoimi pracami historycznymi oraz stosunkami osobistymi z przedstawicielami filozofii we wszystkich ówczesnych polskich ośrodkach filozoficznych, był członkiem czynnym Akademii Umiejętności w Krakowie i prezesem Kasy im. Mianowskiego w Warszawie. Program działalności filozoficznej S. znalazł wyraz w dwóch najważniejszych jego publikacjach: Wstęp krytyczny do filozofii (W. 1896, 3 wyd. 1907, s. 779) oraz Historia logiki jako teorii poznania w Polsce (W. 1911, s. 541). "Wstęp" jest systematyczną encyklopedią wiadomości o filozofii, z cennymi wiadomościami bibliograficznymi w zakresie polskiej literatury filozoficznej XIX w., zaś "Historia logiki" zawiera niezastąpioną do dnia dzisiejszego bo-

gactwo materiałów historycznych z pierwszej ręki, nazwisk, dat, bibliografii i streszczeń, niemal w całym zakresie filozofii w Polsce, gdyż temat jest pojęty bardzo szeroko. We wszystkich swych pełnych erudycji pracach S. pozostaje wzorem metodyczności, sumiennosci i rzetelnosci naukowej.
 Bibliogr.: Henryk Struve (artykuł pośmiertny ze szczegółową bibliografią jego pism i pism o nim), Ruch Filozoficzny, II/1912, s.101-107.

/zwracam datę wygłoszenia lub druku/

W s t ę p	Str
W dziesięciolecie śmierci Kazimierza Twardowskiego	2
/Odczyt wygłoszony na posiedzeniu inauguracyjnym Towarzystwa Filozoficznego im. K. Twardowskiego w Wrocławiu 11 lutego 1948/	
I Teoria i rzeczywistość	
O dwóch poglądach na świat	12
/Streszczenie p.t. "Perspektywy światopoglądowe" w Ruchu Filozoficznym t. XVI /1948/ s.133/	
Kilka uwag o racjonalizmie i empiryzmie	22
/Streszczenie w Sprawozdaniach Tow.Nauk. w Toruniu 3 /1949/ s.83/	
Zagadnienie istnienia świata w świetle przemian metodologicznych -	31
/Streszczenie w Sprawozdaniach z posiedzeń PAN t.III /1951/ s.8 s.85/	
O naukach humanistycznych /1. Dawniejsze pojmowanie nauk humanistycznych. 2. Czynności psychiczne i ich wytwory. 3. Struktura całościowe życia psychicznego. 4. Wartości. 5. Przedmiot badania w naukach humanistycznych. 6. Zadanie nauk humanistycznych. 7. Metody badania humanistycznego. 8. Rozszerzenie pojęcia nauki/	43
/Bibl. Porz. Wyż. UMK, nr.3 /1946/	
Etyka jako nauka empiryczna /1. Jednostkowe oceny pierwotne. 2. Zasady etyczne/	61
/Kwartalnik Filozoficzny t. XVII /1949/ s.161, Philosophy and Phenomenological Research v. IV /1953/ no 2. s.163/	
Uwagi o klasycznej definicji prawdy	72
/Kolega Żniatkowa 75-lecie Tow.Naukowego w Toruniu /1952/ s.35/	
Niektóre dawne zagadnienia w nowoczesnej postaci /1. Czy współczesna logika jest nominalistyczna? 2. Kilka uwag historycznych o indukcji. 3. O rzeczywistości/	80
/Studia Philosophica t. III /1946/ s.101	
O sprawdzaniu w naukach empirycznych / 1. Uzasadnienie prawdopodobieństwa. 2. Sprawdzenie hipotezy. /3. Sprawdzenie prawdy. 4. Sprawdzanie obserwacji/	95
/Revue Internationale de Philosophie no 17-18 /1951/ s.347/	
Twierdzenia ogólne w teorii naukowej	115
/Życie Nauki t. III /1947/ nr 17-18 s.302/	
O pewności w naukach empirycznych	123
/Proceedings of the 11-th Intern. Congress of Philosophy v. VI /1953/ s.126/	
O sprawie zagadnienia indukcji	128
/Odczyt wygłoszony na posiedzeniu naukowym Towarzystwa Filozoficznego w Krakowie 13 listopada 1953/	

Twardowski, Kazimierz /Jerzy Adolf/ ur. 20.X. 1866 r. w Wiedniu, tam ukończył nauki gimnazjalne i studia uniwersyteckie, tam też uzyskał docenturę z filozofii w r. 1894. Pozostawał pod wpływem swojego nauczyciela uniwersyteckiego Franciszka Brentano /zob. /. W r. 1895 został profesorem filozofii w Uniwersytecie Lwowskim, z którym był od-
tąd blisko związany aż do śmierci 11.II.1938 r.

Działał jako uczony, nauczyciel akademicki i organizator życia filozoficznego w Polsce. U podstawy jego pracy naukowej leżały założenia dotyczące programu i metody badań filozoficznych. Cdróżniał filozofię naukową od filozoficznego poglądu na świat, który jego zdaniem przedstawia przednaukowe stadium odpowiedzi na doniosłe zagadnienia życiowe i zajmuje miejsce pośrednie między nauką, sztuką i religią. Nie przecząc doniosłości poglądu na świat i uznając, że pozostaje on w związku z rozwojem nauki, w działalności uniwersyteckiej ograniczał się do filozofii naukowej, w której stosował metodę analityczną, polegającą na stosowaniu starannych rozróżnień pojęciowych i dążeniu do definicji analitycznych, sprawdzanych następnie w szczegółowych zastosowaniach. Zgodnie z panującymi w tych czasach poglądami badania swe rozpoczynał od strony psychologii, uzupełniając je rozważaniami, które obecnie nazywa się semantyką. Opisywał i klasyfikował poznawcze zjawiska psychiczne, wyobrażenia, pojęcia, sądy, rozróżniał w nich akt, treść i przedmiot, przy czym pojmował rzecz w ten sposób, iż treść

udostępnia przedmiot, uobecniając go jak gdyby w pewnej perspektywie, tak iż różne treści informują o różnych stronach przedmiotu. Takie ujęcie stosunku treści do przedmiotu jest uzasadnieniem dla realizmu epistemologicznego i pozwala postawić wyraźną granicę między przedmiotami danymi w obserwacji a przedmiotami hipotetycznymi. Stosunek między aktem i treścią ujął Tw. jako stosunek czynności do jej wytworu. Treści psychiczne zostają utrwalone w wytworach psychofizycznych, jak np. pismo; posiadają one kształt fizyczny i znaczenie, które jest treścią myślową. Jako wytwory kultury są one przedmiotem badania nauk humanistycznych, a podobnie przedmioty, którymi zajmuje się matematyka są utrwalonymi wytworami psychofizycznymi, których znaczenie stanowią matematyczne treści myślowe. Obie strony utrwalonego wytworu psychofizycznego winny być należycie rozróżnione. Tw. okazuje, rozpatrując tzw. prawdy względne, w jaki sposób brak tego rozróżnienia prowadzi do relatywizmu oraz subiektywizmu poznawczego i etycznego.

Jako nauczyciel akademicki Tw. wykształcił, oprócz szerokiej rzeszy nauczycieli szkół średnich, licznych nauczycieli akademickich, którzy objęli katedry filozofii lub psychologii we wszystkich uniwersyteckich miastach Polski; tak stał się założycielem kierunku myśli filozoficznej, kontynuowanego przez jego uczniów i oznaczonego nazwą szkoły lwowsko-warszawskiej. Owocem działalności organizacyjnej Tw. było m.i. założenie Polskiego Towarzyst-

wa Filozoficznego, polskie zjazdy filozoficzne, czasopismo Ruch Filozoficzny i inne wydawnictwa, liczne ulepszenia pedagogiczne i administracyjne w szkolnictwie średnim i wyższym. Najważniejsze publikacje Tw.: Zur Lehre vom Inhalt und Gegenstand der Vorstellungen, Wien 1894; Wyobrażenia i pojęcia, Lwów 1898; O psychologii, jej przedmiocie, zadaniach, metodzie, stosunku do innych nauk i o jej rozwoju, Warszawa 1913; Rozprawy i artykuły filozoficzne, Lwów 1927. Zbiorowe wydanie pism Filozoficznych w czterech tomach jest opracowane do wydania staraniem Polskiego Towarzystwa Filozoficznego. Ważniejsze publikacje o życiu i działalności Tw.: Witwicki Wł. - Kazimierz Twardowski /Przeł. Filozoficzny XXIII/ 1920, s. IX-XIX/; Kazimierz Twardowski, nauczyciel - uczonek - obywatel, Lwów 1938; W dwudziestolecie śmierci Kazimierza Twardowskiego /Ruch Filozoficzny XIX/1959, s. 1-35/; Bibliografia w Ruchu Filozoficznym XIV/1938, s. 14-39.

Tadeusz Czeżowski

Struve Henryk

Henryk Struve (1845-1925), polski filozof, historyk i pedagog. Urodził się w Warszawie, gdzie studiował na Uniwersytecie Warszawskim. W 1870 roku wyjechał do Niemiec, gdzie pracował w Göttingen i Berlinie. W 1875 roku powrócił do Warszawy, gdzie został profesorem filozofii na Uniwersytecie Warszawskim. W 1880 roku został profesorem filozofii na Uniwersytecie w Krakowie. W 1885 roku został profesorem filozofii na Uniwersytecie w Warszawie. W 1890 roku został profesorem filozofii na Uniwersytecie w Warszawie. W 1895 roku został profesorem filozofii na Uniwersytecie w Warszawie. W 1900 roku został profesorem filozofii na Uniwersytecie w Warszawie. W 1905 roku został profesorem filozofii na Uniwersytecie w Warszawie. W 1910 roku został profesorem filozofii na Uniwersytecie w Warszawie. W 1915 roku został profesorem filozofii na Uniwersytecie w Warszawie. W 1920 roku został profesorem filozofii na Uniwersytecie w Warszawie. W 1925 roku zmarł w Warszawie.

Wstęp do filozofii (1893, s. 1-100).
 Wstęp do filozofii (1903, s. 1-100).
 Wstęp do filozofii (1911, s. 1-100).
 Wstęp do filozofii (1920, s. 1-100).

Struve, Henryk /1840-1912/, pochodził ze spolszczonej rodziny niemieckiej, studia uniwersyteckie odbywał w Niemczech, a po ich ukończeniu otrzymał stanowisko adiunkta i wkrótce potem profesora filozofii w świeżo założonej w Warszawie Szkole Głównej; gdy została ona przekształcona na rosyjski Uniwersytet Warszawski pozostał w nim nadal, wykładając aż do przejścia na emeryturę w r. 1903. Zaslugą S. była obrona erudycji filozoficznej zarówno przed romantycznym fantazjowaniem, jak przed publicystycznym spływaniem. Walczył na obie strony nie tylko licznymi artykułami w poważnych czasopiśmie warszawskich, lecz także wytrwałą pracą organizacyjną i wydawniczą. Oddany polskości, mimo obcego pochodzenia, nawoływał do utrzymania ciągłości rozwoju i jedności w obrębie polskiej filozofii; podtrzymywał je swoimi pracami historycznymi oraz stosunkami osobistymi z przedstawicielami filozofii we wszystkich ówczesnych polskich ośrodkach filozoficznych, był członkiem czynnym Akademii Umiejętności w Krakowie i prezesem Kasy im. Mianowskiego w Warszawie. Program działalności filozoficznej S. znalazł wyraz w dwóch najważniejszych jego publikacjach: Wstęp krytyczny do filozofii /W. 1896, 3 wyd. 1903, s. 779/ oraz Historia logiki jako teorii poznania w Polsce /W. 1911, s. 541/. "Wstęp" jest systematyczną encyklopedią wiadomości o filozofii, z cennymi wiadomościami bibliograficznymi w zakresie polskiej literatury filozoficznej XIX w., zaś "Historia logiki" zawiera niezastąpione do dnia dzisiejszego

bogactwo materiałów historycznych z pierwszej ręki, nazwisk, dat, bibliografii i streszczeń, niemal w całym zakresie filozofii w Polsce, gdyż temat jest pojęty bardzo szeroko. We wszystkich swych pełnych erudycji pracach S. pozostaje wzorem metodyczności, sumienności i rzetelności naukowej.

Bibliogr.: Henryk Struve /artykuł pośmiertny ze szczegółową bibliografią jego pism i pism o nim/, Ruch Filozoficzny, II/1912, s. 101-107.

STRUVE? HENRYK urodził się w Gęsiorowie pod Kołem 27 czerwca 1840 r.; jego ojciec był Niemcem z Monachium i przybył do Polski w r. 1827 na zaproszenie rządu Królestwa Polskiego jako kierownik administracji leśnej, matka - urodzona w Poznaniu - pochodziła z rodziny holenderskiej De Witte. Po ukończeniu gimnazjum w Piotrkowie rozpoczął studia teologii protestanckiej w Tybindze, wkrótce jednak przeszedł na filozofię, głównie pod wpływem I.H.Fichtego (syna); słuchał też wielu innych profesorów filozofii, wędrując ówczesnym zwyczajem po różnych uniwersytetach niemieckich. Stopień doktora filozofii uzyskał w Jenie 1862 r. na zasadzie rozprawy Zur Entstehung der Seele. W tymże roku powstała w Warszawie Szkoła Główna. Struve złożył rozprawę konkursową "O stanowisku Arystotelesa w historii filozofii, mianowicie ze względu na logikę i metafizykę" i na tej podstawie ~~został nominacją~~ otrzymał w lutym 1863 r. nominację na adiunkta do wykładu logiki. W roku następnym został profesorem nadzwyczajnym i pozostał w rosyjskim Uniwersytecie Warszawskim, który powstał po zamknięciu Szkoły Główniej, otrzymał następnie w r. 1871 nominację na zwyczajnego profesora. Stanowisko to zajmował do emerytury w r. 1903; wtedy przeniósł się do zamężnej córki, zamieszkałej w Eltham pod Londynem i tam zmarł 16 maja 1912 r.

O działalności Struvego pisze historyk filozofii (Tatarkiewicz, Hist.filoz. III, 235): "Był długo jedynym człowiekiem w Królestwie, który mógł się całkowicie poświęcić filozofii, i jednym z niewielu, którzy byli fachowo do niej przygotowani. Erudyta, znawca prądów zachodniej filozofii, posiadający wszechstronne w filozofii zainteresowania, łatwo władający piórem, zabierał głos w sprawach systematycznych i historycznych, logicznych i epistemologicznych, etycznych i estetycznych, pisał o polskiej filozofii dla cudzoziemców i cudzoziemskiej dla Polaków i był przez kilka dziesięcioleci na zewnątrz i wewnątrz kraju jak gdyby reprezentantem filozofii polskiej. Ale w gruncie rzeczy nie reprezentował jej wcale, w każdym razie nie reprezentował tego, ^{w niej} co było nowe. Jego filozofia była staroświecka. ... Na próżno usiłował eklektycznie swą tradycyjną filozofię uzgadniać w nowymi ideami, idealizm z realizmem, metafizykę z nauką. Zasługi położył jedynie na polu historii polskiej filozofii. Epoki swej nie wypazał, a nawet jaskrawo się jej przeciwstawiał; nowe idee warszawskich pozytywistów odcinają się od jego poglądów: nie było między nimi i być nie mogło porozumienia."

Zasługą Struvego była ~~nadto~~ obrona erudycji filozoficznej zarówno przed romantycznym fantazjowaniem, jak przed publicystycznym spłycciem. Walczył na obie strony nie tylko licznymi artykułami w poważnych czasopismach warszawskich, lecz także wytrwałą pracą organizacyjną i wydawniczą. Oddany polskości mimo obcego pochodzenia, nawoływał do utrzymania ciągłości rozwoju i zwartości w obrębie polskiej filozofii; podtrzymywał je swoimi pracami historycznymi oraz stosunkami osobistymi z przedstawicielami filozofii we wszystkich ówczes-

nych polskich ośrodkach filozoficznych; był członkiem czynnym Akademii Umiejętności w Krakowie i prezesem Kasy im. Miłkowskiego w Warszawie, w której zainicjował i przez lata redagował Bibliotekę Filozoficzną, wydającą polskie przekłady klasycznych dzieł filozoficznych; opracował też i wydał zbiorowe ^{dwunastotomowe} wydanie pism Józefa Kremera w latach 1877-1881.

Program działalności filozoficznej Struvego znalazł wyraz w dwóch najważniejszych jego publikacjach: Wstęp krytyczny do filozofii (W. 1896, 3. wyd. 1903, s. 779) oraz Historia logiki jako teorii poznania w Polsce poprzedzona zarysem jej rozwoju u obcych (W. 1911, s. 541). "Wstęp", dedykowany przez autora "Młodszym miłośnikom nauki krytycznej", jest systematyczną encyklopedią wiadomości o filozofii, jej stosunku do nauk i do różnych stron działalności życiowej, o jej metodach i przygotowaniu do filozoficznej pracy naukowej. Obszerne wskazówki bibliograficzne wskazują drogi dalszych studiów, szczególnie zaś cenne jest wyczerpujące uwzględnienie polskiej literatury filozoficznej XIX wieku, co czyni "Wstęp" niezastąpionym do dnia dzisiejszego źródłem informacji w tej dziedzinie.

Drugie wielkie dzieło Struvego "Historia logiki" jest źródłowym, niezwykle szczegółowym opracowaniem rozwoju badań filozoficznych w Polsce, niemal w całym ich zakresie, gdyż temat jest pojęty bardzo szeroko. Wartość informacyjna tej książki polega na zgromadzeniu bogactwa materiałów historycznych z pierwszej ręki, nazwisk, dat, bibliografii i streszczeń, pozostaje ona trwałą, mimo że od czasu wydania tej książki poglądy na logikę i jej historyczny rozwój uległy radykalnej zmianie. Autor obejmuje czasy od założenia Uniwersytetu w Krakowie po epokę sobie współczesną i dzieli historię filozofii i logiki w Polsce na pięć okresów, akademicki po koniec XVI wieku, jezuitski do połowy XVIII wieku, oświeceniowy mniej więcej do r. 1830, idealistyczny do lat sześćdziesiątych i następujący po nim krytyczno-syntetyczny.

We wszystkich swych pełnych erudycji pracach, jakiegokolwiek mogą one podlegać krytyce, Struve pozostaje wzorem metodyczności, sumienności i rzetelności naukowej.

Bibliografia: Henryk Struve (artykuł pośmiertny ze szczegółową bibliografią jego pism i pism o nim), Ruch Filoz. II/1912, 101-107.

Tadeusz Czeżowski

~~Szkola Główna Warszawska 1862-1869, t. I. Wydz. filolog.-hist. Kr. 1900 (Fin)~~
 (Sources et Comm. historiarum scholarum superiorum in Polonia illustrantes, t. VI);

Struve, Henryk urodził się w Gąsiorowie pod Kołem 27 czerwca 1840 r.; jego ojciec był Niemcem z Monachium i przybył do Polski w r. 1827 na zaproszenie rządu Królestwa Polskiego jako kierownik administracji leśnej, matka - urodzona w Poznaniu - pochodziła z rodziny holenderskiej De Witte. Po ukończeniu gimnazjum w Piotrkowie rozpoczął studia teologii protestanckiej w Tybindze, wkrótce jednak przeszedł na filozofię, głównie pod wpływem I.H. Fichtego /syna/; słuchał też wielu innych profesorów filozofii, wędrując ówczesnym zwyczajem po różnych uniwersytetach niemieckich. Stopień doktora filozofii uzyskał w Jenie 1862 r. na zasadzie rozprawy Zur Entstehung der Seele. W tymże roku powstała w Warszawie Szkoła Główna. Struve złożył rozprawę konkursową "O stanowisku Arystotelesa w historii filozofii, mianowicie ze względu na logikę i metafizykę" i na tej podstawie otrzymał w lutym 1863 r. nominację na adiunkta do wykładu logiki. W roku następnym został profesorem nadzwyczajnym i pozostał w Rosyjskim Uniwersytecie Warszawskim, który powstał po zamknięciu Szkoły Główniej, otrzymał następnie w r. 1871 nominację na zwyczajnego profesora. Stanowisko to zajmował do emerytury w r. 1903; wtedy przeniósł się do zamężnej córki, zamieszkałej w Eltham pod Londynem i tam zmarł 16 maja 1912 r.

O działalności Struwego pisze historyk filozofii /Tatar-kiewicz, Hist. filoz. III, 255/: "Był długo jedynym człowiekiem w Królestwie, który mógł się całkowicie poświęcić filozofii i jednym z nielicznych, którzy byli fachowo do niej przygotowani. Erudyta, znawca prądów zachodniej filozofii, posiadający wszechstronne w filozofii zainteresowania, łatwo władający piórem, zabierał głos w sprawach systematycznych i historycznych, logicznych i epistemologicznych, etycznych i estetycznych, pisał o polskiej filozofii dla cudzoziemców i cudzoziemskiej dla Polaków i był przez kilka dziesięcioleci na zewnątrz i wewnątrz

kraju jak gdyby reprezentantem filozofii polskiej. Ale w gruncie rzeczy nie reprezentował jej wcale, w każdym razie nie reprezentował tego, co w niej było nowe. Jego filozofia była staroświecka. ... Na próżno usiłował eklektycznie swą tradycyjną filozofię uzgadniać z nowymi ideami, idealizm z realizmem, metafizykę z nauką. Zasiłki położył jedynie na polu historii polskiej filozofii. Epoki swej nie wyrażał, a nawet jaskrawo się jej przeciwstawiał; nowe idee warszawskich pozytywistów odcinają się od jego poglądów: nie było między nimi i być nie mogło porozumienia".

Zasiłką Struvego była obrona erudycji filozoficznej zarówno przed romantycznym fantazjowaniem, jak przed publicystycznym spłyceciem. Walczył na obie strony nie tylko licznymi artykułami w poważnych czasopiśmie warszawskich, lecz także wytrwałą pracą organizacyjną i wydawniczą. Oddany polskości mimo obcego pochodzenia, nawoływał do utrzymania ciągłości rozwoju i zwartości w obrębie polskiej filozofii; podtrzymywał je swoimi pracami historycznymi oraz stosunkami osobistymi z przedstawicielami filozofii we wszystkich ówczesnych polskich ośrodkach filozoficznych; był członkiem czynnym Akademii Umiejętności w Krakowie i prezesem Kasy im. Mianowskiego w Warszawie, w której zainicjował i przez lata redagował Bibliotekę Filozoficzną, wydającą polskie przekłady klasycznych dzieł filozoficznych; opracował też i wydał zbiorowe ⁴duńskotomowe wydanie pism Józefa Kremera w latach 1877-1881.

Program działalności filozoficznej Struvego znalazł wyraz w dwóch najważniejszych jego publikacjach: Wstęp krytyczny do filozofii /W. 1896, 3. wyd. 1903, s. 779/ oraz Historia logiki jako teorii poznania w Polsce poprzedzona zarysem jej rozwoju u obcych /W. 1911, s. 541/. "Wstęp", dedykowany przez autora "Włodzyszn miłośnikom nauki krytycznej", jest systematyczną en-

cyklopedią wiadomości o filozofii, jej stosunku do nauk i do różnych stron działalności życiowej, o jej metodach i o przygotowaniu do filozoficznej pracy naukowej. Obszerne wskazówki bibliograficzne wskazują drogi dalszych studiów, szczególnie zaś cenne jest wyczerpujące uwzględnienie polskiej literatury filozoficznej XIX wieku, co czyni "Wstęp" niezastąpionym do dnia dzisiejszego źródłem informacji w tej dziedzinie.

Drugie wielkie dzieło Struvego "Historia logiki" jest źródłowym, nieswycie szczególowym opracowaniem rozwoju badań filozoficznych w Polsce, niemal w całym ich zakresie, gdyż temat jest pojęty bardzo szeroko. Wartość informacyjna tej książki polega na zgromadzeniu bogactwa materiałów historycznych z pierwszej ręki, nazwisk, dat, bibliografii i streszczeń, pozostaje ona trewą, mimo że od czasu wydania tej książki, poglądy na logikę i jej historyczny rozwój uległy radykalnej zmianie. Autor obejmuje czasy od założenia Uniwersytetu w Krakowie po epokę sobie współczesną i dzieli historię filozofii i logiki w Polsce na pięć okresów, akademicki po koniec XVI wieku, jezuitki do połowy XVIII wieku, oświeceniowy mniej więcej do r. 1830, idealistyczny do lat sześćdziesiątych i następujący po nim krytyczno-syntetyczny.

We wszystkich swych pełnych erudycji pracach, jakiegokolwiek mogą one podlegać krytyce, Struve pozostaje wzorem metodyczności, sumiennosci i rzetelności naukowej.

Bibliografia: Szkoła Główna Warszawska 1862-1869, t.I Wydz. filolog.-hist. Kr. 1900 /Fontes et Comm. historiarum scholarum superiorum in Polonia illustrantes, t.VI/; Henryk Struve /artykuł pośmiertny ze szczegółową bibliografią jego pism i pism o nim/, Ruch Filoz. II/1912, .101-107.

Sleszyński, Jan (~~1854~~ 1854-1931), urodzony na Ukrainie, studia gimnazjalne i uniwersyteckie odbywał w Odessie. Po ukończeniu tam wydziału matematycznego

Sleszyński Jan

objął jako decant wy-
a tamtejszej katedrze
zajny przeszedł na eme-
ytetu Jagiellońskiego
ej, ^{przez kilka} najpierw jako pro-
W r.1924 ustąpił z ka-
t w Krakowie w r.1931.

acy naukowej odznaczał
piał swoim uczniom, wy-
namującą występowanie
kaszal niewiele, dzia-
sobistym w rozmowach
ś kierowała go do za-
wątpliwości u podstaw

achunkiem prawdopodobo-
publikacją 'Sl. zawierają
ykłady uniwersyteckie,
go notat przez S.K.Za-
ego w Wilnie, p.t."Teo-
a Sleszyńskiego opraco-
erwszego składają się
zarys historyczny roz-
niej i zastosowania,
(wzrostu), o metodach
ełnym. Tom drugi zawiera:
nujący dzieła Leibniza,
eana i jego szkoły,
u. Dwa końcowe rozdzia-
cznego.

Bibliografia: Jan Sleszyński (notatka nekrologowa), Ruch Filozoficzny, XII, 273b; H.Hoborski, Jan Sleszyński (wspomnienie pośmiertne), Wiadomości matema-
tyczne XXXVI, 71-76.

(Tadeusz Czeżowski)

52
Sleszyński, Jan (~~1854~~ 1854-1931), urodzony na Ukrainie, studia gimnazjalne i uniwersyteckie odbywał w Odessie. Po ukończeniu tam wydziału matematycznego z najwyższym odznaczeniem przez dwa następne lata pracował w Berlinie, głównie pod kierunkiem profesora Weierstrassa, a w r. 1883 objął jako docent wykłady analizy matematycznej w odeskim uniwersytecie; na tamtejszej katedrze pozostawał do r. 1909, w którym jako już profesor zwyczajny przeszedł na emeryturę. W dwa lata później przyjął zaproszenie Uniwersytetu Jagiellońskiego ~~aty~~ objął tam wykłady matematyki oraz logiki matematycznej, ^{przez dwa lata} najpierw jako profesor tytularny, a od r. 1919 jako profesor zwyczajny. W r. 1924 ustąpił z katedry, oddając się odtąd wyłącznie pracy naukowej. Zmarł w Krakowie w r. 1931.

Człowiek niezwykle prawy i szlachetny w życiu, w pracy naukowej odznaczał się sumiennością, którą jako ~~z~~ wyorowy nauczyciel wszczepiał swoim uczniom, wymagając od nich tego, co nazywał uczniwością naukową, hamującą występowanie z pomysłami niedostatecznie opracowanymi. Toteż sam ogłaszał niewiele, działał zaś w pierwszym rzędzie wykładami oraz kontaktem osobistym w rozmowach i w dyskusjach na posiedzeniach naukowych. Ta ^{sama} sumiennosc kierowała go do zajęcia się zagadnieniami logicznymi w celu wyjaśnienia wątpliwości u podstaw teorii matematycznych.

Jako matematyk zajmował się analizą matematyczną, rachunkiem prawdopodobieństwa, teorią liczb. W dziedzinie logiki centralną publikacją 'Śl. zawierającą wielkie bogactwo myśli i uwag krytycznych są jego wykłady uniwersyteckie, opracowane w porozumieniu z autorem i uzupełnione z jego notat przez S.K. Zarembe, późniejszego docenta Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, p.t. "Teoria dowodu, podług wykładów uniwersyteckich Prof. Dr. Jana Sleszyńskiego opracował ...." (dwa tomy, Kraków 1925, 1929). Na treść tomu pierwszego składają się ~~rozdziały~~ rozdziały: Pogląd na budowę dowodu i nauki dedukcyjnej, zarys historyczny rozwoju logiki, logika Arystotelesa - uzupełnienia do niej i zastosowania, wstęp do logiki matematycznej (zasadnicze pojęcia i twierdzenia), o metodach rozumowania i o błędach w rozumowaniu, o dowodzie zupełnym. Tom drugi zawiera: przegląd historyczny rozwoju logiki matematycznej obejmujący dzieła Leibniza, Boole'a i DeVonsa, Grassmanna, Schrödera, Peana i jego szkoły, wreszcie ~~Rn~~ Principia Mathematica Whiteheada i Russella. Dwa końcowe rozdziały zawierają wykład teorii zdań i teorię dowodu matematycznego.

Bibliografia: Jan Sleszyński (notatka nekrologowa), Ruch Filozoficzny, XII, 273b; H. Hoborski, Jan Sleszyński (wspomnienie pośmiertne), Wiadomości matematyczne XXXVI, 71-76.

(Tadeusz Czeżowski)

Śleszyński, Jan /1854-1931/, urodzony na Ukrainie, studia ginnazjalne i uniwersyteckie odbywał w Odessie. Po ukończeniu tam wydziału matematycznego z najwyższym odznaczeniem, przez dwa następne lata pracował w Berlinie, głównie pod kierunkiem profesora Weierstrassa, a w r. 1883 objął jako docent wykłady analizy matematycznej w odeskiej uniwersytecie; na tamtejszej katedrze pozostawał do r. 1909, w którym jako już profesor zwyczajny przeszedł na emeryturę. W dwa lata później przyjął zaproszenie Uniwersytetu Jagiellońskiego aby objąć wykłady matematyki oraz logiki matematycznej, prowadził je najpierw jako profesor tytularny, a od r. 1919 jako profesor zwyczajny. W r. 1924 ustąpił z katedry, oddając się odtąd wyłącznie pracy naukowej. Zmarł w Krakowie w r. 1931.

Człowiek niezwykle prawy i szlachetny w życiu, w pracy naukowej odznaczał się sumiennością, którą jako wzorowy nauczyciel wszczepiał swoim uczniom, wymagając od nich tego, co nazywał uczciwością naukową, hamującą występowanie z pomysłami niedostatecznie opracowanymi. Toteż sam ogłaszał niewiele, działał zaś w pierwszym rzędzie wykładami oraz kontaktem osobistym w rozmowach i w dyskusjach na posiedzeniach naukowych. Ta sama sumiennosc kierowała go do zajęcia się zagadnieniami logicznymi w celu wyjaśnienia wątpliwości u podstaw teorii matematycznych.

Jako matematyk zajmował się analizą matematyczną, rachunkiem prawdopodobieństwa, teorią liczb. W dziedzinie logiki centralną publikacją Śl., zawierającą wielkie bogactwo myśli i uwag krytycznych, są jego wykłady uniwersyteckiej, opracowane w porozumieniu z autorem i uzupełnione z jego notat przez S.K. Zarembe, późniejszego docenta Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, pt. "Teoria dowodu, podług wykładów uniwersyteckich Prof. Dr Jana

Śleszyńskiego opracował ..." /dwa tomy, Kraków 1925, 1929/. Na treść tomu pierwszego składają się działy: Pogląd na budowę dowodu i nauki dedukcyjnej, zarys historyczny rozwoju logiki, logika Arystotelesa - uzupełnienia do niej i zastosowania, wstęp do logiki matematycznej /zasadnicze pojęcia i twierdzenia/, o metodach rozumowania i o błędach w rozumowaniu, o dowodzie zupełnym. Tom drugi zawiera: przegląd historyczny rozwoju logiki matematycznej obejmujący dzieła Leibniza, Boole'a i Jevonsa, Grassmanna, Schrödera, Peirce'go, Peana i jego szkoły, wreszcie Principia Mathematica Whiteheada i Russella. Dwa końcowe rozdziały zawierają wykład teorii zdań i teorię dowodu matematycznego.

Bibliografia: Jan Śleszyński /notatka nekrologowa/, Ruch Filozoficzny, XII, 273b; H. Hoborski, Jan Śleszyński /wspomnienie pośmiertne/, Wiadomości matematyczne XXXVI, 71-76.

/Tadeusz Czeżowski/

Hobardi J. Jac. Sleszynski - wygowa-
wienie postawienia Lotu Drzew w Koo-
peracye XXXVI, 1934, s. 71-75.

Fleck L. - Jaki powinien być system Biorów-
Wernera i jak w ogóle powstaje od-
stępstwo w systemie P. G. Sles. XLII (1934) s.
181-182, 203-205.

Sleszynie Eucy. R. 1857

Wodas - Wodke Eucy. R. - Wodke 2

Jakowicki - "Trot" -

Troski - Wodke -

Salamucha, Jan

Salamucha, Jan /1903-1944/, profesor filozofii

Salamucha Jan

33.

pry... 700...

57
Salamucha   Prąd Tom 37, Rok 26 Marzec 1939 str 172-183.

PS Zarząd prasy i tektury do kieda "Język Salamucha", przy której 700 słów
"Prąd" dotąd " ~~37~~ tom 37 r. 1939 s. 172-183.

Salamucha, Jan /1903-1944/, profesor filozofii chrześcijańskiej w Uniwersytecie Jagiellońskim, jako student teologii był zarazem uczniem profesorów Łukasiewicza i Leśniewskiego w Uniwersytecie Warszawskim, co decydująco zaważyło na kierunku jego późniejszej pracy naukowej. W czasie powstania warszawskiego był kapelanem wojskowym i zginął rozstrzelany przez Niemców. Jego prace badawcze zawierały się w dziedzinie historii filozofii starożytnej i średniowiecznej ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień logicznych; charakteryzowała je ścisłość metody, opartej na doskonałej znajomości źródeł i stosowaniu logiki nowoczesnej do interpretacji dawnych tekstów. Doprowadziło go to do szeregu odkryć szczególnie w zakresie filozofii Arystotelesa, Tomasza z Akwinu i Cechana. W ostatnich latach przed wojną zwrócił się nadto do zagadnień etycznych. Bibliogr.: Michalski K., ks. Jan Salamucha /Przeł. Filozoficzny XLII/1946, s. 337-341/.

58

Salamucha, Jan (1903-1944) jako student Wydziału Teologicznego w Uniwersytecie Warszawskim był zarazem uczniem profesorów Łukasiewicza i Lwów-
skiego w zakresie logiki matematycznej, co decydująco zaważyło na kierunku
jego późniejszej pracy naukowej. Habilitował się na Wydziale Teologicznym
Uniwersytetu Jagiellońskiego w r. 1933, tam następnie został mianowany
profesorem filozofii chrześcijańskiej w 1938 r. W czasie powstania war-
szawskiego był kapelanem wojskowym i zginął rozstrzelany przez Niemców.

Jego prace badawcze zawierały się w dziedzinie historii filozofii ~~średniowiecznej~~
starożytnej i średniowiecznej ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień lo-
gicznych. Cechowała je ścisłość sformułowań i wykonania, osiągalna dzięki
znakomitemu opanowaniu metody mediewistycznej, - sięgającej do nieopracowa-
nych średniowiecznych źródeł rękopiśmiennych - i logicznej, nabytej w szkole
Łukasiewicza, polegającej zaś na interpretacji dawnych tekstów przy pomocy
logiki nowoczesnej. Zastosowanie obu metod dało pozytywne wyniki: 1) Wyka-
zanie sprzeczności w Arystotelesowskiej teorii dedukcji, ^{autor} ~~wyjaśnienie~~ ^{co wyjaśnia się} przy-
puszczeniem, że Arystoteles obrał jako podstawę badań trzy typy rozumowa-
nia w ówczesnej nauce, rozumowanie matematyczne, sylogizm kategoryczny i
rozumowanie przyrodnicze, przy czym uogólnił je w niewłaściwy sposób (Po-
jęcie dedukcji u Arystotelesa i św. Tomasza z Akwinu, *Przeegl. Filoz. Studia in
Hist. - Ryty. W. 1930, t. 3-130*); 2) Rozróżnienie u Ockhama materialnej i for-
malnej implikacji (Logika zdań u Wilhelma Ockhama, *Przeegl. Filoz. XXXVIII/1935,
208-239*); 3) Wyjaśnienie źródła dzieła traktującego o tzw. insolubiliach
w podręcznikach średniowiecznej logiki i wykazanie autentyczności traktatu
Ockhama w tej materii (Pojawienie się zagadnień antynominalnych na gruncie
logiki średniowiecznej, *Przeegl. Filoz. XL/1937, 68-89, 320-343*); 4) Sformalizowanie
pewnego rozumowania z Summa contra Gentiles i wykazanie jego logicznych za-
łożeń, przekraczających granice logiki Arystotelesa (Dowód ex motu na ist-
nienie Boga, analiza logiczna argumentacji św. Tomasza z Akwinu, *Collectanea Theologica*
⁵³⁻⁹² *Lw. 1934. przekł. ang. The New Scholasticism XXXII/1958. —*). W innych
pracach poruszał stosunek neoscholastyki i neopozytywizmu (Współczesna neo-
scholastyka włoska, *Przeegl. Filoz. XXXIX/1936, 84-89*), zagadnienie inwencji w twórczości
logicznej, sprawę tzw. pojęć analogicznych (*Studia Gnesnensia 1937*). W o-
statnich latach przed wojną zwrócił się nadto do zagadnień etycznych (Wzglę-
dność i bezwzględność etyki katolickiej, *Przeegl. Powsz. 209-1, 36-51*; Zagad-
nienie przymusu w życiu społecznym, *Prąd*)

Bibliogr.: Michalski K., Ks. Jan Salamucha, *Przeegl. Filoz. XLII, 337-341.*

Salamucha, Jan /1903-1944/ jako student Wydziału Teologicznego w Uniwersytecie Warszawskim był zarazem uczniem profesorów Łukasiewicza i Leśniewskiego w zakresie logiki matematycznej, co decydująco zaważyło na kierunku jego późniejszej pracy naukowej. Habilitował się na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w r. 1933, tam następnie został mianowany profesorem filozofii chrześcijańskiej w 1938 r. W czasie powstania warszawskiego był kapłanem wojskowym i zginął rozstrzelany przez Niemców.

Jego prace badawcze zawierały się w dziedzinie historii filozofii starożytnej i średniowiecznej ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień logicznych. Cechowała je ścisłość sformułowań i wykonania, osiągalna dzięki znakomitemu opanowaniu metody mediewistycznej - sięgającej do nieopracowanych średniowiecznych źródeł rękopiśmiennych - i logicznej, nabytej w szkole Łukasiewicza, polegającej zaś na interpretacji dawnych tekstów przy pomocy logiki nowoczesnej. Zastosowanie obu metod dało pozytywne wyniki: 1/ Wykazanie sprzeczności w Arystotelesowskiej teorii dedukcji, co autor wyjaśnił przypuszczeniem, że Arystoteles obrał jako podstawę badań trzy typy rozumowania w ówczesnej nauce, rozumowanie matematyczne, sylogizm kategoriyczny i rozumowanie przyrodnicze, przy czym uogólnił je w niewłaściwy sposób /Pojęcie dedukcji u Arystotelesa i św. Tomasza z Akwinu, Studium hist.kryt. W. 1930, s. X-130/; 2/ Rozróżnienie u Ockhama materialnej i formalnej implikacji /Logika zdań u Wilhelma Ockhama, Przegl. Filoz. XXVIII/1935, 208-259/; 3/ Wyjaśnienie źródła działu traktującego o tzw. insolubiliach w podręcznikach średniowiecznej logiki i wykazanie autentyczności traktatu Ockhama w tej materii /Pojawienie się zagadnień antynominalnych na gruncie logiki średniowiecznej, Przegl. Filoz. XL/1937, 68-89, 320-343/; 4/ Sformalizowanie pewnego rozumowania z Summa

contra Gentiles i wykazanie jego logicznych założeń, przekraczających granice logiki Arystotelesa /Dowód ex motu na istnienie Boga, analiza logiczna argumentacji św. Tomasza z Akwinu, Collectanea *Neologica* XV, 53-92, Lw. 1934. przekł. ang. The New Scholasticism XXIII/1958/. W innych pracach poruszał stosunek neoscholastyki i neopozytywizmu /Współczesna neoscholastyka włoska, Przegl. Filoz. XXIX/ 1936, 84-89/, zagadnienie inwencji w twórczości logicznej, sprawę tzw. pojęć analogicznych /Studia Gnesnensia 1937/. W ostatnich latach przed wojną zwrócił się nadto do zagadnień etycznych /Względność i bezwzględność etyki katolickiej, Przegl. Powsz. 209-1, 36-51; Zagadnienie przymusu w życiu społecznym, Prąd/.

Bibliogr.: Michalski K., Ks. Jan Salamucha, Przegl. Filoz. XLII, 337-341.

(Tadeusz Czeżowski)

KODISOWA, JOZEFKA z KRZYŻANOWSKICH /1869-1943?/, urodzona na Białorusi, studiowała w Zurychu pod kierunkiem Avenariusza i tam uzyskała w r. 1892 doktorat filozofii jako jedna z pierwszych kobiet w Europie. Szereg lat przebywała w Staszku A.P., w okresie międzywojennym pracowała w Warszawie jako bibliotekarka i przez pewien czas wykładała na Polnej Wszechnicy Polskiej. Główną dziedziną jej zainteresowań naukowych była teoria

psychologii /Zur Analyse des Bewusstseins, W. 1903; rozprawy/ reprezentowała stanowisko w stosunku do niemieckich i polskich) reprezentowała się też innymi piętą artykuły o filozofii i Durkheimie.

psychologii. Wielka encyklopedia

na Białorusi, studiowała w r.1892 doktorat filozofii i przez pewien czas wykładała na Polnej Wszechnicy Polskiej. Główną dziedziną jej zainteresowań naukowych była psychologia poznania; (Zur Analyse des Bewusstseins, 1893; Studia filozoficzne i polskie) reprezentowała się też innymi piętą artykuły o filozofii i Durkheimie. w stosunku do niego i innymi współczesnymi filozofami (Kant, Hegel, Ostwalda, Jamesa, Ma-

cykl. Powsz. Ilustr., o teorii poznania w Polsce (Kodisowa (nekrolog),

Kodisowa Józefa z Krzyżanowskich

62
Wielka Encyklopedia Powszechna
ilustrowana.

Serya I. t. XXXV. strone 941-942.

Warszawa 1903

Kodisowa Józefa z Kryżanowskich.

63

KODISOWA, JÓZEFA z KRZYŻANOWSKICH (1865-1943?), urodzona na Białorusi, studio-
wała w Zurychu pod kierunkiem Avenariususa i tam uzyskała w r.1892 doktorat fi-
lozofii jako jedna z pierwszych kobiet w Europie. Szereg lat przebywała w Sta-
nach Zjedn.A.P., w okresie międzywojennym pracowała w Warszawie jako biblio-
tekarka i przez pewien czas wykładała na Wolnej Wszechnicy Polskiej. Główną
dziedziną jej zainteresowań naukowych była teoria i psychologia poznania;
w swych publikacjach (Zur Analyse des Apperzeptionsbegriffs, 1893; Studia fi-
lozoficzne, W. 1903; rozprawy w czasopismach niemieckich i polskich) repre-
ntowała stanowisko empiriokrytycyzmu, zachowując jednak w stosunku do niego
postawę samodzielną i krytyczną. Interesowała się też innymi współczesnymi
kierunkami filozoficznymi, pisząc artykuły o filozofii Ostwalda, Jamesa, Ma-
cha, Corneliusa i Durkheima.

Bibliogr.: Kodisowa Józefa z Krzyżanowskich, Wielka Encykl. Powsz. Ilustr.,
I-XXXV, 941-942. W.1903; Struve H. Historia logiki jako teorii poznania w Pol-
sce, 462-473. W. 1911; Wąsik W., Józefa z Krzyżanowskich Kodisowa (nekrolog),
Przegl. Filoz. XLII/1946, 325.

37 *urodzona na Białorusi Studisowa*

Kodisowa, Józefa z Krzyżanowskich (1865-1943), ^{ur. 1892} ~~uzyskała~~ ^{uzyskała} doktorat filozofii jako jedna z pierwszych kobiet w Europie; ¹⁹¹⁷ w latach międzywojennych pracowała w Warszawie jako bibliotekarka i przez pewien czas wykładała na Wolnej Wszechnicy Polskiej. Główną dziedziną jej zainteresowań naukowych była teoria i psychologia poznania; w swych publikacjach reprezentowała stanowisko empiriokrytycyzmu; lecz interesowała się też innymi współczesnymi kierunkami filozoficznymi, pisząc artykuły o filozofii Ostwalda, Jamesa, Macha, Corneliusa i Durkheima. ~~Jej główną pracą pozostała~~

F długi szereg lat pracowała w latach zrehabilitacji, w okresie

F F Białka

Bibliogr.: Wąsik W., Józefa z Krzyżanowskich Kodisowa (nekrolog), Przegl. Filoz. XLII/1946, 325.

F Sitruve H., Historia logiki jako teorii poznania w Polsce, wyd. drugie, Warszawa 1911, s. 462-473

Ł (Zur Analyse des Apperceptionsbegriffs, 1893, Studia filozoficzne w. 1903, rozprawy w napisaniach filozoficznych w Niemczech i polsku)

♀ zachowywać jednak w stosunku do niego powagę Ryttyrny i samodzielną

KODISOWA, JÓZEFA z KRZYŻANOWSKICH /1869-1943?/, urodzona na Białorusi, studiowała w Zurychu pod kierunkiem Avenariusza i tam uzyskała w r. 1892 doktorat filozofii jako jedna z pierwszych kobiet w Europie. Szereg lat przebywała w Stanach Zjed. A.P., w okresie międzywojennym pracowała w Warszawie jako bibliotekarka i przez pewien czas wykładała na Wolnej Wszechnicy Polskiej. Główną dziedziną jej zainteresowań naukowych było teorie i psychologia poznania; w sercjch publikacjach /Zur Analyse des Apperzeptionsbegriffs, 1893; Studia filozoficzne, W. 1903; rozprawy w czasopiśmiech niemieckich i polskich/ reprezentowała stanowisko empiriokrytycyzmu, zachowując jednak w stosunku do niego postawę surową i krytyczną. Interesowała się też innymi współczesnymi kierunkami filozoficznymi, pisząc artykuły o filozofii Ostwalda, Jamesa, Mocha, Corneliusa i Durkheima.

Bibliogr.: Kodisowa Józefa z Krzyżanowskich, Wielka Encykl. Nowoz. Ilustr., I-XXXV, 941-942. W. 1903; Scravo H. Historia logiki jako teorii poznania w Polsce, 462-473. W. 1911; Wąsik W., Józefa z Krzyżanowskich Kodisowa /nekrolog/, Przegl. Filoz. XLII/1946, 325.

(Tadeusz Czeżowski)

Igel Salomon /1889-1942/, doktor filozofii, dyrektor gimnazjalny. Urodzony w Złoczowie w r.1889, ukończył studia uniwersyteckie na Wydziale filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie w zakresie filozofii pod kierunkiem Kazimierza Twardowskiego. Był długoletnim dyrektorem szkół Żydowskiego Towarzy-

Igel Salomon /1889-1942

Jako wybitny pedagog

na stanowisku duże zasługi

w życiu publicznym, jako

organizator i społeczno-chary-

tywny pisząc rozprawy i arty-

kuły. Zginął śmiercią sa-

moobowiadając, że nie

potrzebował bogactwa, dobytek, ręk-

awożem i honoru. Został pochowany w cmentarzu żydowskim w Warszawie.

Igel Salomon ogłosił druku

prace z zakresu filozofii

filozoficzny R.22 1919, s.

zawierające kilka

5. 3. O przedmiocie

Polskiego Zjazdu Fi-

lozoficznego T.KXX z.4, s.

h. Księga Pamiątkowa

/Warszawa 1927/, Prze-

4. 5.0 przedmiocie psy-

s.16. 6. O przedmiotach i

I 1929, s.102-121, 205-

Przyczynek do analizy

Tow. Filozoficznego

Igel Salomon /1889-1942/, doktor filozofii, dyrektor gimnazjalny. Urodzony w Złoczowie w r.1889, ukończył studia uniwersyteckie na Wydziale filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie w zakresie filozofii pod kierunkiem Kazimierza Twardowskiego. Był długoletnim dyrektorem szkół Żydowskiego Towarzystwa Szkoły Ludowej i Średniej we Lwowie. Jako wybitny pedagog i przyjaciel młodzieży położył na tym stanowisku duże zasługi społeczne. Brał nadto czynny udział w życiu publicznym, jako działacz w dziedzinie kulturalno-oświatowej i społeczno-charytatywnej. Pracował zarazem teoretycznie, pisząc rozprawy i artykuły treści psychologicznej i pedagogicznej. Zginął śmiercią samobójczą w pierwszych miesiącach r.1942, postanowiwszy, że nie odda się w ręce policji niemieckiej. Dorobek życia, dobytek, rękopisy i dokumenty uległy zniszczeniu, wychowankowie po większej części zginęli lub rozprószyli się po świecie. Ig. ogłosił drukiem: 1. Stosunek uczuć do przedstawięń ze względu na klasyfikację faktów psychicznych. Przegląd Filozoficzny R.22 1919, s. 352-418. 2. W sprawie nauki o zjawiskach zmysłowych uwag kilka. Przegląd Filozoficzny R.23 1920, s.110-126. 3. O przedmiocie psychologii. Księga Pamiątkowa Pierwszego Polskiego Zjazdu Filozoficznego /Lwów 1923/, Przegląd Filozoficzny T.XXX z.4, s. 315-317. 4. Z filozofii elementów witalnych. Księga Pamiątkowa Drugiego Polskiego Zjazdu Filozoficznego /Warszawa 1927/, Przegląd Filozoficzny T.XXXI, z.1-2, s.102-104. 5. O przedmiocie psychologii. Lwów 1927, Księgarnia Nowości, s.16. 6. O przedmiotach zastępczych. Przegląd Filozoficzny T.XXXII 1929, s.102-121, 206-220. 7. Dlaczego pragniemy przyjemności? Przyczynek do analizy i obrony hedonizmu. Księga Pamiątkowa Pol. Tow. Filozoficznego

62

we Lwowie. Lwów 1931, s.201-214. 8. Pierwsza lekcja psychologii. Przegląd Humanistyczny R.VII, Lwów 1932. 9. Filozofia w liceum ogólnokształcącym. Muzeum 1935, z.2-3, s.88-94. 10. Dydaktyka propedeutyki filozofii. Encyklopedia Wychowania T.II 1935, s.427-459. 11. Materiały. Organizacja kółka filozoficznego w szkole średniej. Przegląd Filozoficzny T.41, 1938, s.94-97. 12. Z filozofii doświadczenia witalnego. Kwartalnik Filozoficzny T.XIV 1938, s.296-319.

Bibliografia: Wspomnienia o filozofach zmarłych 1939-1945, Przegląd Filozoficzny r.XLII 1946 s.336; Gronska D., Philosophes polonais morts entre 1938 et 1945, *Studia Philosophica* vol. III 1948 s.61-63.

Igel Salomon (1889-1942), doktor filozofii, dyrektor gimnazjalny. Urodzony w Złoczowie w r. 1889, ^{ukończył} studia uniwersyteckie ~~zabrywał~~ na "ydziale filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie w zakresie filozofii pod kierunkiem Kazimierza Twardowskiego. Był długoletnim dyrektorem szkół Żydowskiego Towarzystwa Szkoły Ludowej i Średniej we Lwowie. Jako wybitny pedagog i przyjaciel młodzieży położył na tym stanowisku duże zasługi społeczne. Brał nadto czynny udział w życiu publicznym, jako działacz w dziedzinie kulturalno-oświatowej i społeczno-~~charytatywnej~~ ^{charytatywnej}. Pracował zarazem teoretycznie, ~~pisząc~~ ^{Niszcząc} rozprawy i artykuły treści psychologicznej i pedagogicznej. Zginął śmiercią samobójczą ~~z rękami~~ w pierwszych miesiącach r. 1942, postanowiwszy, że nie odda się w ręce policji niemieckiej. Dorobek życia, ~~zbiory~~ ^{po większej części} dobytek, ~~z~~ rękopisy i dokumenty uległy zniszczeniu, ^{wychowankowie} ~~zginęli~~ ^{zginęli} lub rozprószyli się po świecie.)

Ig. ogłosił drukiem: < d. - >

Bibliografia: Daniela Gromska, Philosophes polonais morts entre 1938 et 1945, Studia Philosophica, vol. III, ~~Cracoviae et Posnaniae~~ (1948) ^{2.} pp. 61-63.
 Roman Ingarden, ~~Wspomnienia o filozofach zmarłych 1939-1945,~~
 Przegład Filozoficzny r. XLII {1946} s. 336;

Spis prac Salomona Igla

- 3
1. O przedmiocie psychologii. Księga Pamiątkowa Pierwszego Polskiego Zjazdu Filozoficznego. (Lwów 1923), Przegląd Filozoficzny T. XXX z.4 str.315-317.
- 5
2. O przedmiocie psychologii. Lwów 1927, Księgarnia Nowości, str.16.
- 4
3. Z filozofii elementów witalnych. Księga Pamiątkowa Drugiego Polskiego Zjazdu Filozoficznego (Warszawa 1927) Przegląd Filozoficzny T. XXXI, z.1-2, str.102-104.
- 12
4. Z filozofii doświadczenia witalnego. Kwartalnik Filozoficzny T.XIV 1938, str.296-319.
- 6
5. O przedmiotach zastępczych. Przegląd Filozoficzny T.XXXII 1929, str.102-121, 206-220.
- 8
6. Pierwsza lekcja psychologii. Przegląd Humanistyczny R.VII, Lwów 1932.
- 10
7. Dydaktyka propedeutyki filozofii. Encyklopedia Wychowania T.II 1935, str.427-459.
- 9
8. Filozofia w liceum ogólnokształcącym. Muzeum 1935, z.2-3, str.88-94
- 11
9. Materiały. Organizacja kół filozoficznego w szkole średniej. Przegląd Filozoficzny T.41^m, str.94-97. ~~1938~~ 1938
- 1
10. Stosunek uczuć do przedstawień ze względu na klasyfikację faktów psychicznych. Przegląd Filozoficzny R.22 1919, s.352-418.
- 2
11. W sprawie nauki o zjawiskach zmysłowych uwag kilka. Przegląd Filozoficzny R.23 1920, s.110-126. ✕
- 7
12. Dlaczego pragniemy przyjemności? Przyczynek do analizy i obrony hedonizmu. Księga Pamiątkowa Pol.Tow.Filozoficznego we Lwowie. Lwów 1931 s.201-214. >

20

Igel Salomon Dr urodzony w Złoczowie w roku 1889, dyrektor
Żydowskiego Towarzystwa Szkoły Ludowej i Średniej we Lwowie.
Wybitny pedagog znawca psychologii i nowoczesnej pedagogiki
zasłużony na polu wychowania młodzieży. Bierze czynny udział
w życiu publicznym. Jest długoletnim członkiem stowarzyszenia
humanitarnego "Leopolis Bnai-Brith". Popiera cały szereg placówek
o charakterze kulturalno-oświatowym i społeczno-charytatywnym.

"Almanach" sygn.512 str.

IGEŁA SALOMON (1889-1942), doktor filozofii, nauczyciel i dyrektor szkół ogólnokształcących we Lwowie, wybitna osobistość życia społecznego i kulturalnego tamże; zginął, odebrawszy sobie życie, aby nie oddać się policji niemieckiej. W swej pracy naukowej pozostawał pod wpływem Kazimierza Twardowskiego, którego był uczniem. Zajmował się analizą zjawisk psychicznych, zwłaszcza wrażeń zmysłowych i uczuć, skąd niezwykle subtelne rozróżnienia prowadziły go do uogólnień epistemologicznych i ontologicznych (Stosunek uczuć do przedstawień, Przegl.Fil. XXII/1919, 352-418; W sprawie nauki o zjawiskach zmysłowych, tamże XXIII/1920, 110-126; O przedmiotach zastępczych, tamże XXXII/1929, 102-121; Z filozofii doświadczenia witalnego, Kwart.Fil. XIV/1938, 296-319). Swé doświadczenia nauczycielskie zamknął w rozprawie: Dydaktyka propedeutyki filozofii, Enc.Wychowania II, W.1935, 427-459.

Bibliogr.: T.Czeżowski, Igel Salomon, P.Sł.Biogr.PAN (w druku).

/Dlaczego pragniemy przyjemności, Ks.Pam.PTF,Lw.1931,201-214;

42

IGEL, SALOMON /1889-1942/, doktor filozofii, nauczyciel i dyrektor szkół ogólnokształcących we Lwowie, wybitna osobistość życia społecznego i kulturalnego tamże; zginął, odebrawszy sobie życie, aby nie oddać się policji niemieckiej. W swej pracy naukowej pozostawał pod wpływem Kazimierza Twardowskiego, którego był uczniem. Zajmował się analizą zjawisk psychicznych, zwłaszcza wrażeń zmysłowych i uczuć, stąd niezwykle subtelne rozróżnienia prowadziły go do uogólnień epistemologicznych i ontologicznych /Stosunek uczuć do przedstawiń, Przegl. Fil. XXII/1919, 352-418; W sprawie nauki o zjawiskach zmysłowych, tamże XXIII/1920, 110-126; O przedmiotach zastępczych, tamże XXXII/1929, 102-121; Dlaczego pragniemy przyjemności, Roc. Pan. PTF, Lw. 1931, 201-214; Z filozofii doświadczenia witalnego, Kwart. Fil. XIV/1938, 296-319/. Swe doświadczenia nauczycielskie zomknął w rozprawie: Dylaktyka propedeutyki filozofii, Roc. Wychowania II, w. 1935, 427-459.

Bibliogr.: T. Czeżowski, Igel Salomon, P. Śl. Biogr. PAN /w druku/.

(Tadeusz Czeżowski)

Prof. dr Tadeusz Czeżowski, Toruń ul. Warszawska 20

KOMITET REDAKCYJNY POLSKIEGO SŁOWNIKA BIOGRAFICZNEGO
i
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH – WYDAWNICTWO

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii
Zakład Dokumentacji
Kraków, Sławkowska 17

Kraków , dnia 9 lipiec 1959 r.

Korespondencja w sprawie Słownika Filozofii
1959 - 1962

z propozycją napisania –
a Instrukcja dla współpra-
pisania życiorysów. Redak-
wanie życiorysów i ich ter-
im. Ossolińskich we Wroc-
o dostarczenia, a obliczone
ekt łącznie z przypisami.
Redakcji Polskie-
17, w nieprzekraczalnym
ważany będzie za odmowę
umowy. Drugi egzemplarz

tania	Uwagi
59	

KOMITET REDAKCYJNY POLSKIEGO SŁOWNIKA BIOGRAFICZNEGO
i
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH – WYDAWNICTWO

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii
Zakład Dokumentacji
Kraków, Sławkowska 17
Telefon 229-61

Kraków, dnia 9 lipiec 1959 r.

Zakład Narodowy im. Ossolińskich
Wydawnictwo
Wrocław, Rynek 9
Telefon 86-25, 86-26, 86-27

Wielce Szanowny (a) Panie (Pani)!

Redakcja *Polskiego Słownika Biograficznego* zwraca się do Pana (Pani) z propozycją napisania – ~~aktualizowania~~ – artykułów o osobach, których spis niżej podano. Załączona Instrukcja dla współpracowników objaśni WSzanownego (a) Pana (Panią) o obowiązujących zasadach pisania życiorysów. Redakcja prosi o ściśle przestrzeganie tej Instrukcji, a zwłaszcza o zwięzłe opracowanie życiorysów i ich terminowe nadesłanie. Honorarium wypłaci Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu po ukazaniu się artykułu w druku, nie później jak w ciągu 2 lat od jego dostarczenia, a obliczone będzie wedle stawki 2.400 zł za arkusz autorski (40.000 znaków) licząc tekst łącznie z przypisami. Jeden egzemplarz niniejszego zamówienia po podpisaniu prosimy odesłać do **Redakcji Polskiego Słownika Biograficznego, Kraków, ul. Sławkowska 17**, w nieprzekraczalnym terminie do dnia **1.VIII.1959**; brak odpowiedzi w tym terminie uważany będzie za odmowę napisania artykułów. Załączona Instrukcja stanowi integralną część niniejszej umowy. Drugi egzemplarz zamówienia pozostaje w rękach WSzanownego (ej) Pana (Pani).

Osoby	Ilość stron	Termin nadesłania artykułu	Uwagi
Igel Salomon, dyr. gimn. żydowskiego we Lwowie / uczeń Kaz. Twardowskiego, zm. przed 1939	1 1/2	1.XII.1959	

Osoby	Ilość stron	Termin nadesłania artykułu	Uwagi

ZA WYDAWNICTWO I REDAKCJĘ

Przyjmuje

Toruń, dnia 18.VII. 1959 r.

nr konta bankowego 24-15-214

w PKO Oddział Toruń

adres Toruń, ul. Warszawska 20

/Tadeusz Czesowski

(podpis)

Uwaga

W razie niezawiadomienia Redakcji o zmianie adresu wszelkie przesyłki wysłane pod ostatnim adresem będą uznane jako doręczone ze skutkiem prawnym.

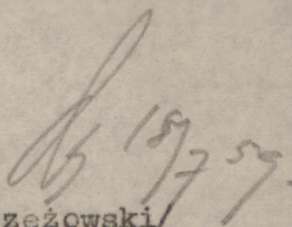

Prof.dr Tadeusz Czeżowski
Toruń, Warszawska 20

Toruń, 18 lipca 1959 r

Redakcja
Polskiego Słownika Biograficznego
K r a k ó w
ul. Sławkowska 17

Zwracam w załączeniu jeden podpisany przeze mnie egzemplarz umowy, dotyczącej życiorysu Salomona Igla dla Polskiego Słownika Biograficznego. Pragnę zaznaczyć, że podejmuję się napisania życiorysu, chcąc w ten sposób przyczynić się do utrwalenia pamięci mego kolegi uniwersyteckiego. Jednakże przebywając do końca pierwszej wojny poza Lwowem, nie miałem bezpośredniego kontaktu ze Zmarłym i muszę wprzód zebrać potrzebne dla życiorysu informacje od osób, stykających się z nim bezpośrednio.

/T. Czeżowski/

25

Toruń, dnia 4 września 1959 r

Prof.dr Tadeusz Czeżowski
Toruń, Warszawska 20

Żydowski Instytut Historyczny

W a r s z a w a

Aleje Gen. Świerczewskiego 79

Zobowiązałem się do napisania dla Polskiego Słownika Biograficznego życiorysu Salomona Igła, Dyrektora gimn. żydowskiego we Lwowie, z którym byłem związany osobiście stosunkiem koleżeńskim i który zginął we Lwowie w czasie okupacji niemieckiej.

Pragnąc zebrać jak najdokładniejsze materiały do życiorysu zwracam się z uprzejmą prośbą do Dyrekcji Instytutu o udostępnienie mi w odpisach wszelkich informacji, jakie Instytut posiada o zmarłym. Zobowiązuję się pokryć koszty odpisów. Jako termin przesłania życiorysu do redakcji Słownika naznaczono mi datę 1 grudnia 1959 r.

Łączę wyrazy poważania

 4/9 59.

46

ŻYDOWSKI INSTYTUT HISTORYCZNY
"די שער היסטארישער אינסטיטוט"
WARSZAWA, AL. GEN. ŚWIERCZEWSKIEGO 79

Telefony: 66574, 66578

W-wa, dn. 2.X. 1959.r.

Prof.dr.Tadeusz Czeżowski

T o r u ń
ul. Warszawska 20

Szanowny Panie Profesorze !

W odpowiedzi na list z 4.IX.br. uprzejmie komunikujemy, że w naszych zbiorach znaleźliśmy tylko jedną notatkę dot.Salomona Igła, odpis której załączamy.

Z poważaniem

Dyrektor ZIH

Prof. B. M a r k.

Mark

2 XI 59

Kochany Tadeuszu,

przesyłam Ci kopię wykazu recenzyj niemieckich Mistrza, który ^{wy}syłałam do p. Romahnowej, prosząc ją, by rezultat swych poszukiwań skierowała wprost do Ciebie. Gdyby recenzje znalazły się, chociażby częściowo, w bibliotece Profesora w Poznaniu, myślę, że byłoby je najlepiej tam przepisać dla naszego Komitetu. Obawiam się bowiem, że na wypadek wysłania biblioteki do Warszawy /o czym dawno już się mówi/, ugrzęzną w skrzyni na nieobliczalnie długi czas.

W sprawie Iglę, o której mówiła mi Iza, nie umiem nic więcej powiedzieć ponad to, co napisałam w jego nekrologu w Studia Philosophica t.III /w artykule : Philosophes polonais morts .../. Jest tam wzmianka o jego działalności organizacyjnej w sprawie nauczania propedeutyki filozofii. Szczegóły znajdziesz w Ruchu Filozoficznym z ostatnich lat przed wojną. Poza tym nie pamiętam nic, miałam z nim b. słaby kontakt.

Serdeczne wyrazy od nas obaj

Gandy

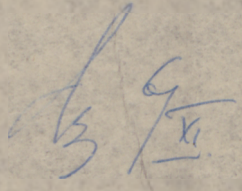
Mehlberg

Toruń, 5 listopada 1959 r

Szanowny i Drogi Panie Profesorze!

Podjąłem się napisania dla Polskiego Słownika Biograficznego, wydawanego przez Polską Akademię Nauk życiorysu kolegi mojego Dyrektora Salomona Igła. Natrafiam na duże trudności przy zestawieniu dat biograficznych, których żadna z instytucji, do których się zwracałem nie posiada. Stąd prośba moja do Pana o pomoc, by zechciał Pan ze swej pamięci podać mi wszystkie dane osobiste dotyczące Zmarłego, jakieby Pan posiadał. W szczególności dane o rodzicach, miejscu i dacie urodzenia, szkołach, a zwłaszcza datach złożenia egzaminu nauczycielskiego i doktoratu. Następnie o pracy zawodowej, również o ile możliwości z datami, o stanie rodzinnym, wreszcie o dacie śmierci. Wdzięczny byłbym również za wszelkie przyczynki do charakterystyki Zmarłego jako człowieka i pedagoga. Dane bibliograficzne o pracach Zmarłego zebrałem jak sądzę w komplecie.

Łączę najlepsze wyrazy i serdeczne pozdrowienia

29
Kraków, dnia 7. XI. 1959

Kochany Panie Profesorze,

tak jak Pan Profesor sobie życzył miesi Pan z Danie
o Tyle. Dzieciak u tej sprawie do Pana Profesora na-
pisał: Otrzymalam ten sama odhromy' perne
dane u pamieci: Kiem, ze Tyle byl dyrektorem
zsdowshiej Gimnazjum we dwore i sam uczył
tam propedeutyki historii, organizacje silny
zplys na uczeniu. Tdasi tu je prowadzil tam ten
miedzyklamowe krotki historje. Jego uczniami
byli m.: Mehlberg i Auerbach i Blausteinowie
Krotk udzial u pracach tejzej Naukowej Historji
z grupy PTF, ktora wopis pracowala z grupy metodyczne
naukowej propedeutyki historii. Kiem, ze
mial syna, ktory jmel wzrus wjednal na studia
do Anglii. Oslabni ras widzialan Tyle w r 1941.
Odwiedzilam go wtedy, zeh mu pomoc u jehomsi
mlodowaniu Kriach, ktore chcel uratowal
Stasmi z misli o tym tym. Tyle byl wtedy
choc i zdecydowan, adelrai sobie zjuc, jdyz

- czy oceniwał - Nacemę po niej przysłał. Czy
to zrobił - mi wiem. Nie jestem pewna, czy
mi publikował części jego pracami w "Przebiegu
Filozoficznym" i w "Ruchu" w wydawnictwie przez
Zdzisława Tomaszewskiego (nie pamiętam
czy był to wydawca, w skrócie chyba TOZ?) era.
Wspomniał o społeczeństwie pedagogicznym, w którym umiemy
tu sobie artystycznie przemawiać (Chyba "Przebieg
społeczny"?). Najczęściej dążył o Zgłębił
by dostarczyć Mehlberg. Jego adres 5756 Kenwood
Av., Chicago 37 Illinois U.S.A. To w jakimś to małe
~~miasto~~ tamże pewnie znajdę - jak Pan Profesor
widzi - ożółnił. — Pisalam do Rumi w sprawie
wsi wspaniałej w Bibliotece Profesora dążył się
decyzyjnie artystów — dawno pisała jej iść w kar.

Bardzo miło wspominać pobyt Pana Profesora
tutaj i konferencji logicznej. Myślałam, że Prof.
Pawłowski, który reprezentował katedrę logiki Krakowskiej
da jakiś wyraz naszej wdzięczności Panu Profesorowi
za zorganizowanie tej konferencji i prowadzenie obrad.
To że atmosfera, w której się to ^{one} odbyło była tak bardzo
miłą a równocześnie iżyliwa, że przypominała
dawny kwiaty a obecni towarzyszą, to właśnie stworzyła
obecność Pana Profesora i sposób jego odwołania się do ludzi
pełen iściej dobroci. Był Pan Profesor bzdur 13.6.44 na B.K.T. w Warszawie
Myślę, że epizod dla Państwa byłby 2005 lat 7.3.2005

10 XI 59

Drogi Tadziu,

odsyłam korektę i dołączam garść uwag na osobnej kartce.

Listy nasze skrzyżowały się. Do zawartych w poprzednim moim liście informacji o Iglu dodaje odpowiedzi na Twoje pytania: 1. Był krewnym antylwarza, ale czy synem - wątpię /na syna starego Iglu był za młody, na syna młodego Iglu za stary/, - 2. Daty urodzenia dokładnej nie znam. - 3. O ile sobie przypominam filologii klasycznej nie studiował. Pamiętałabym go z seminariów Witkowskiego i i. - 4. Był na pewno doktorem. Został nim między lutym 1914 a lutym 1924 - jak wynika ze sprawozdań PTF, zamieszczanych w Ruchu. 5. O żonie jego nic nie wiem. Wiem, że miał syna, który bawi obecnie pono w Anglii. Szczegółów o Salomonie mógłby prawdopodobnie dostarczyć Mehlberg, wychowanek żydowskiego gimnazjum, którego Igel był dyrektorem, i uczeń Iglu. Adres Mehlberga : 5756, Kenwood Av., CHICAGO 37, Illinois.

Serdeczne wyrazy od nas obojga

Schaff

Torun, 16 listopada 1959 roku

Wielce Szanowny Panie Profesorze!

Zwracam się do Pana Profesora jako byłego ucznia Dr Salomona Igla z następującą prośbą. Zobowiązałem się do napisania życiorysu Zmarłego dla Słownika Biograficznego PAN. Mam duże trudności z zebraniem informacji biograficznych. Byłbym szczerze wdzięczny, gdyby Pan zechciał udzielić mi wedle możliwości następujących informacji:

Miejsce i data urodzenia, rodzice, studia /wiem jedynie, że był moim kolegą w Uniwersytecie Lwowskim i studiował nauki filozoficzne/, z jakich przedmiotów złożył egzamin nauczycielski i w którym roku, w którym roku uzyskał doktorat. Dokładne określenie zakładu naukowego, którym kierował i w jakich latach, gdzie uczył poprzednio. W jakich instytucjach i organizacjach pracował poza obowiązkami zawodowymi. Dokładna data śmierci. Czy pozostawił rodzinę i co się z nią stało.

Proszę również o krótką charakterystykę Zmarłego jako człowieka i nauczyciela, jakim pozostał w Pańskiej pamięci. Może zechce mi Pan wskazać jeszcze osoby lub instytucje, któreby mogły posiadać jakieś ważne informacje. Zaznaczam, że zwracałem się już do Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie, który niestety nie wiele mógł mi podać i do wielu kolegów, m.in. także do prof. Mohlberga, od którego nie otrzymałem dotychczas odpowiedzi.

Łączę wyrazy szczerego poważania i serdeczne pozdrowienia

Schaff
11/11 59.

Prof. Dr Tadeusz Czeżowski
Toruń, Warszawska 20

Toruń, 25 listopada 1959

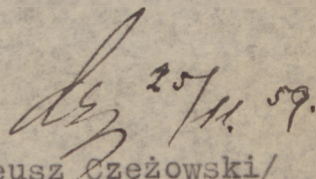
Polska Akademia Nauk
Komitet Redakcyjny Polskiego Słownika
Biograficznego

K r a k ó w

ul. Sławkowska 17

Nawiązując do pisma Komitetu z 9 lipca 1959 i mojej odpowiedzi z 18 lipca tegoż roku, zawiadamiam uprzejmie, że kwerenda, którą zorganizowałem celem zebrania dat biograficznych do życiorysu Salomona Igla, nie dała dotychczas zadawalających rezultatów i muszę prowadzić ją nadal. Wskutek tego nie mogę dotrzymać terminu nadesłania artykułu na 1 grudnia br. i proszę uprzejmie o przedłużenie go o trzy miesiące.

Zaznaczam zarazem, iż Salomon Igel zmarł według posiadanych przeze mnie wiadomości w r.1941, nie jest przeto poprawna wzmianka w wyżej przytoczonym piśmie Komitetu Redakcyjnego, iż zmarł on przed rokiem 1939.

/Tadeusz Czeżowski/

Wielce szanowny Panie Profesorze!

Byłem niezwykle ucieszony dr. Izla i przyjacielskim listem z nim. Nie potrafię jednak odpowiedzieć na żadne z wymienionych pytań poza tym, że w latach dwudziestych i trzydziestych był dyrektorem żydowskiego gimnazjum przy ul. we Lwowie (ŻTSLiŚr) oraz że kierował kółkiem filozoficznym w stud. lwowskiej kółka filozoficzne. Zginął we Lwowie w czasie okupacji. Syn jego studiował w Berlinie medycynę w Anglii i chyba żyje. Obawiam się, że wobec maraży inteligencji żydowskiej w czasie okupacji znajomi dr. Izla nie żyją.

Z uprzejmym pozdrowieniem
Adam Schaff

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

Zakład Dokumentacji
Kraków, ul. Słowkowska 17, tel. 229-61

L.dz.2174/59/PSB

Kraków, dnia 7 grudnia 1959 r.

W Pan

Prof.dr Tadeusz Czeżowski

Toruń

Warszawska 20

Wielce Szanowny Panie Profesorze !

W uprzejmej odpowiedzi na list WSzan.Pana Profesora z dnia 25.XI.br. komunikujemy, że termin dostarczenia życiorysu S.Igla możemy przedłużyć tylko do dnia 1.II.1960 r. Życiorys ten jest bowiem jednym z pierwszych na literę I, którą zaczniemy opracowywać redakcyjnie właśnie w styczniu 1960 r.

Łączymy wyrazy głębokiego poważania

REDAKCJA
POLSKIEGO SŁOWNIKA
BIOGRAFICZNEGO

Redaktor główny

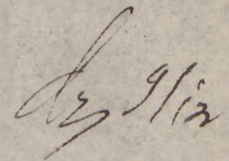
Prof. Dr Adam Schaff, Warszawa 10, ul. Litewska 10 m. 27

Toruń, 9 grudnia 1959 roku

Wielce Szanowny Panie Profesorze!

Bardzo uprzejmie dziękuję za list z 5 bm. i za zawarte w nim informacje, dotyczące dr Igła. Są one dla mnie cenne, gdyż ze zbieranych z różnych stron wspomnień zarysowuje się coraz wyraźniej sylweta Zmarłego. Może uda mi się dotrzeć do syna, aby otrzymać dokładniejsze dane biograficzne, zależy mi bowiem na tym aby odtworzyć tę piękną postać możliwie wiernie.

Łączę wyrazy prawdziwego poważania

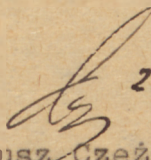
Prof. Dr Tadeusz Czeżowski
Toruń, Warszawska 20

Toruń, 23 stycznia 1960 r

Polska Akademia Nauk
Komitet Redakcyjny
Polskiego Słownika Biograficznego

K r a k ó w
ul. Sławkowska 17

Powołując się na pismo Redakcji z d. 7 grudnia 1959 r. L. dz. 2174/59/PSB, przesyłam w załączeniu artykuł o osobie Solomona Igła w trzech egzemplarzach. Nadmieniam, iż nie udało mi się zebrać w określonym terminie dokładnych dat życiorysowych. Sądzę, że jedynym miejscem, w którym zostały one przechowane, jest archiwum Uniwersytetu Jana Kazimierza, pozostałe we Lwowie, poszukiwania jednak tam wymagałyby dłuższego czasu i pokonania pewnych trudności. Wiadomo mi, że syn Zmarłego mieszka zagranicą, nie zdołałem jednak dotrzeć do niego.

 23. 60.
/Tadeusz Czeżowski/

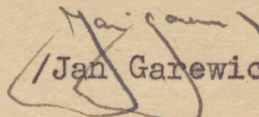
27
Odp. 6/2/61

Wielce Szanowny Panie Profesorze

W załączeniu przesyłam umowy na opracowanie haseł dla "Słownika filozofii w Polsce" wraz z szczegółową instrukcją dla autorów. Wysłanie umów uległo zwłoce na skutek mylnego poinformowania mnie przez nasz wydział finansowy, któremu nie znany był przepis, iż w wypadku specjalnej emerytury naukowej, jaką posiada Pan Profesor, wysokość kwot, na które można zawrzeć umowę zleconą, jest nieograniczona /w wypadku zwykłych emerytur górną granicą jest 750 zł miesięcznie/. Z tego też względu umieściłem na każdej umowie inną datę wykonania, jak się obecnie okazało niepotrzebnie. Co do powyższych terminów proszę traktować je tylko jako nasze życzenia, zgodnie bowiem z poprzednim moim listem ustalenie ścisłego terminu pozostaje do uznania Pana Profesora.

Raz jeszcze proszę o wybaczenie zwłoki i pozostaję
z należnym szacunkiem

Warszawa, dnia 27.6.1961.

/Jan Garewicz/

1) Tygodnik - 6 szt. (1804.) - 1080 zł			
2) Słowo	2 "	60 "	
Słownik	1 "	30 "	
Słownik	1 "	30 "	720 zł
3) Filozofia	1/3	10 "	
Kodisoc	1/3	10 "	
Tył	1/3	10 "	
			180 "
			<hr/> 1980 "

odp. 17.6.

Warszawa, dn. 16. XI. 1960 r.

Polaska Akademia Nauk
Instytut Filozofii i Socjologii
ul. Wolna 13

Ob. Prof. dr T. Ciecierski
Toruń
Warszawska 20.

Instytut Filozofii i Socjologii PAN przesyła w zał.
umowę z prośbą o podpisanie jej w trzech egzemplarzach
i odwrotne odesłanie na adres Instytutu.
Warszawa PKIN piętro 10 pok. 1024.

Dyrektor
d/s administracyjnych

[Signature]
/mgr Kazimiera Kossobudzki/

L. dz. ....

Wielce Szanowny Panie Profesorze,

Zakład Historii Filozofii Nowożytnej i Myśli Społecznej Instytutu Filozofii i Socjologii PAN przystąpił do przygotowywania wydawnictwa, nazwanego prowizorycznie Słownikiem Filozofii w Polsce. Słownik, ułożony w porządku alfabetycznym haseł osobowych, objąć powinien historię filozofii w Polsce od średniowiecza do czasów najnowszych, uwzględniając także autorów, którzy zajmowali się problematyką filozoficzną na marginesie działalności w innej dziedzinie lub których dzieła, traktujące o innej, niż filozoficznej, problematyce, należy jednak uznać za ważne dla rozwoju kultury filozoficznej w Polsce. Ponadto projektuje się zamieszczenie w Słowniku pewnej niewielkiej ilości haseł przedmiotowych, omawiających takie zjawiska kultury filozoficznej w Polsce, które nie dają się wyłożyć należyście w kontekście haseł osobowych, a zasługują na wyeksponowanie, /np. kantyzm w Polsce, heglizm w Polsce, polski socjalizm utopijny, szkoła lwowsko-warszawska itp/. Hasła przedmiotowe pełnią jednak w Słowniku rolę raczej uzupełniającą; wydawnictwo tego rodzaju można będzie uznać za zadawalające jedynie wtedy, gdy uda się uzyskać należyty zestaw i kompetentne opracowanie haseł osobowych, co następuje szczególnie trudno, gdy chodzi o "wypadki graniczne", o autorów i uożonych, których nie można zakwalifikować jako filozofów, których działalność jednak wydaje się filozoficznie ważna.

- 2 -

L. dz. ....

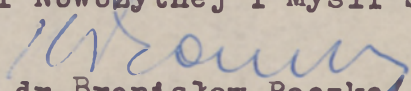
Pozwalam sobie przesłać na ręce Pana Profesora spis haseł osobowych Słownika, z gorącą prośbą o przejrzenie go i nadesłanie nam uwag dotyczących kompletności wykazu, wzajemnej proporcji haseł itp. Byłbym Panu Profesorowi szczerze wdzięczny, gdyby zechciał Pan zwrócić szczególną uwagę na hasła związane z bliskimi Panu dziedzinami nauki i wskazał na konieczne uzupełnienia i zmiany a także, jeśli to możliwe, wysunął pewne propozycje autorskie. Jednocześnie zapytuję uprzejmie, czy nie mógłby Pan Profesor podjąć się osobiście opracowania pewnych haseł, tematycznie Panu bliskich.

Tytułem dodatkowej informacji, przesyłam w załączeniu również "Instrukcję dla autorów", która próbuje nieco bliżej określić strukturę artykułów Słownika. Chciałbym także dodać, że wedle założeń Słownika artykuły o osobach żyjących sporządzane są w postaci 12-wierszowych wzmianek przez samych tych autorów.

Natychmiast po wyrażeniu przez Pana Profesora zgody na przeprowadzenie konsultacji, o którą proszę, Instytut Filozofii PAN prześle Panu Profesorowi odpowiednią umowę i rachunek.

Łączę wyrazy prawdziwego szacunku

Kierownik Zakładu
Historii Filozofii Nowożytnej i Myśli Społecznej

/Doc.dr Bronisław Baczko/

Prof.dr Tadeusz Czeżowski
Toruń, ul. Warszawska 20-1

Toruń, 22 lutego 1961 roku

Polska Akademia Nauk

Instytut Filozofii i Socjologii
Zakład Historii Filozofii Nowożytnej
i Myśli Społecznej

Doc. dr Bronisław Baczeko

W a r s z a w a

Pałac Kultury i Nauki

Szanowny Panie Kolego!

Nawiązując do pisma w sprawie Słownika Filozofii w Polsce oraz do rozmowy, którą mieliśmy 16 bm. przesyłam uwagi, które mi się nasunęły po zapoznaniu się z projektem tego wydawnictwa.

Spis haseł wydaje mi się zupełnie wyczerpujący, zwłaszcza że jak dowiedziałem się, przy jego układaniu została wyzyskana cała odnośna literatura. Trzeba jednak liczyć się z tym, że przy szczegółowym opracowaniu zajdą zmiany, może pewne hasła okażą się zgodne, a inne znowu trzeba będzie dołączyć. To samo dotyczy projektowanej obszerności opracowania poszczególnych haseł. Decydującą tu będzie produkcja naukowa pisarza, którą trzeba przedstawić możliwie dokładnie. Tak zatem sądzę, że zarówno spis haseł jak i podział ich według objętości mogą pełnić rolę wstępnej orientacji, nie zaś ram z góry przyjętych.

Myśl opracowania Słownika jest niewątpliwie cenna i wedle możliwości chętnie wezmę udział w jego opracowaniu. Nie mogę jednak już obecnie podjąć się opracowania poszczególnych haseł. Sądzę, że z czasem wyłonią się zadania, przy których wykonaniu będę mógł być pożyteczny.

Łączę wyrazy prawdziwego poważania

L. 22/2 G.

Jan Garewicz
Warszawa, PKiN
Zakład Historii
Filozofii Nowo-
żytnej i Myśli
Społecznej IFJ.

Ob.

Prof. Dr Tadeusz Czeżowski

T o r u ń

Warszawska 20 m.1.

Wielce Szanowny Panie Profesorze

W piśmie z dnia 22.II.b.r. wspominał Pan Profesor, że w danej chwili nie widzi Pan możliwości opracowania dla "Słownika filozofii w Polsce" poszczególnych haseł. W porozumieniu z p.doc.Kożakowskim zapytuję uprzejmie, czy obecnie istnieje taka możliwość. W grę wchodziłyby hasła:

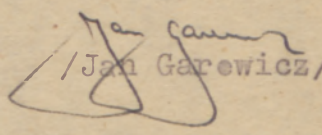
Kazimierz Twardowski	6 str.
Henryk Struve	2 "
Jan Salamucha	1 "
Edmund T.Erdmann	1 "
Jan Śleszyński	1 "
Irena Filozofówna	10 wierszy
Józefa Kodisowa	10 "
Salomon Igel	10 wierszy

Ustalenie terminu pozostałoby całkowicie do uznania Pana Profesora. W razie wyrażenia zgody na opracowanie wszystkich lub niektórych z powyższych haseł umowa została by natychmiast wysłana.

Na wypadek, gdyby Pan Profesor nie mógł podjąć się opracowania powyższych haseł, byłibyśmy bardzo wdzięczni za sugestie odnośnie możliwych autorów.

Łączę wyrazy głębokiego szacunku

Warszawa, dnia 3.5.1961.

/Jan Garewicz/

Jan Garewicz, PAN. Instytut Filoz. i Socjologii Zakład Historii
Filozofii Nowożytnej i Myśli Społecznej, W-wa, Pałac Kultury i N
Toruń, 12 maja 1961 roku

Szanowny Panie!

Na list z dnia 3 maja br. zawiadamiam uprzejmie, iż podejmę się opracowania dla Słownika Filozoficznego w Polsce następujących haseł:

Kazimierz Twardowski	- 6 stron
Henryk Struve.	- 2 strony
Jan Salamucha	- 1 "
Jan Sleszyński	1 "
Irena Filozofówna	10 wierszy
Józefa Kodisowa	10 "
Salomon Igel	10 "

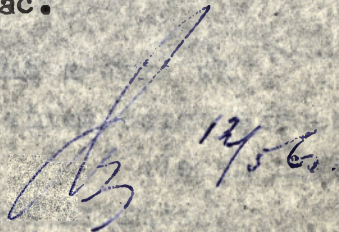
Jako autora hasła Edmunda T. Erimana wskazałbym prof. Tadeusza Kotarbińskiego, który o ile wiem pozostawał z nim w bliskich stosunkach osobistych.

/.

Zgodnie z uwagą zawartą w Pańskim liście wolałbym nie usta-
lać terminu dostarczenia opracowań, będą jednak miał na uwadze,
by terminu tego zbytnio nie odkładać.

Łączę najlepsze wyrazy

Handwritten signature and date: 12/5/60.

Ob.Prof.Dr

Tadeusz Czeżowski

T o r u ń

ul.Warszawska 20

Wielce Szanowny Panie Profesorze!

Dla PWN przygotowuję do druku Słownik Filozofów i w związku z tym jestem w kontakcie z Instytutem Filozofii i Socjologii PAN, który opracowuje "Słownik filozofii w Polsce". Otrzymałam stamtąd informację, że Pan Profesor opracowuje do "Słownika polskiego" m.in. następujące hasła:

Twardowski Kazimierz

Struve Henryk

Erdmann Edmund T.

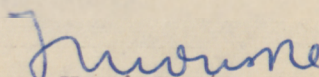
Salamucha Jan

Uprzejmie zapytuję, czy nie zechciałby Pan Profesor opracować tych haseł również dla naszego Słownika. Oczywiście w naszym Słowniku, jako obejmującym filozofię powszechną, objętość haseł poświęconych filozofom polskim będzie mniejsza. Honorarium płatne w całości po przyjęciu haseł przez Wydawnictwo według stawki 5 zł. za wiersz.

W wypadku odpowiedzi pozytywnej proszę uprzejmie o podanie terminu, w jakim Pan Profesor będzie mógł hasła napisać.

W oczekiwaniu łaskawej odpowiedzi

łączę wyrazy prawdziwego szacunku

/Irena Krońska/

Dr Irena Krońska, PWN, Biblioteka Klasyków Filozofii, W-wa
Miodowa 10 Toruń, 7 października 1961 r

Wielce Szanowna Pani!

Dziękuję uprzejmie za list z 30 września br. i zaproszenie do współpracy w Słowniku Filozoficznym.

Spośród wymienionych przez Pani 4 haseł opracowuję tylko trzy, opracowania hasła Edmunda T. Erdmanna nie podjąłem się proponując doc. Baczce, zaproszenie do jego opracowania prof. Kotarbińskiego, który pozostawał w bezpośrednim kontakcie z tym autorem i napisał kiedyś jego nekrolog w Przeglądzie Filozoficznym. Do opracowania moich haseł będę mógł przystąpić dopiero po Nowym Roku, gdyż do tego czasu muszę wypełnić inne terminowe zobowiązanie. Jeżeli przeto termin ten nie będzie dla Państwa zbyt późny, to będę służył swoją pracą.

Przed kilku laty na usilne nalegania ze strony wydawnictwa "Iskry" przygotowałem dział filozoficzny do projektowanego wydawnictwa Słownika Biograficznego, obejmujący kilkaset haseł z całości dziejów filozofii. Praca ta niestety poszła na marne z powodu zaniechania wydawnictwa, maszynopis jednak zachowałem. Może fragmenty jego przydałyby się Pani?

Łączę najlepsze wyrazy i serdeczne pozdrowienia

I. Krońska

Warszawa, 24.10.61

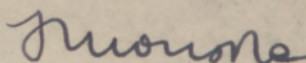
Szanowny Panie Profesorze,

dziękuję za list z 7-go bm. Wobec tego, że będzie Pan Profesor miał czas na napisanie haseł nie przed Nowym Rokiem, ustalimy termin na połowę lutego 1962 - dobrze?

Jeżeli Pan Profesor mógłby mi udostępnić przygotowane przez Siebie materiały filozoficzne do słownika Iskier, będę bardzo wdzięczna. Zorientuję się, w jakiej mierze hasła zbliżona są do naszych pod względem objętości i ~~zakresu~~ zakresu informacji. Proszę więc o łaskawe przesłanie maszynopisu.

Umowę na napisanie haseł: Twardowski /1-2 str/, Struve /1/2 str./ i Salamucha /1/2 str/ prześlemy Panu Profesorowi w listopadzie, wraz z arkuszami papieru znormalizowanego, na którym się łatwo oblicza objętość.

Łączę wyrazy prawdziwego szacunku i bardzo serdeczne pozdrowienia

Irena Krońska

Państwowe Wydawnictwo Naukowe

27.X.1961 r.

Red.Wyd.Filozoficznych

Ob.Prof.Dr

Tadeusz Czeżowski

T o r u ń

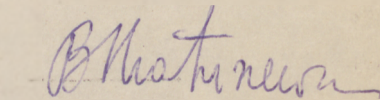
ul.Warszawska 20

Szanowny Panie Profesorze!

W załączeniu przesyłam 3 egz. umowy wydawniczej na napisanie do "Słownika filozofów" haseł: Kazimierz Twardowski, Henryk Struve i Jan Salamucha, z prośbą o podpisanie i zwrot do Redakcji.

Jednocześnie załączam 5 egz. znormalizowanych stron na pierwszy egzemplarz tekstu haseł /każde hasło od nowej strony/, drugi egzemplarz proszę uprzejmie sporządzić /przez kalkę/ na papierze maszynowym.

Łączę wyrazy prawdziwego szacunku

Sekretarz

Słownika Filozofów

P.S. List od red.Krońskiej, która jest zaziębiona,
w drodze.

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT FILOZOFII i SOCJOLOGII
Warszawa, Pałac Kultury i Nauki
piętro X, tel. 639-93

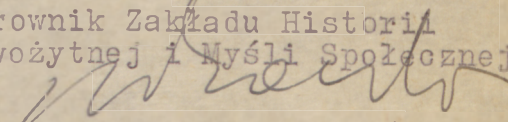
Warszawa, dnia 14.XI. 1956

L. dz. IF/881/61

Ob.
Prof.dr Tadeusz Czeżowski

Wielce Szanowny Panie Profesorze!

Pozwalam sobie przesłać na ręce Pana Profesora 3 artykuły o polskich logikach epoki Odrodzenia, napisane dla "Słownika Filozofii w Polsce", z uprzejmą prośbą o wyrażenie swej opinii i swych uwag.

Kierownik Zakładu Historii
Filozofii Nowożytniej i Myśli Społecznej

/Doc.dr Bronisław Baczek/

2 zat.

Biblioth. Adg. P. St. Bar. t. 10 (1933)

(v. 138-140) - Sim. J. J. J.

INSTITUT FÜR ANATOMIE UND
HISTOLOGIE
Wissenschaften, Palaeontologie
Museum, tel. 438-88

.....

Warszawa, dnia 27.11.1961.

Wielce Szanowny Panie Profesorze,

Ze względu na nadchodzący koniec roku budżetowego przesyłam w załączeniu rachunki na hasła opracowywane przez Pana Profesora z uprzejmą prośbą o wypełnienie ich w zaznaczonych miejscach i możliwie szybki zwrot do Sekretariatu Instytutu.

Równocześnie pozwalam sobie zapytać, kiedy możemy liczyć na otrzymanie haseł, które Pan Profesor podjął się łaskawie dla nas opracować.

Obecny adres Instytutu brzmi: Warszawa, Pałac Staszica, p.150.

Łączę wyrazy głębokiego szacunku

Jan Gaweł
/Jan Gaweł/

1080
720
120

1920

Prof.dr Tadeusz Czeżowski
Toruń, ul. Warszawska 20-1

Toruń, 2 grudnia 1961 r

Polska Akademia Nauk
Instytut Filozofii i Socjologii
Zakład Historii Filozofii Nowożytnej
i Myśli Społecznej

W a r s z a w a

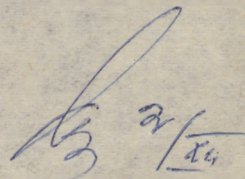
Pałac Kultury i Nauki

Potwierdzając z uprzejmym podziękowaniem odbiór pisma z dnia 27.XI.br. zwracam w załączeniu podpisane rachunki na hasła do "Słownika filozofii w Polsce".

Zarazem zaznaczam, iż dr Irena Filozofówna, wymieniona wśród tych haseł żyje; jej adres: Dr Irena Schillerowa, Warszawa, ul. Puławska 12a m.10. Wobec tego hasło to zgodnie z regulaminem Słownika odpada, odpowiednią poprawkę wprowadziłem do rachunku. Będę się starał przydzielone mi hasła opracować do końca bież. miesiąca.

Nawiązując do pisma Panów z 14 listopada br. L. JF-831/61 zwracam dołączone do niego 3 artykuły o polskich logikach epoki Odrodzenia, które przejrzałem, nie znalazłszy podstawy do jakiegokolwiek zastrzeżenia. Zaznaczyć jednak muszę, iż nie są mi dostępne źródła, na których zostało oparte opracowanie, nie mogę przez to skontrolować, czy charakterystyka twórczości naukowej objętych tymi artykułami autorów jest całkowicie poprawna.

Załączniki

/Tadeusz Czeżowski/

Prof. dr Tadeusz Czeżowski
Toruń, ul. Warszawska 20-1

Toruń, 2 stycznia 1962 r

W Pani
Dr Irena Krośka
Państwowe Wydawnictwo Naukowe
Biblioteka Klasyków Filozofii

W a r s z a w a
ul. Miodowa 10

Wielce Szanowna Pani!

Proszę wybaczyć, że na list Pani z 24 października odpisuję dopiero dzisiaj. Trudno mi było jednak zrobić to wcześniej wobec innych zobowiązań, jakie musiałem uczynić zadość.

Proponuje mi Pani umowę na napisanie haseł: Twardowski /1-2 str./, Struve /0,5 str./ i Salamucha /0,5 str./. Hasła te opracowałem już dla Słownika organizowanego przez doc. Baczkę, także zapewne wystarczy poczynić skróty z tamtych opracowań. W tej myśli przesyłam w załączeniu podpisane umowy.

./.

Jednocześnie korzystając z zaproszenia Pani przesyłam przygotowane przeze mnie niegdyś materiały do Słownika "Iskier" z prośbą o ich zwrot po przejrzeniu, gdyż nie mam kopii czystopisu.

Łączę najlepsze wyrazy i serdeczne pozdrowienia wraz z życzeniami na rok nadchodzący

L. 3/62

Prof. dr Tadeusz Czeżowski
Toruń, ul. Warszawska 20-1

Toruń, 2 stycznia 1962 r.

Polska Akademia Nauk
Instytut Filozofii i Socjologii
Zakład Historii Filozofii Nowożytnej
i Myśli Społecznej
Słownik Filozofii w Polsce

W a r s z a w a

Stosownie do umów przesyłam w załączeniu teksty następujących haseł: Kazimierz Twardowski, Henryk Struve, Jan Salamucha, Józefa Kodisowa, Salomon Igel. Hasła Jan Śleszyński niestety dotychczas nie opracowałem z powodu niemożności zdobycia tomu XXXVI Wiadomości matematycznych z r. 1934, w którym jest zamieszczony obszerny życiorys tego uczonego, napisany przez prof. J. Hoborskiego, mam nadzieję, że zdobędę ów artykuł i tekst hasła prześlę dodatkowo w niedługim czasie.

W hasle Jan Salamucha brakuje mi danych bibliograficznych dotyczących czasopisma Prąd, w którym został wydrukowany artykuł tego autora "Zagadnienie przymusu w życiu społecznym". Postaram się również możliwie szybko informację tę przekazać. Wreszcie nadmieniam, że w hasle Kazimierz Twardowski powtórzyłem w znacznej części treść napisanego przeze mnie poprzednio wstępu do zbiorowego wydania pism Kazimierza Twardowskiego, które ma wyjść w PWN, nie sądzę jednak, by mogło to prowadzić do jakiegokolwiek kolizji.

/Prof. Tadeusz Czeżowski/

Dow 2325/82

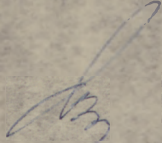
103
Prof.dr Tadeusz Czeżowski
Toruń, ul. Warszawska 20-1

Toruń, 8 stycznia 1968 r.

Polska Akademia Nauk
Instytut Filozofii i Socjologii
Zakład Historii Filozofii Nowożytnej
i Myśli Społecznej
Słownik Filozofii w Polsce
W a r s z a w a

W nawiązaniu do mego pisma z 2 br., do którego dołączyłem
teksty do pięciu haseł słownikowych, przesyłam opracowanie ostat-
niego zleconego mi hasła "Jan Śleszyński".

Zał.

8/5 62
/Tadeusz Czeżowski/

PS. Proszę uprzejmie w tekście do hasła
"Jan Salamucha" dodać w ostatnim wierszu
po słowie "Prąd" uzupełnienie "tom 37,
r.1939, s.172-183.

Warszawa, 15.II.1962 r.

Ob. Prof. Dr

Tadeusz Czeżowski

T o r u ń

ul. Warszawska 20

Wielce Szanowny Panie Profesorze,

serdecznie dziękuję za udostępnienie mi materiałów słownikowych. Co się tyczy samych haseł, to są one znacznie mniej szczegółowe /i też odpowiednio mniejsze/ niż w przygotowywanym przez PWN słowniku i dlatego nie będą mogła ich wyzyskać /u nas np. Arystoteles ma 15 stron, tak samo Hegel, Kartezjusz - 12 stron itd. ; daty podajemy z dniem i miejscem, bibliografię w pełnym brzmieniu i z datami wydań, tak samo literaturę o danym autorze/. Ale dzięki przestudiowaniu wykazu haseł Pana Profesora stwierdziliśmy, że w naszych wykazach były pominięte trzy nazwiska, które być powinny, i znikły chyba przy jakimś przepisywaniu - ale mogłaby ta omyłka pozostać niezauważona /Cassiodorus, Telesio i Tomasz a Kempis/.

Hasła Pana Profesora - K. Twardowski, H. Struve, J. Salamucha - dostaniemy z Instytutu i wtedy prześlemy umowę.

W załączeniu zwracam materiały słownikowe - wysyłamy listem poleconym.

Łączę wyrazy prawdziwego szacunku i serdeczne pozdrowienia

Irena Krońska

/Irena Krońska/

nika do potrzeb filozofii polskiej wymagałoby niemal zupełnego

Tadeusz Czeźdowski

O słowniku filozoficznym

racy około polskiego

Towarzystwa Filozoficznego Filozoficznego.

już gotowe, gdy wybuchła i ta praca. Gotową w Instytucie Filozoficznym

a filozoficznego jest e wszystkim przez powołaniu uniwersyteckiego słownik jest jak pod tym względem

być do pewnej przynajmniej faktycznie/ przez słowo

e względ inny nakazuje w obecny stanie rzeczy jest inwentarzem

niesbódny wszędzie który chcemy uchronić

ga dziś takiego inwentarza następujących punktach:

ich terminów filozoficznych filozoficznych języków nowoczesnych;

ologizmów w literaturze

naukowej i popularnej, jakie powstają jeszcze zawsze waku-

1/ Rękopisu przekładu nie udało mi się odnaleźć /T.Cz./.

nika do potrzeb filozofii polskiej wymagałoby niemal zupełnego jego przerobienia¹. Wobec tego podjął się pracy około polskiego słownika filozoficznego Wydział Polakiego Towarzystwa Filozoficznego wspólnie z komitetem redakcyjnym Kuchu Filozoficznego. Litera A i część litery B były w rękopisie już gotowe, gdy wybuchła wojna, przerywając, jak tyle innych, także i tę pracę. Gotową już część rękopisu złożono na razie w Warszawskim Instytucie Filozoficznym".

Potrzeba opracowania polskiego słownika filozoficznego jest przede od dawna uznawana i wykazywana przede wszystkim przez powoływanie się na wzgląd praktyczny: zarówno w nauczaniu uniwersyteckim, jak też w pracy pisarskiej na polu filozoficznym słownik jest niezbędnym środkiem pomocy. O ile jednak pod tym względem brak polskiego słownika filozoficznego może być do pewnej przynajmniej granicy wyrównany /jak to dzieje się faktycznie/ przez słowniki w obcych językach, to natomiast jeszcze wzgląd inny nakazuje uważać sprawę słownika za dojrzałą i pilną w obecnym stanie rozwoju polskiej filozofii. Słownik filozoficzny jest inwentarzem terminów filozoficznych; inwentarz zaś jest niezbędny wszędzie tam, gdzie mamy do czynienia z majątkiem, który chcemy uchronić od straty. Polski dorobek filozoficzny wymaga dziś takiego inwentarza, a jego zadania dają streścić się w następujących punktach:

- a/ ustalenie i utrwalenie zasobu polskich terminów filozoficznych w porównaniu ze zbiorem terminów filozoficznych języków klasycznych i najważniejszych nowoczesnych;
- b/ zapobieganie tworzeniu błędnych neologizmów w literaturze naukowej i popularnej, jakie powstają jeszcze zawsze waku-

---

1/ Rękopisu przekładu nie udało mi się odnaleźć /T.Cz./.

tek braku należytej informacji i zachwasczają terminologię filozoficzną;

c/ wniesienie w objaśnienia terminów filozoficznych dorobku, jaki myśl polska posiada już w zakresie analizy filozoficznej

Mając na uwadze powyższy stan rzeczy, po dłuższym namyśle postanowiłem przystąpić do pracy nad polskim słownikiem filozoficznym z nawiązaniem do poprzednich w tym przedmiocie usiłowań. Pragnąc, by słownik służył nie tylko celom informacyjnym, lecz także i celom inwentaryzacji, rozdzieliłem pracę nad nim na dwa etapy. Etapem pierwszym ma być zebranie materiału leksykalnego, etapem drugim jego redakcyjne opracowanie.

Do pracy pierwszego etapu przystąpiłem w r. 1935 z gronem współpracowników, składającym się ze starszych członków tego seminarium filozoficznego w Uniwersytecie Bileńskim. Lista współpracowników była zmienna w poszczególnych latach, wahając się od 10 do 14; od początku do chwili obecnej pracuje stale 5 osób. Praca polega na dokładnym wypisywaniu tekstów, zawierających terminy filozoficzne z polskiej literatury filozoficznej począwszy od r. 1890, na standaryzowanych kartach, według szczegółowego regulaminu. Regulamin ten w ostatecznej swej redakcji jest owocem dyskusji na szeregu zebrań współpracowników słownika w roku akademickim 1935/36, gdzie osławiano wszelakie wątpliwości, jakie pojawiły się w toku pracy. Każda karta posiada jako hasło termin filozoficzny, którego dotyczy tekst na karcie wypisany i zaopatrzone jest w odnośnik wskazujący autora, dzieło i miejsce, skąd tekst został zaczerpnięty. Karty otrzymują numery bieżące i są układane w pudłach w porządku alfabetycznym. Oprócz kart sporządza się indeksy terminów dla poszczególnych dzieł, rozpraw i artykułów, z których teksty są wypisywane, osobno wreszcie prowadzi się spis

tych dzieł, rozpraw i artykułów. Do chwili obecnej opracowano w ten sposób 37 pozycji, między nimi: Struvego: Wstęp krytyczny do filozofii, Mahrburga; Pisma filozoficzne, Kūlpego: O zadaniach i kierunkach filozofii, Twardowskiego: Rozprawy i artykuły filozoficzne, Wyobrażenia i pojęcia i i. Zbiór kart wypełnionych tekstami zawiera ich 6417.

Polskie Towarzystwo Filozoficzne udzieliło mi z bezinteresowną gotowością rękopisu gotowej części rozpoczętego przed wojną słownika, która obejmuje 376 haseł /terminów/, nadto dzięki życzliwej uprzejmości Pani Janiny Mahrburgowej otrzymałem od Niej zachowaną część materiałów słownikowych ze spuścizny rękopiśmiennej po śp. Adamie Mahrburgu, liczącą 247 haseł. Oba te zbiory zostaną po przepisaniu włączone do zbioru kart, o którym wyżej była mowa, a tak samo materiały opublikowane przez Wł. Koszowskiego w czasopiśmie "Pogląd na świat" /około 140 haseł; w egzemplarzu Biblioteki Jagiellońskiej, który mam do dyspozycji, brak nr 6 z r.1902 wskutek czego nie mogę ustalić dokładnej liczby/.

Praca dotychczas wykonana obejmuje według przybliżonej oceny około czwartej części pierwszego etapu. Jest ona jak dotąd całkowicie bezpłatna; tempo jej będzie znacznie przyspieszone, gdy znajdę fundusze na opłacanie pracowników, którzy mogliby wtedy cały swój czas poświęcić słownikowi. Do pierwszego etapu należeć będzie nadto porównanie materiału leksykalnego, uzyskanego drogą wypisów, z zasobem terminów filozoficznych wielkich słowników w innych językach. Dla orientacji zaznaczam, że w naszych 6417 kartach mamy obecnie 3216 haseł. Słownik Bislera /w III wyd./ zawiera 3642 terminów; słownik Francuskiego Towarzystwa Filozoficznego /Lalande'a/ w wyd. I /bez suplementu/ 2061 terminów.

Wspomniane porównanie będzie zarazem służyło celowi ustalenia odpowiedników polskich dla terminów filozoficznych w językach klasycznych i nowożytnych.

Stap drugi, do którego będzie można przystąpić po zakończeniu prac pierwszego etapu, będzie obejmował właściwą pracę redakcyjną, opartą na materiale zebranym w etapie pierwszym. Zależnie od sił i środków materialnych, jakie będą do dyspozycji na kosztach druku, opracowanie będzie mogło być bardziej zwięzłe lub bardziej obszernie. Przy opracowaniu bardziej zwięzłym objaśnienie każdego terminu będzie musiało ograniczyć się do podania jego znaczenia, rozróżnienia znaczeń, jeżeli termin jest używany wieloznacznie, oraz wymieniać odpowiedników w innych językach; przy opracowaniu obszerniejszym będzie można uwzględnić informacje historyczne oraz bibliograficzne.

W obecnym stadium pracy cały nacisk został położony na etapie pierwszym. Praca zbierania materiału jest prowadzona jak najdokładniej, aby posiadała trwałą wartość, niezależnie od sposobu późniejszego opracowania tego materiału¹.

1/ Po powzięciu postanowienia, aby przystąpić do opracowania słownika filozoficznego dowiedziałem się od Prof. Tadeusza Kotarbińskiego, iż w Seminarium Filozoficznym I Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu J. P., posostającym pod jego kierownictwem, gromadzi się od dłuższego czasu materiały do słownika filozoficznego m.i. w postaci sporządzanych przez asystentkę S.P. II Doc. dr Dinę Szejnberg protokołów rozstrząsań zbiorowych. Jednakowoż koncepcja tego grona różni się od programu wyżej przedstawionego. Dociekania terminologiczne Prof. Kotarbińskiego i jego współpracowników mają na celu analizę semantyczną terminów filozoficznych i oczyszczenie tą drogą problematyki filozoficznej od zagadnień pozornych.

W ostatnich czasach jedna z krakowskich firm wydawniczych zwróciła się do Prof. Zygmunta Zawirskiego z zaproszeniem do opra-

cowania podręcznego słownika filozoficznego, zawierającego także wiadomości historyczne o przedstawicielach filozofii. Słownik jest pomysłany mniej więcej tak, jak niemiecki słownik Schmidta /Philosophisches Wörterbuch, Taschenbuch der Begriffe und Denker, Kröners Taschenausgabe, wyd. 9, 1934/ lub Thormeyera /Philosophisches Wörterbuch, Teubners kleine Fachwörterbücher, wyd. 4, 1930/. Będzie on przeznaczony dla szerszego ogółu inteligencji, młodzieży uniwersyteckiej, sfer nauczycielskich i każdego, kto potrzebować będzie wiadomości ze świata pojęć filozoficznych. Słownik ukaże się jeszcze w roku bieżącym i obejmować będzie około 25 arkuszy druku. /Wiadomość otrzymana od Prof. Zawirskiego/.